

Hoe verklaar je dat anders?

Analyse, beoordeling en presentatie van
verklarende argumentatie

Nienke Averink (s0660663)
nienke.averink@gmail.com
Begeleider: Henrike Jansen

Masterscriptie Taalbeheersing
Opleiding Neerlandistiek
Leiden, december 2015
20 ECTS
Aantal woorden: 19925

SAMENVATTING

‘Het heeft er alle schijn van dat de corruptie binnen de wereldvoetbalbond FIFA nog steeds gaande is. Hoe verklaar je anders dat het WK voetbal van 2022 in Qatar gehouden wordt?’ In de taalgebruikerspraktijk wordt veelvuldig gebruik gemaakt van argumentatie ter verklaring. Toch is er door argumentatietheoretici nog maar weinig over geschreven. Wat is verklarende argumentatie precies, en vooral: hoe moeten we dit argumentatietype beoordelen? Binnen de pragma-dialectische argumentatietheorie, het theoretisch kader waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt, bestaat er nog veel onduidelijkheid met betrekking tot de analyse en beoordeling van verklarende argumentatie. Zo vragen Hitchcock en Wagemans (2011, p. 192-193) zich af of het volgende argument als kenteken- of als causale argumentatie beoordeeld dient te worden: hij heeft een infectie, want hij heeft koorts. Wordt de koorts hier verklaard op basis van een kentekenrelatie (koorts wijst op infectie) of op basis van een causale relatie (infectie leidt tot koorts)?

In dit onderzoek wordt verklarende argumentatie geanalyseerd, gereconstrueerd en wordt bekeken welke beoordelingscriteria van toepassing zijn op verklarende argumentatie. Daarnaast wordt een veelgebruikte presentatiewijze van verklarende argumentatie onderzocht, namelijk de presentatie van verklarende argumentatie met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’. Welke retorische voordelen zijn er te behalen wanneer verklarende argumentatie met deze zin wordt gepresenteerd?

Uit analyse blijkt dat verklarende argumentatie uit vier elementen bestaat: (1) de verklaring in de conclusie, (2) het argument, (3) de gevolgtrekking en (4) een achtergrondtheorie ofwel ‘een algemene regel’. Aan de hand van deze analyse wordt een voorstel gedaan om alle verklarende argumentatie als kentekenargumentatie met een achterliggende causale algemene regel te reconstrueren en beoordelen. Dit is niet het geval in de reeds bestaande pragma-dialectische reconstructiemodellen, waar verklarende argumentatie soms als causale- en soms als kentekenargumentatie wordt gereconstrueerd en beoordeeld. Uit dit onderzoek blijkt echter dat de kritische vragen bij kentekenargumentatie het meest geschikt zijn voor de beoordeling van alle verklarende argumentatie. Daarnaast neemt het nieuwe reconstructievoorstel de onduidelijkheid weg over het achterliggende argumentatieschema van verklarende argumentatie en kunnen alle elementen van een verklarende redenering in de reconstructie worden opgenomen.

De presentatie met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ blijkt drogredelijke trekken te hebben. De zin maakt namelijk dat de bewijslast zowel verschoven als ontdoken wordt. Opvallend is dat taalgebruikers soms meerdere argumenten voeren om hun verklarende conclusie te ondersteunen. Alleen bij de beoordeling van kentekenargumentatie bestaat de vraag naar meerdere tekens om de aanvaardbaarheid van de conclusie te vergroten. Dit kan betekenen dat taalgebruikers intuïtief aanvoelen dat hun verklarende argument op een kentekenrelatie is gebaseerd.

Inhoud

SAMENVATTING	1
INLEIDING	4
1.1 Onderwerp en doelstellingen.....	4
1.2 Methode en opbouw	6
HOOFDSTUK 2 THEORETISCH KADER	8
2.1 Inleiding	8
2.2 De pragma-dialectische argumentatietheorie	8
2.3 Strategisch Manoeuvreren.....	13
2.4 Strategisch Presenteren	14
2.6 Conclusie.....	18
HOOFDSTUK 3 ANALYSE VERKLARENDE ARGUMENTATIE	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Peirce over abductie	19
3.3 Abductie en Inference to the best explanation	21
3.4 Verschillende aspecten van abductieve redeneringen	23
3.5 Schellens' verklarende argumentatie.....	25
3.6 Verklarende argumentatie in de meest bekende typologieën	28
3.7 Verklarende argumentatie in de pragma-dialectiek.....	29
3.8 Conclusie.....	33
HOOFDSTUK 4 EVALUATIECRITERIA VOOR VERKLARENDE ARGUMENTATIE	34
4.1 Inleiding	34
4.2 Verklarende causale- of kenteken argumentatie?.....	34
4.3 De reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie.....	39
4.4 Beoordeling van verklarende argumentatie.....	43
4.5 Conclusie.....	47
HOOFDSTUK 5 STRATEGISCH PRESENTEREN MET	48
'HOE VERKLAAR JE ANDERS DAT ...'	48
5.1 Inleiding	48
5.2 Corpus verklarende argumentatie met 'hoe verklaar je anders dat ...'	48
5.3 Reconstructie en analyse verklarende argumentatie met 'hoe verklaar je anders dat ...'	50
5.4 Retorische voordelen van de presentatie met 'hoe verklaar je anders dat ...'	52
5.5 Conclusie.....	53
CONCLUSIE	54

BRONNEN	57
Bijlage	Corpus verklarende argumentatie met ‘Hoe verklaar je anders dat ...’...60

INLEIDING

1.1 Onderwerp en doelstellingen

Niet zo lang geleden kwam de wereldvoetbalbond FIFA prominent in het nieuws. Verschillende functionarissen zouden smeergeld hebben aangenomen en steekpenningen hebben uitgedeeld om toernooien in bepaalde landen te kunnen houden. Op internet verschenen tal van artikelen en discussies over de gang van zaken bij FIFA. Op de site Want.nl, een online magazine, wordt beargumenteerd dat het er alle schijn van heeft dat de corruptie binnen de wereldvoetbalbond FIFA nog steeds gaande is: ‘Hoe verklaar je anders dat het WK voetbal van 2022 in Qatar gehouden wordt?’ (Want.nl, 28 mei 2015).

Met de ongeregeldheden die zich bij de FIFA afspelen, houd ik me niet bezig. Wel ben ik geïnteresseerd in het *type* argumentatie dat in deze discussie naar voren wordt gebracht, en in het bijzonder de *presentatie* van dit type argumentatie. Bovenstaande redenering valt namelijk onder het type ‘verklarende argumentatie’. In dit type argumentatie wordt in het standpunt een verklaring gegeven (corruptie is binnen de FIFA nog steeds gaande) voor de bevinding die in het argument wordt genoemd (het WK voetbal van 2022 wordt in Qatar gehouden). Bovendien wordt bovenstaande verklarende redenering op een specifieke manier gepresenteerd, namelijk met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’. Verklarende redeneringen, gepresenteerd met ‘hoe verklaar je anders dat ...’ of ‘hoe verklaar je dat anders?’ (of andere variaties op ‘verklaren’) vormen het onderzoeksobject voor deze scriptie.

Over verklarende argumentatie is door argumentatietheoretici nog weinig geschreven. Dat is jammer. In het dagelijks leven gebruiken mensen bij het interpreteren van hun waarnemingen namelijk regelmatig verklarende argumentatie. Het is druk in de supermarkt (verklaring), want er zijn geen winkelkarretjes meer (bevinding). Lisa is aan het werk (verklaring), want ze neemt haar telefoon niet op (bevinding). Hij is zijn brood vergeten (verklaring), want hij koopt zijn eten in de kantine (bevinding). Het geven van argumentatie ter verklaring is een belangrijk onderdeel van de argumentatieve praktijk. Het zou daarom een meerwaarde hebben om iets over de deugdelijkheid van dit argumentatietype te kunnen zeggen. Wanneer is een verklarend argument goed en wanneer juist niet? Waar moeten we op letten als iemand een verklarend redeneert en hoe beoordelen we de kwaliteit van de redenering?

Binnen de pragma-dialectische argumentatietheorie, het theoretische kader waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt, wordt de deugdelijkheid van argumentatie aan de hand van argumentatieschema’s beoordeeld. Een argumentatieschema betreft de relatie tussen het argument en het standpunt. Op basis van het type relatie worden binnen de pragma-dialectiek drie hoofdtypen argumentatie onderscheiden: *causale* argumentatie, *kentekenargumentatie* en *vergelijkingsargumentatie*. Bij elk onderscheiden argumentatieschema zijn kritische vragen

opgesteld om de relatie tussen het argument en het standpunt te kunnen beoordelen. Deze kritische vragen vormen de evaluatiecriteria voor argumentatie.

Verklarende argumentatie zou dus beoordeeld moeten worden aan de hand van het argumentatieschema waarop de argumentatie is gebaseerd. Het probleem is alleen dat het voor verklarende argumentatie lastig is om te bepalen of er sprake is van een *causaal*- of een *kentekenschema*. Er lijkt vaak sprake te zijn van een overlap tussen beide schema's. Wanneer iemand bijvoorbeeld koorts heeft, zou men de koorts kunnen verklaren door te stellen dat diegene een infectie heeft. Bedoelt de spreker met dit argument dat een infectie tot koorts **leidt** (*causale* argumentatie), of is koorts een **teken** dat wijst op het hebben van een infectie (*kentekem*argumentatie) (Hitchcock en Wagemans 2011, p. 192-193)?

Om verklarende argumentatie naar tevredenheid te kunnen beoordelen, is het van belang dat het juiste argumentatieschema wordt bepaald. Pas wanneer duidelijk is van welk argumentatieschema gebruik wordt gemaakt bij het voeren van verklarende argumentatie, kunnen de juiste kritische vragen worden gesteld bij de beoordeling van de argumentatie. In dit onderzoek zal ik mij richten op het *bepalen van het argumentatieschema* van verklarende argumentatie zodat duidelijk is *welke kritische vragen van toepassing zijn* op verklarende argumentatie. Dit is tevens de eerste doelstelling binnen dit onderzoek.

Naast het bepalen van de juiste beoordelingscriteria voor verklarende argumentatie, richt ik mij in dit onderzoek ook op verklarende argumentatie in de argumentatieve praktijk. Interessant aan verklarende argumentatie is namelijk, dat deze niet zonder meer overtuigend is. Het probleem met verklaringen is dat er altijd nog andere verklaringen mogelijk zijn. Het kan bijvoorbeeld kloppen dat er geen winkelkarretjes meer zijn omdat het druk is in de winkel. Maar de winkelkarretjes kunnen ook gewoon een andere plek hebben gekregen. Lisa kan haar telefoon niet opnemen omdat ze aan het werk is, maar haar telefoon kan ook stuk zijn. Voor alle bevindingen zijn *meerdere mogelijke* verklaringen te bedenken. Het is daarom aan de spreker, om de hoorder ervan te overtuigen dat *zijn* verklaring ook de *juiste* verklaring is.

Om de hoorder ervan te overtuigen dat de gegeven verklaring ook de juiste is, kan de spreker zo veel mogelijk argumenten voor zijn verklaring naar voren brengen. Een andere mogelijkheid is het verklarende argument zo te *presenteren*, dat deze overtuigender wordt voor de hoorder. Dit gebeurt bijvoorbeeld in bovenstaand voorbeeld over de vermeende corruptie binnen de FIFA. De schrijver kiest ervoor om zijn argument te presenteren met 'hoe verklaar je anders dat het WK voetbal van 2022 in Qatar wordt gehouden?'. Hij had ook kunnen kiezen voor een presentatie zonder 'hoe verklaar je anders dat ...', namelijk: Het heeft er alle schijn van dat de corruptie binnen de wereldvoetbalbond FIFA nog steeds gaande is, want het WK voetbal van 2022 wordt in Qatar gehouden.' Het feit dat de schrijver van het voorbeeld heeft gekozen voor een presentatie met de zin

‘hoe verklaar je anders dat ...’ doet vermoeden dat er retorische voordelen te behalen zijn met deze presentatiewijze. Het tweede doel van dit onderzoek is achterhalen wat de retorische voordelen van deze presentatiewijze kunnen zijn. De centrale vraag daarbij luidt: *Welke retorische voordelen zijn er te behalen door verklarende argumentatie te presenteren met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’?*

1.2 Methode en opbouw

Wie argumentatief taalgebruik wil onderzoeken, zal gebruik moeten maken van een goed gedefinieerd theoretisch kader. Zoals eerder gezegd vormt de pragma-dialectische argumentatietheorie het theoretisch kader waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt. Deze theorie is bij uitstek geschikt voor dit onderzoek, omdat hierin dialectische inzichten met retorische inzichten worden verweven. Pragma-dialectici pogen niet alleen wat te kunnen zeggen over de redelijkheid van argumentatie, maar ook over de effectiviteit ervan (Van Eemeren 2013a, p. 145). Ook in mijn onderzoek richt ik mij op zowel de redelijkheid van argumentatie (door evaluatiecriteria voor verklarende argumentatie te achterhalen) als op de effectiviteit van argumentatie (door de retorische voordelen van de presentatie met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ te onderzoeken).

Dit onderzoek is geïnspireerd door onderzoek van Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) naar de retorische voordelen van de presentatie van argumentatie als *counterfactual*¹. Jansen, Dingemanse en Persoon tonen namelijk dat het mogelijk is om middels de *presentatie* van (onder andere) verklarende argumentatie², de perceptie van het argumentatieschema te beïnvloeden. Zo zou het retorisch voordelig zijn om verklarende argumentatie te presenteren als *counterfactual*, omdat op deze manier een indruk van causaliteit wordt gewekt. Terwijl wanneer het verklarende argument op de ‘standaardwijze’³ wordt gepresenteerd, juist sprake lijkt te zijn van een kentekenrelatie. Dit is interessant, omdat het de vraag oproept van welk argumentatieschema er dan werkelijk sprake is bij verklarende argumentatie. Bovendien wekte dit onderzoek mijn interesse omdat ik benieuwd werd naar andere manieren om verklarende argumentatie strategisch te presenteren en wat de retorische voordelen van die bepaalde presentatiewijze dan zouden zijn.

---

¹ *Counterfactual* argumentatie wordt ook wel *reductio ad absurdum* argumentatie genoemd. Om verwarring te voorkomen, gebruik ik enkel de term *counterfactual* argumentatie. Ondanks het feit dat bijvoorbeeld Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) in hun artikel gebruik maken van de term *reductio ad absurdum*.

Wat de *counterfactual* presentatie is zal worden toegelicht in hoofdstuk 2.

² Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) maken zelf geen gebruik van de term ‘verklarende argumentatie’. Toch zijn veel van de redeneringen die zij in hun artikel behandelen, verklarende redeneringen.

³ Met de ‘standaardwijze’ wordt de simpelste manier van argumenteren bedoeld, waarbij alleen het argument en de conclusie worden genoemd.

Doelstelling 1: het achterhalen van evaluatiecriteria voor verklarende argumentatie

Verklarende argumentatie komt in de argumentatieve praktijk veelvuldig voor. Het is daarom van belang om dit type argumentatie systematisch te kunnen beoordelen op haar deugdelijkheid. Binnen de pragma-dialectiek wordt de deugdelijkheid van argumentatie beoordeeld aan de hand van de kritische vragen per argumentatieschema. Om te kunnen achterhalen welke kritische vragen/evaluatiecriteria op verklarende argumentatie van toepassing zijn, moeten we weten van welk argumentatieschema sprake is.

Om het argumentatieschema te kunnen achterhalen, zal ten eerste moeten worden onderzocht wat verklarende argumentatie precies inhoudt. Hoofdstuk 3 zal daarom bestaan uit een literatuurstudie naar verklarende argumentatie. Wat karakteriseert verklarende argumentatie? Zijn er verschillende soorten verklarende argumentatie te onderscheiden? En zo ja, welke soorten?

In hoofdstuk 4 zal eerst de problematiek rondom het bepalen van het juiste argumentatieschema van verklarende argumentatie worden besproken. Vervolgens zal aan de hand van de analyse in hoofdstuk 3, het argumentatieschema van verklarende argumentatie worden achterhaald. Wanneer duidelijk is op welk argumentatieschema verklarende argumentatie is gebaseerd, zal duidelijk zijn welke kritische vragen (en dus beoordelingscriteria) op verklarende argumentatie van toepassing zijn. Hiermee zal de eerste doelstelling van het onderzoek worden behaald.

Doelstelling 2: Het achterhalen van de retorische voordelen van de presentatie van verklarende argumentatie met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...'.

In het tweede deel van dit onderzoek, en tevens hoofdstuk 5, richt ik mij op de argumentatieve praktijk. Een veelgebruikte presentatiewijze van verklarende argumentatie, namelijk de presentatie van verklarende argumentatie met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...', zal worden gereconstrueerd en geanalyseerd. Ik maak daarbij gebruik van een door mijzelf aangelegd corpus met 88 verklarende argumenten gepresenteerd met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...'.⁴ Welke retorische voordelen zijn er te behalen met deze presentatiewijze? En bieden de resultaten uit het eerste deelonderzoek (doelstelling 1, het achterhalen van de juiste beoordelingscriteria voor verklarende argumentatie) mogelijkheden om een goede analyse te maken van verklarende argumentatie met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...'.

---

⁴ De corpusvoorbeelden heb ik middels google en LexisNexis verzameld met de zoekterm 'hoe verklaar je anders dat...'.

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal de pragma-dialectische argumentatietheorie worden beschreven. Deze theorie was er aanvankelijk op gericht een kader te verschaffen om argumentatie te analyseren, reconstrueren en beoordelen. Later werd deze theorie uitgebreid, zodat ook retorische inzichten bij de analyse en beoordeling van argumentatie konden worden betrokken. Deze uitbreiding vindt vorm in de pragma-dialectische theorie van het *strategisch manoeuvreren*.

In dit hoofdstuk zal de pragma-dialectische theorie algemeen worden besproken en zal dieper worden ingaan op de pragma-dialectische inzichten die voor dit onderzoek van belang zijn. In paragraaf 2.2 zullen de uitgangspunten van de pragma-dialectische argumentatietheorie worden besproken. In paragraaf 2.3 wordt dieper ingegaan op de theorie van het *strategisch manoeuvreren*. Zoals in de inleiding gezegd, is dit onderzoek geïnspireerd door de studie van Jansen, Dingemans en Persoon (2009) naar de retorische voordelen van de *counterfactual* presentatie. In paragraaf 2.5 zal dit onderzoek worden besproken. Tot slot worden in paragraaf 2.6 kort de belangrijkste inzichten uit dit hoofdstuk samengevat.

2.2 De pragma-dialectische argumentatietheorie

Argumentatietheoretici zijn geïnteresseerd in de productie, analyse en beoordeling van argumentatie. Het doel van argumentatietheoretisch onderzoek is tweeledig: enerzijds probeert men *inzicht* te verwerven in de factoren en processen die in argumentatief taalgebruik een rol spelen, anderzijds poogt men criteria te ontwikkelen voor de *beoordeling* van argumentatie (Van Eemeren en Grootendorst 1997: 11).

Om argumentatief taalgebruik te kunnen analyseren en beoordelen, maken pragma-dialectici gebruik van het ideaalmodel voor het voeren van een kritische discussie (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 99). Dit ideaalmodel representeert hoe een discussie in zijn optimale vorm zou moeten verlopen om zo goed mogelijk het doel van de discussie (het oplossen van een verschil van mening) te kunnen bereiken. Het ideaalmodel voor het voeren van een kritische discussie en de daarbij behorende regels, vormt een cruciaal onderdeel in de pragma-dialectische argumentatietheorie. Enerzijds vormt het ideaalmodel een leidraad voor de reconstructie en analyse van een tekst of discussie. Anderzijds fungeert het ideaalmodel en de daarbij behorende regels als het beoordelingsinstrument voor het bepalen van de deugdelijkheid van de zinnen een tekst of discussie.

2.2.1 Analyse van argumentatief taalgebruik

Om argumentatief taalgebruik te kunnen analyseren en beoordelen, maken pragma-dialectici gebruik van het ideaalmodel voor het voeren van een kritische discussie (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 99). Dit ideaalmodel representeert hoe een discussie in zijn meest optimale vorm zou moeten verlopen om zo goed mogelijk het doel van de discussie (het oplossen van een verschil van mening) te kunnen bereiken.

In het ideaalmodel voor het voeren van een kritische discussie worden vier fasen van een discussie onderscheiden. Elk van de fasen heeft een eigen functie in het oplossingsproces. Zo wordt in de *confrontatiefase* vastgesteld waarover een verschil van mening bestaat. In de *openingsfase* worden de gezamenlijke uitgangspunten bepaald. In de *argumentatiefase* wordt daadwerkelijk geargumenteed, en in de *afsluitingsfase* wordt bepaald wat de resultaten van de discussie zijn (Van Eemeren 2010, p. 97). Voor elk van de onderscheiden fasen is bovendien vastgesteld op welke manier de taalhandelingen in die fase kunnen bijdragen aan het komen tot een oplossing van een verschil van mening (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 100).

Natuurlijk volgen discussianten in de argumentatieve praktijk niet altijd precies al deze fasen. In sommige gevallen worden zelfs hele fasen overgeslagen. Het ideaalmodel zorgt er alleen voor dat bij de reconstructie van een discussie, geen belangrijke elementen van de discussie worden overgeslagen. Het dient als leidraad voor het reconstrueren van discussies uit de argumentatieve praktijk. Het doel is een analytisch overzicht te verkrijgen van *alle* onderdelen die voor het oplossen van een verschil van mening van belang zijn (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 100).

Om een tekst of discussie systematisch volgens de pragma-dialectische methode te kunnen analyseren, moet eerst de tekst of discussie gereconstrueerd worden als een kritische discussie (het ideaalmodel). Daarbij worden vier reconstructietransformaties onderscheiden. (1) *Deletie*: alle irrelevante elementen voor het oplossen van het verschil van mening worden verwijderd. (2) *Additie*: alle onderdelen die in een tekst of discussie impliciet zijn gebleven, worden geëxpliciteerd. Men kan daarbij bijvoorbeeld denken aan de explicitering van ‘verzwegen’ argumenten, maar ook aan het expliciteren van standpunten en argumenten die in de tekst impliciet zijn gebleven. (3) *Substitutie*: onnodig vage of ambigue formuleringen worden vervangen door duidelijke formuleringen en alle onderdelen worden op een eenduidige manier weergegeven. (4) *Permutatie*: alle onderdelen worden geordend volgens de vier discussiefasen die in het ideaalmodel worden onderscheiden.

Wanneer een tekst of discussie volgens bovenstaande transformaties naar een kritische discussie is gereconstrueerd, kan er een analytisch overzicht worden gemaakt. Alle elementen die van belang zijn voor het oplossen van een verschil van mening kunnen nu op een overzichtelijke manier bijeen worden gebracht (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 122-124):

(1) de *standpunten* die in het verschil van mening worden ingenomen;

(2) de *discussierollen* die de discussianten op zich hebben genomen;

(3) de *gemeenschappelijke uitgangspunten* van de discussianten;

(4) de *argumenten* die de partijen expliciet of impliciet voor hun standpunten aanvoeren;

Hierbij dient te worden uitgegaan van de expliciet genoemde argumenten, maar ook van de in de reconstructie geëxpliciteerde argumenten.

(5) de *argumentatiestructuren* van de naar voren gebrachte argumenten;

Bij het ontleden van de argumentatiestructuur wordt nagegaan op welke manier de argumenten met elkaar en met het standpunt in verband staan. De meest eenvoudige argumentatiestructuur bestaat uit (1) het standpunt, (1.1) het argument en (1.1') het verzwegen argument, waarin een verbinding tussen het standpunt en het argument wordt gelegd. Een simpel zelfbedacht voorbeeld voor de meest eenvoudige argumentatiestructuur is:

1. Hij is moe, want

1.1 Hij heeft te weinig geslapen, en

1.1' Als hij te weinig geslapen heeft, dan leidt dat ertoe dat hij moe is.

(6) de *argumentatieschema's* waarvan gebruik wordt gemaakt;

Om het argumentatieschema van de redeneringen te achterhalen, wordt er gekeken naar de relatie tussen het standpunt en het argument. Deze relatie wordt weergegeven in de gevolgtrekking (argument 1.1'). Binnen de pragma-dialectiek worden drie hoofdtypen gevolgtrekkingsrelaties onderscheiden, te weten: een *causale* relatie, een *kentekem* relatie en een *vergelijkingsrelatie*⁵. De wijze waarop de gevolgtrekkingsrelatie kan worden geformuleerd, kan aanwijzingen geven voor het argumentatieschema. Wanneer in de gevolgtrekking (1.1') namelijk gebruik kan worden gemaakt van de woorden 'leidt tot', is er sprake van een causale argumentatieschema (zoals in bovenstaand voorbeeld). Wanneer de woorden 'wijst op' kunnen worden gebruikt, is er sprake van een kentekenschema. En wanneer de woorden 'is vergelijkbaar met' kunnen worden gebruikt, is er sprake van een vergelijkingschema.

Bij de reconstructie van een discussie of tekst kan er onduidelijkheid ontstaan over de bijdragen van de discussianten. Soms is het onduidelijk of bijdragen van belang zijn voor het oplossen van het verschil van mening en soms is het zelfs onduidelijk of een bepaalde bijdrage als

---

⁵ Argumentatieschema's zullen in de komende paragrafen uitgebreid aan bod komen.

argumentatief moet worden gezien. Denk bijvoorbeeld aan een uiting in een discussie als: “HUH?!”. De vraag die men bij de reconstructie van deze uiting kan stellen is of deze geïnterpreteerd moet worden als ‘nee hoor, ik ben het daar niet mee eens’ of als ‘wat bedoel je precies?’.

Informatie uit de context en achtergrondkennis kunnen helpen om te achterhalen hoe bijdragen gereconstrueerd moeten worden. In sommige gevallen blijft echter onduidelijk wat er precies met een bijdrage bedoeld wordt. In deze gevallen mag bij de reconstructie gebruik worden gemaakt van de strategie van *de maximaal-redelijke interpretatie*. Hierbij wordt de twijfelachtige uiting gereconstrueerd als bijdrage aan het komen tot een oplossing van het verschil van mening. In het verlengde hiervan ligt de strategie van de *maximaal-argumentatieve interpretatie*. In geval van twijfel over de reconstructie van taalhandelingen in de argumentatiefase (dus bij twijfel of bijvoorbeeld een zin wel of niet als argument is bedoeld) mag de taalhandeling worden gereconstrueerd als een argument (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 118-119).

2.2.2 Het beoordelingsmodel van een kritische discussie

Naast het analyseren van argumentatief taalgebruik is het tweede doel van argumentatietheoretisch onderzoek argumentatie te kunnen beoordelen op haar deugdelijkheid. Het onderzoek naar de deugdelijkheid van argumentatie heeft nog niet geresulteerd in een algemeen aanvaarde theorie (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 14). Omdat er (nog) geen algemeen aanvaard standpunt bestaat over wat deugdelijke argumentatie is, is het aan de pragma-dialectici zelf om een invulling aan deze term te geven (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 131).

Om de deugdelijkheid van argumentatie te kunnen beoordelen, gaan pragma-dialectici ervan uit dat idealiter discussianten erop gericht zijn om tot een oplossing van een verschil van mening te komen. Alle zinnen in een discussie worden daarom beoordeeld op de mate waarin zij bijdragen aan het komen tot een oplossing. Wanneer een bijdrage in een discussie het komen tot een oplossing bemoeilijkt of zelfs verhindert, kan deze bijdrage als ondeugdelijk (drogredelijk) worden gezien (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 166).

Om te kunnen toetsen of een bepaalde zet in de discussie het komen tot een oplossing in de weg zit, hebben pragma-dialectici het ideaalmodel voor het voeren van een kritische discussie opgesteld. Daarbij zijn tien regels voor het voeren van een kritische discussie opgesteld. Deze tien regels zijn ontwikkeld met het oog op (1) de mogelijkheid die ermee gecreëerd wordt om verschillen van mening tot een oplossing te brengen (‘probleemdeugdelijkheid’) en (2) de aanvaardbaarheid ervan voor de discussianten (‘intersubjectieve aanvaardbaarheid’) (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 136). Wanneer een discussiebijdrage één of meer van deze regels overtreedt, komt het komen tot een oplossing in het gedrang. Hierdoor kan die bijdrage in de discussie ‘ondeugdelijk’ worden genoemd. Anders dan in andere theorieën wordt in de pragma-dialectiek niet alleen de argumentatie zelf, maar de gehele discussie (dus alle zinnen in alle fasen) beoordeeld op haar

redelijkheid (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 166). Dit onderzoek richt zich echter alleen op de beoordeling van argumentatie (specifieker: verklarende argumentatie) en niet op het beoordelen van de gehele discussie. Om deze reden zal ik dieper ingaan op de handvatten die de pragma-dialectiek biedt om de deugdelijkheid van *argumentatie* te beoordelen.

In de pragma-dialectische argumentatietheorie is argumentatie deugdelijk als zowel de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de gebruikte argumenten als de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de gevolgtrekking (de relatie tussen het standpunt en het argument) een positief resultaat opleveren (Jansen 2006, p. 96). Deze eisen komen tot uitdrukking in de regels 6, 7 en 8 van het ideaalmodel voor het voeren van een kritische discussie.

Regel 6 stelt dat de proposities (de uitgangspunten) die in de gebruikte argumenten worden uitgedrukt, aanvaardbaar moeten zijn voor beide partijen (Van Eemeren en Grootendorst 2004, p. 145). Wanneer bijvoorbeeld als argument wordt aangevoerd dat pitbulls vaak bijten (en dat dit bewijst dat pitbulls agressief zijn), dan moet deze propositie voor alle partijen die deelnemen aan de discussie aanvaardbaar zijn. Is dit niet het geval, dan wordt de propositie (dat pitbulls vaak bijten) eerst standpunt in een subdiscussie.

Regel 7 stelt de eis dat de redeneringen die aan de argumentatie ten grondslag liggen formeel geldig moeten zijn (Van Eemeren en Grootendorst 2004, p. 148). Deze eis geldt alleen voor volledig expliciete redeneringen met een major- en een minorpremissie (Jansen 2006, p. 96). Een bekend voorbeeld is: alle Grieken zijn mensen, Socrates is een Griek, dus Socrates is een mens. In de argumentatieve praktijk komen deze redeneringen echter nauwelijks voor. Meestal wordt de redenering namelijk niet volledig geëxpliciteerd. Het verzwegen argument moet dan bij de reconstructie worden geëxpliciteerd. Bij de reconstructie van verzwegen argumenten is een vereiste dat het argument informatiever is dan een argument dat de redenering slechts logisch geldig maakt. Om deze reden is regel 7 niet van toepassing op de gereconstrueerde redeneringen (Jansen 2006, p. 96). De regel die in deze gevallen van toepassing is voor de beoordeling van de gevolgtrekking, is regel 8. Regel 8 stelt namelijk de eis dat het argumentatieschema dat aan de argumentatie ten grondslag ligt, deugdelijk moet zijn (Van Eemeren en Grootendorst 2004, p. 149). De beoordeling van de deugdelijkheid van het argumentatieschema vindt dan niet plaats op basis van logische criteria, maar op basis van pragmatische criteria (Jansen 2006, p. 96).

De pragmatische beoordelingscriteria voor argumentatieschema's vinden vorm in een lijst met kritische vragen. Zoals gezegd onderscheiden pragma-dialectici drie hoofdtypen argumentatieschema's: een causaal-, een kenteken- en een vergelijkingsschema. Per argumentatieschema is een lijst met kritische vragen opgesteld. Daarnaast onderscheiden pragma-dialectici ook subtypen argumentatie. Per subtype worden de kritische vragen aangevuld met

kritische vragen specifiek gericht op dat subtype. Hieronder worden de kritische vragen per hoofdtype weergegeven (Garssen 1997, p. 9-22):

Kritische vragen bij causale argumentatie:

1. Leidt datgene wat als oorzaak wordt voorgesteld (Z) inderdaad tot het genoemde gevolg (Y)?
2. Zijn er nog andere factoren die samen met datgene wat als oorzaak wordt voorgesteld (Z) aanwezig moeten zijn om het genoemde gevolg (Y) te doen optreden?
3. Kan datgene wat als gevolg (Y) wordt voorgesteld ook niet door iets anders (Z') zijn veroorzaakt?

Kritische vragen bij kentekenargumentatie:

1. Is (kenmerk) Y inderdaad kenmerkend voor (eigenschap) Z?
2. Is (kenmerk) Y ook niet kenmerkend voor iets anders (Z')?
3. Zijn er niet nog andere kenmerken (Y') die X noodzakelijk moet hebben om (eigenschap) Z aan X te kunnen toekennen?

Kritische vragen bij vergelijkingsargumentatie:

1. Zijn de vergeleken zaken (X en Z) in het betreffende opzicht vergelijkbaar?
2. Zijn er genoeg relevante overeenkomsten tussen de vergeleken zaken (X en Z)?
3. Zijn er relevante verschillen tussen de vergeleken zaken (X en Z)?

2.3 Strategisch Manoeuvreren

In argumentatieve situaties zijn mensen gericht op het oplossen van een verschil van mening; zij proberen daarbij redelijk te argumenteren. Toch moet worden toegegeven dat in de praktijk discussianten niet uitsluitend gericht zijn op het komen tot een oplossing van een verschil van mening. Ze zijn ook gericht – en misschien wel vooral – op het komen tot *een oplossing in het eigen voordeel* voor het verschil van mening. Het balanceren tussen het *dialectische doel* (een redelijke oplossing vinden) en het *retorische doel* (de eigen oplossing aannemelijk maken) wordt door Van Eemeren en Houtlosser (1997) aangeduid met de term *strategisch manoeuvreren*. Strategisch manoeuvreren refereert naar de continue pogingen die in alle fasen van een discussie worden gedaan om de balans tussen redelijkheid en effectiviteit te behouden (Van Eemeren 2010, p. 40). De theorie van het strategisch manoeuvreren is in het leven geroepen om ook de retorische elementen die een rol spelen bij argumentatief taalgebruik, in de analyse en beoordeling van argumentatie mee te kunnen nemen (Van Eemeren 2010, p. 22).

Het streven naar zo effectief (overtuigend) mogelijk discussiëren, hoeft niet per se te botsen met het doel om zo redelijk mogelijk te discussiëren. Sterker nog, in de meeste gevallen is overtuigende argumentatie ook argumentatie die redelijk gevonden wordt. Maar er zijn gevallen waarin de argumentatie overtuigend is, terwijl vanuit kritisch perspectief (vanuit het redelijkheidsideaal van de pragma-dialectici) de argumentatie niet redelijk is (Van Eemeren 2013a, p. 146). Wanneer het streven naar effectiviteit de overhand in een discussie neemt en de redelijkheid daarmee in het geding komt (één of meer regels voor het voeren van een kritische discussie worden overtreden), spreken we van een *ontspoorde strategische manoeuvre* (Van Eemeren 2010, p. 41).

Strategisch manoeuvreren speelt in alle fasen van een kritische discussie een rol. Analytisch gezien zijn de manoeuvres te onderscheiden in drie aspecten: (1) De keuze uit het *topisch potentieel*: welke argumenten vormen de beste verdediging/aanval op het standpunt? (2) De keuzes die worden gemaakt op *presentationeel gebied*: op welke manier kan de argumentatie het best (meest effectief) worden gepresenteerd? En (3) de *aanpassing aan het publiek*: welke argumentatie en presentatie zal het best tegemoetkomen aan de wensen van het ‘auditorium’? (Van Eemeren 2013b, p. 10).

Het onderzoek naar de retorische voordelen van de presentatie met ‘hoe verklaar je anders dat ...’, richt zich specifiek op de keuzes die worden gemaakt op *presentationeel gebied*. In het vervolg zal ik daarom spreken van de ‘strategisch presenteren’. Deze term heb ik overgenomen van Henrike Jansen. Aan de Universiteit van Leiden heb ik haar collegereeks genaamd ‘Strategische presentatie van argumentatie’ mogen volgen.

2.4 Strategisch Presenteren

Hoe strategisch manoeuvreren op het gebied van *presentationele* keuzes precies werkt en hoe de retorische voordelen van een bepaalde presentatiewijze met de pragma-dialectische argumentatietheorie achterhaald kunnen worden, is goed te zien in de studie van Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) naar de retorische voordelen van de *counterfactual* presentatie van argumentatie. Zoals in de inleiding reeds is gezegd, is mijn onderzoek geïnspireerd door dit onderzoek. Wanneer argumentatie wordt gepresenteerd als *counterfactual*, betreft het erg vaak verklarende argumentatie. De bevindingen die Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) in hun onderzoek doen, zijn daarmee zeer bruikbaar voor mijn onderzoek naar verklarende argumentatie. In deze paragraaf zal het onderzoek van Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) worden besproken. Daarnaast zal ik noemen welke bevindingen van belang zijn in mijn onderzoek naar verklarende argumentatie.

Een voorbeeld van een *counterfactual* argument dat door Jansen, Dingemanse en Persoon wordt gegeven, is: ‘Mijn ego is enorm, anders zou ik hier niet zo staan te schreeuwen’ (2009, p. 163) (overigens is dit meteen ook een verklarend argument: in het standpunt wordt een verklaring gegeven voor het ‘zo staan te schreeuwen’). Opvallend aan deze redenering is dat de gevolgtrekking (‘anders

zou ik hier niet zo staan te schreeuwen’) expliciet wordt genoemd. Dit valt op omdat de gevolgtrekkingen in de argumentatietheoretische handboeken meestal de plaats innemen van het verzwegen argument in plaats van het expliciete argument. Bovendien valt naast de expliciete gevolgtrekking nog iets anders op aan de redenering. De gevolgtrekking staat namelijk in de subjunctief. Argumentatie met een expliciete gevolgtrekking in de subjunctief, noemt men *counterfactual* argumentatie.

Jansen (2006; 2007) heeft betoogd dat de *counterfactual* niet op inhoudelijke gronden kan worden gekarakteriseerd, maar moet worden beschouwd als een *presentatiewijze* van argumentatie. Zo kan bovenstaande *counterfactual* ook als niet-*counterfactual* worden gepresenteerd: ‘Mijn ego is enorm, want ik sta hier te schreeuwen.’ In deze redenering blijft de gevolgtrekking impliciet, en de gevolgtrekking zal bij de reconstructie in de indicatieve modus staan (namelijk ‘als ik hier sta te schreeuwen, dan is mijn ego enorm’). Deze presentatiewijze wordt ook wel gezien als de ‘standaardpresentatie’ van argumentatie. Daarmee wordt slechts bedoeld dat dit de gebruikelijke wijze is waarop argumentatie in de argumentatiehandboeken wordt gepresenteerd (Jansen, Dingemanse en Persoon, 2009, p. 164).

Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) concentreren zich in hun artikel op de twee bovenstaande presentatiewijzen van argumentatie: de ‘standaardpresentatie’ en de *counterfactual* presentatie van argumentatie. Het specifieke probleem dat zij aan de orde stellen, is dat de *counterfactual* presentatie van argumentatie maakt dat een *causaal* argumentatieschema wordt gepercipieerd, terwijl de standaardpresentatie maakt dat de argumentatie op een *kentekenrelatie* lijkt te berusten (Jansen, Dingemanse en Persoon, 2009, p. 164). Zij demonstreren deze verschuiving in de perceptie van het argumentatieschema aan de hand van hun voorbeeld over het enorme ego (Jansen, Dingemanse & Persoon, 2009, p. 164). Wanneer het argument als *counterfactual* wordt gepresenteerd, lijkt het argument op een *causaal* argumentatieschema te berusten:

1. Mijn ego is enorm, want
  - 1.1 Als mijn ego niet enorm zou zijn, dan **had** dat **ervoor gezorgd dat** ik hier niet stond te schreeuwen, en
    - 1.1’ Ik sta hier te schreeuwen.

Wanneer deze *counterfactual* echter wordt omgeschreven naar de standaardpresentatie, lijkt het argument meer op een *kentekenargument*:

1. Mijn ego is enorm, want
  - 1.1 Ik sta hier te schreeuwen, en
    - 1.1’ Staan schreeuwen **wijst op** een groot ego.

De reden voor de verschuiving in de perceptie van het argumentatieschema wordt door Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) gevonden in de volgorde van de presentatie van het *antecedens* (de oorzaak) en het *consequens* (het gevolg). Wanneer het argument namelijk als *counterfactual* gepresenteerd wordt, volgt de gevolgtrekking (1.1 in dit geval) een ‘oorzaak’ (het enorme ego) -> ‘gevolg’ (staan schreeuwen) relatie. Dit geeft de indruk van causaliteit, aangezien de eerdere situatie (het hebben van een enorm ego) als *oorzaak* wordt gegeven voor het *gevolg* (het staan schreeuwen).

Wanneer het argument in de standaardpresentatie wordt weergegeven, wordt vanuit de latere gebeurtenis (het gevolg) een eerdere gebeurtenis (de oorzaak) afgeleid. De volgorde waarop het *antecedens* en het *consequens* worden gepresenteerd, wordt omgedraaid. Hierdoor komt het kentekenaspect van de redenering meer op de voorgrond te staan: het staan schreeuwen (het gevolg) wijst op het hebben van een enorm ego (oorzaak).

Kentekenargumentatie is over het algemeen minder overtuigend dan causale argumentatie (Jansen, 2009, p. 157). Causale argumentatie komt dwingender over (Jansen, Dingemanse en Persoon, 2009, p. 173). Wanneer mogelijk, is het daarom retorisch voordeliger om argumentatie als *counterfactual* te presenteren. Bij deze presentatiewijze komt namelijk het causale aspect van de redenering op de voorgrond te staan.

Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) doen tijdens hun onderzoek een opmerkelijke bevinding die van belang is voor mijn onderzoek naar verklarende argumentatie. Zij komen namelijk tot de ontdekking dat niet alle argumentatie als *counterfactual* kan worden gepresenteerd. Bij causale argumentatie waarin het standpunt een ‘latere gebeurtenis’ weergeeft, kan de redenering niet als *counterfactual* worden gepresenteerd. Jansen, Dingemanse en Persoon geven hierbij het volgende voorbeeld (2009, p. 168-169):

Erik wordt vast ontslagen (latere gebeurtenis), want hij is nu al een paar keer te laat gekomen (eerdere gebeurtenis).

Wanneer bovenstaande redenering als een *counterfactual* wordt herschreven, komen we op de volgende redenering:

Erik wordt vast ontslagen (latere gebeurtenis), want als hij niet ontslagen zou worden, dan zou hij niet al een paar keer te laat zijn gekomen (eerdere gebeurtenis).

In deze *counterfactual* is het erg onduidelijk wat nu precies de redenering is. De argumentatie is daarmee nonsensicaal.

Ook bij kentekenargumentatie met een onderliggende causaliteit waarin het standpunt een ‘latere gebeurtenis’ weergeeft, kan het argument niet worden omschreven naar een *counterfactual* (2009, p. 171):

Onze auto is erg degelijk (latere gebeurtenis), want hij is van Frans fabricaat (eerdere gebeurtenis).

Onze auto is erg degelijk (latere gebeurtenis), want als hij niet erg degelijk zou zijn, zou hij niet van Frans fabricaat zijn (eerdere gebeurtenis).

Wanneer het standpunt een ‘latere gebeurtenis’ betreft (zoals in bovenstaande voorbeelden), kan de redenering dus niet als *counterfactual* worden gepresenteerd. Dit geldt voor zowel causale argumentatie als voor kentekenargumentatie met een onderliggende causaliteit (Jansen, Dingemanse en Persoon, 2009, p. 172). Deze bevinding maakt dat we nu weten dat bij alle *counterfactuals* waarbij een tijdsaspect een rol speelt, een ‘eerdere gebeurtenis’ in het standpunt staat.

Waarom is deze bevinding belangrijk voor mijn onderzoek naar verklarende argumentatie? Wat misschien niet meteen in het oog springt, is dat argumentatie waarbij een ‘eerdere gebeurtenis’ in het standpunt wordt gegeven, verklarende argumentatie is. Bij verklarende argumentatie wordt namelijk in het standpunt een verklaring/oorzaak gegeven voor hetgeen dat in het argument (als gevolg) wordt genoemd. Bijvoorbeeld: Het heeft geregend (eerdere gebeurtenis/oorzaak), want de straten zijn nat (latere gebeurtenis/gevolg). In deze redenering wordt *verklaard* waarom de straten nat zijn.

Dankzij het onderzoek van Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) is duidelijk geworden dat verklarende argumentatie zowel als *counterfactual*, als in de ‘standaardwijze’ kan worden gepresenteerd. De presentatie als *counterfactual* maakt dat het causale argumentatieschema wordt gepercipieerd, terwijl de standaardpresentatie een kentekenrelatie lijkt te volgen. Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) maken inzichtelijk dat het mogelijk is de perceptie van het argumentatieschema van verklarende argumentatie middels de presentatiewijze te beïnvloeden.

Het bovenstaande roept een interessante vraag op, namelijk: als de perceptie van het argumentatieschema van verklarende argumentatie te beïnvloeden is, tot welk argumentatieschema behoort verklarende argumentatie dan? Jansen, Dingemanse en Persoon (2009, p. 173) geven aan dat zij zich in hun onderzoek niet op deze vraag hebben gericht. In mijn onderzoek is de vraag naar het argumentatieschema van verklarende argumentatie echter van essentieel belang. In het eerste deel van mijn onderzoek, richt ik mij namelijk op het vinden van een geschikt beoordelingsinstrumentarium voor de beoordeling verklarende argumentatie. Het argumentatieschema is in de pragma-dialectische argumentatietheorie bepalend voor de

beoordelingscriteria die van toepassing zijn op de redenering. Om deze reden is het van wezenlijk belang te achterhalen op welk argumentatieschema verklarende argumentatie berust.

2.6 Conclusie

In de pragma-dialectische argumentatietheorie vormen het ideaalmodel voor het voeren van een kritische discussie en de daarbij behorende regels, een cruciaal onderdeel. Enerzijds vormt het ideaalmodel een leidraad voor de reconstructie en analyse van een tekst of discussie. Anderzijds fungeert het ideaalmodel en de daarbij behorende regels als het beoordelingsinstrument voor het bepalen van de deugdelijkheid van de zinnen in een tekst of discussie.

De theorie van het *Strategisch Manoeuvreren* maakt het mogelijk om niet alleen argumentatie te analyseren en beoordelen op de deugdelijkheid, maar ook om de retorische elementen van argumentatie bij de analyse en beoordeling te betrekken. De notie ‘strategisch manoeuvreren’ refereert daarbij aan de continue pogingen van taalgebruikers om de balans tussen het streven naar het dialectisch doel (het oplossen van het verschil van mening) en het retorische doel (het overtuigen) te behouden.

De strategische presentatie van argumentatie is één van de drie aspecten aan strategisch manoeuvreren (de andere twee aspecten zijn de keuze uit het topisch potentieel en de aanpassing aan het auditorium). Bij de strategische presentatie van argumentatie wordt een poging gedaan om de argumentatie zo te presenteren dat deze redelijk overkomt maar ook overtuigend is. Om een ander jouw standpunt te laten accepteren, moeten de propositie in het argument en de gevolgtrekking geaccepteerd worden. De aanvaardbaarheid van de gevolgtrekking wordt bepaald aan de hand van een lijst met kritische vragen. Per argumentatietype (causaal, kenteken of vergelijkend) is een dergelijke lijst met vragen opgesteld.

Het onderzoek van Jansen, Dingemans en Persoon (2009) naar de strategische presentatie van argumentatie, gericht op de retorische voordelen van de *counterfactual* presentatie, maakt inzichtelijk hoe pragma-dialectisch onderzoek naar de retorische voordelen van een presentatiewijze kan worden uitgevoerd. Een voor mijn onderzoek interessante bevinding is dat de *counterfactual* presentatie van (onder andere) verklarende argumentatie een indruk van causaliteit geeft. Dit is retorisch voordelig, omdat causale argumentatie dwingender is dan kentekenargumentatie. Wanneer inhoudelijk hetzelfde argument wordt omgeschreven naar de ‘standaardpresentatie’, lijkt de verklarende redenering een kentekenrelatie te volgen. Het is onduidelijk tot welk argumentatietype (causaal of kenteken) verklarende argumentatie behoort. Voor mijn onderzoek naar de juiste beoordelingscriteria voor verklarende argumentatie, is het echter van wezenlijk belang om het argumentatieschema van verklarende argumentatie te achterhalen. Het argumentatieschema is namelijk bepalend voor de beoordeling van een redenering.

HOOFDSTUK 3 ANALYSE VERKLARENDE ARGUMENTATIE

3.1 Inleiding

De eerste doelstelling in dit onderzoek is het achterhalen van de meest geschikte evaluatiecriteria voor verklarende argumentatie. Zijn dat de kritische vragen bij causale argumentatie of de kritische vragen bij kentekenargumentatie? Om te kunnen achterhalen welke evaluatiecriteria (en dus kritische vragen) van toepassing zijn op verklarende argumentatie, is het zaak te weten op basis van welk argumentatieschema er in verklarende argumentatie wordt geredeneerd. Maar voordat kan worden achterhaald tot welk type argumentatie verklarende argumentatie behoort, moet eerst duidelijk zijn wat verklarende argumentatie is. In dit hoofdstuk wordt door middel van literatuuronderzoek een analyse van verklarende argumentatie gemaakt.

Argumentatietheoretici maken vaak gebruik van de logische term ‘abductie’ wanneer zij over verklarende argumentatie schrijven. In paragraaf 3.2 zal het werk van Charles Sanders Peirce, de ‘founding father’ van de term ‘abductie’, worden besproken. Hij voegde aan de twee bekende typen van redeneren, *deductie* en *inductie*, en derde type redenering toe: *abductie*. Wat *abductie* precies is, en hoe het zich verhoudt tot de andere twee typen redeneren, met name *inductie*, wordt in de literatuur niet eenduidig beschreven. In paragraaf 3.3 zal aandacht worden besteed aan de verschillende opvattingen over wat *abductie* is. Ook zullen de verschillende elementen die een rol spelen bij een abductieve redenering worden besproken (paragraaf 3.4). Ondanks dat de term *abductie* in het argumentatietheoretische veld het meest gangbaar is, wordt door sommige auteurs gebruik gemaakt van de term ‘verklarende argumentatie’. Een van de weinige auteurs die in zijn typologie echt specifiek aandacht besteedt aan verklarende argumentatie is Peter Jan Schellens (1985). Zijn werk zal worden beschreven in paragraaf 3.5. In paragraaf 3.6 zullen nog enkele andere werken waarin verklarende argumentatie wordt behandeld, worden besproken. Ten slotte zal in paragraaf 3.7 de pragma-dialectische opvatting van verklarende argumentatie worden bekeken.

3.2 Peirce over abductie

Wie een literatuurstudie naar *abductie* uitvoert, kan niet anders dan uitkomen bij de naam Charles Sanders Peirce. Deze filosoof wordt door velen gezien als de grondlegger van de term *abductie*. Aan de hand van een zak met bonen maakte Peirce (1965II, p. 372-375) het onderscheid tussen de drie verschillende typen van redeneren, inzichtelijk. Stelt u voor: er staat een zak met witte bonen op tafel, en we pakken uit deze zak een hand bonen. We kunnen veilig *deduceren* dat gepakte bonen wit zullen zijn. Bij *inductie* draaien we het verhaal om: stel we pakken een hand bonen uit een zak en al

deze bonen zijn wit. Aan de hand van deze observatie, is het goed mogelijk om te bedenken dat alle bonen in de zak wit zijn. Maar stel nu dat we een handje witte bonen op de tafel zien liggen, en daarnaast staat een zak met bonen waarvan we weten dat deze wit zijn. In deze situatie is het mogelijk om via *abductie* vast te stellen dat de bonen op tafel, uit de zak komen.

Bij *inductie* wordt vanuit een bevinding (de uit de zak gepakte bonen zijn wit), naar een ‘generalisatie’ over die bevinding geredeneerd (alle bonen in de zak zullen wit zijn). Bij *deductie* wordt vanuit de ‘regel’ (alle bonen in de zak zijn wit) naar een specifieke situatie geredeneerd (de uit de zak gepakte bonen zullen wit zijn). Bij *abductie* wordt een verklaring bedacht voor een bepaalde bevinding. Er wordt geredeneerd van een specifieke bevinding (er liggen witte bonen op tafel) naar een ‘verklaring’ voor deze bevinding (de bonen zullen uit de zak met witte bonen komen). *Abductie* onderscheidt zich van de bovenstaande typen inferenties door de afstand tussen de bevinding en de conclusie (Peirce 1965II, p. 386). De verklaring ligt namelijk verder af van de bevinding dan bij *inductie*.

Hoewel Peirce al in 1932 begon te schrijven over abductie, is de term tot op de dag van vandaag nog controversieel in verschillende takken van de wetenschap (filosofie, psychologie, taalwetenschap, computer wetenschap, medische wetenschap, etc.). Men kan gerust stellen dat er nog lang geen consensus is bereikt over wat *abductief* redeneren precies behelst en hoe het in verhouding staat tot *deductie* en *inductie*. Bovendien worden in verschillende wetenschapsvelden verschillende terminologieën gehanteerd, wat voor overlap en verwarring zorgt (Aliseda 2006, p. 33). Met name het onderscheid –en soms zelfs het bestaan van een onderscheid– tussen *abductie* en *inductie*, blijkt in de literatuur een heikel punt. Dat is ook helemaal niet zo verwonderlijk, gezien het enigszins vage onderscheid over de afstand tussen de bevindingen en de conclusies.

Peirce zelf zegt het volgende over het verschil tussen *inductie* en *abductie*:

‘The great difference between induction and hypothesis [abductie, NA] is, that the former infers the existence of phenomena such as we have observed in cases which are similar, while hypothesis [abductie, NA] supposes something of a different kind from what we have directly observed, and frequently something which it would be impossible for us to observe directly. Accordingly, when we stretch an induction quite beyond the limits of our observation, the inference partakes of the nature of hypothesis [abductie, NA]’ (Peirce 1965II, p. 385).

Bij *inductie* wordt uit een bepaalde observatie een algemene regel bedacht; er wordt gegeneraliseerd. Wanneer bijvoorbeeld wordt geobserveerd dat de uit de zak gepakte bonen allemaal wit zijn, wordt vanuit deze observatie geconcludeerd dat alle bonen in de zak wit zullen zijn. Bij *abductie* wordt voor een observatie een verklaring bedacht. Deze verklaring is vaak niet direct waarneembaar. Het

is aannemelijk dat de witte bonen op de tafel uit de zak met witte bonen komen. Het is echter niet direct waargenomen dat de bonen uit de zak zijn genomen.

Een ander verschil tussen *inductie* en *abductie* is dat de algemene regel (de generalisatie) bij *inductie* het mogelijk maakt voorspellingen te doen in latere situaties. Bij *abductie* zegt de verklaring niet direct iets over toekomstige situaties (Aliseda 2006, p. 35). De verklaring dat de witte bonen op tafel uit de zak met witte bonen komen, is niet per se geldig voor alle volgende hoopjes witte bonen op elke willekeurige tafel. Terwijl de generalisatie dat alle bonen in de zak wit zijn, het wel mogelijk maakt om te voorspellen dat elke volgende hand uit de zak ook uit witte bonen zal bestaan.

Hoewel er in de literatuur nog geen algemeen aanvaarde opvatting is over hoe *inductie* en *abductie* zich precies tot elkaar verhouden, kies ik in dit onderzoek ervoor om het bovenstaande onderscheid tussen *inductie* en *abductie* aan te houden. Bij *inductie* wordt een algemene regel voor een directe observatie gegeven. Er is sprake van een generalisatie en deze generalisatie geeft de mogelijkheid iets te zeggen over toekomstige observaties. *Abductie* is het proces van het verklaren van een observatie. Deze verklaring is vaak niet direct waarneembaar, en zegt ook niet direct iets over latere observaties.

3.3 Abductie en Inference to the best explanation

Vele auteurs (o.a. Walton 2004; Aliseda 2006; Wagemans 2013) vergelijken *abductie* met *inference to the best explanation* (IBE). Deze term is afkomstig uit het werk van Harman (1965). Harman beschreef de *IBE* als volgt:

‘In making this inference one infers, from the fact that a certain hypothesis would explain the evidence, to the truth of that hypothesis. In general, there will be several hypotheses which might explain the evidence, so one must be able to reject all such alternative hypotheses before one is warranted in making the inference. Thus one infers, from the premise that a given hypothesis would provide a "better" explanation for the evidence than would any other hypothesis, to the conclusion that the given hypothesis is true’ (Harman 1965, p. 89).

In feite komt Harmans beschrijving erop neer dat een *IBE* een type redenering is waar de *beste* verklaring voor een bevinding wordt gegeven. Bijvoorbeeld: de straat is nat (bevinding), dus het heeft geregend (hypothese/verklaring). Het feit dat de bevinding gedaan wordt (de straat is nat), zou het bewijs vormen voor de hypothese (het heeft geregend). Maar over het algemeen zijn er verschillende verklaringen voor een bevinding mogelijk. Zo kan de straat ook nat zijn door de sproeiers in de tuin. Bij het voeren van een *IBE* wordt niet zomaar een verklaring voor de bevinding

gegeven, men is er ook van overtuigd dat de gegeven verklaring, ‘de beste’ verklaring is voor de bevinding.

Volgens o.a. Walton (2004), Aliseda (2006) en Wagemans (2013) is men bij het voeren van abductieve redeneringen erop gericht ‘de beste’ verklaring te geven voor geobserveerde data. Om deze reden zien zij geen verschil tussen de door Harman beschreven IBE en de door Peirce beschreven *abductieve* inferentie. Ook Harman zelf schreef dat ‘inference to the best explanation corresponds approximately to what others have called abduction’ (1965, p. 88-89).

Toch zijn er ook auteurs die van mening zijn dat *IBE* en *abductie* wel degelijk te onderscheiden zijn (o.a. Hintikka, 1998; Minnameier, 2004; Paavola, 2006; Campos, 2011). Zij betogen allen (ieder op eigen wijze, met een eigen invalshoek en met net verschillende argumenten) dat *IBE* beter gezien kan worden als een subtype van *inductie*.

Minnameier (2004) omschrijft mijns inziens het helderst waarom *abductie* niet verward moet worden met *IBE*, althans niet wanneer we kijken naar Peirce’s originele notie van *abductie*. Minnameier: ‘... while abduction marks the process of generating theories – or, more generally, concepts – IBE concerns their evaluation’ (2004, p. 75). Peirce karakteriseert *abductie* als het enige type inferentie dat *creatief* is, in de zin dat het leidt tot nieuwe kennis. Daartegenover staat *IBE* waarin gezocht wordt naar acceptatie (of verwerping) van *al bestaande* verklarende suggesties.

Het onderzoek van Aliseda (2006) naar abductieve redeneringen is verhelderend voor het bovenstaande onderscheid tussen IBE en *abductie*. Zij maakt namelijk een onderscheid tussen twee fasen van *abductie*: de *generatieve* fase, en de *selectieve* fase. Aliseda licht de indeling in fasen als volgt toe (2006, p. 33): wanneer het licht in een kamer ineens uitvalt, zijn er verschillende verklaringen te bedenken (stroomverlies, lampje kapot, lichtknopje per ongeluk ingedrukt) (fase 1: generatie). Slechts één verklaring is de ‘beste’, namelijk de *juiste* (hetgeen dat werkelijk gebeurd is). Wanneer het niet mogelijk is om te weten welke verklaring de juiste is, zullen andere criteria moeten bepalen welke verklaring ‘de beste’ is (fase 2: selectie).

Aliseda noemt dat sommige auteurs de beide fasen zien als gescheiden stappen, terwijl anderen abductie zien als één proces waarbij een enkele beste verklaring wordt geconstrueerd:

‘Some authors consider these processes as two separate steps, construction dealing with what counts as a possible abductive explanation, and selection with applying some preference criterion over possible abductive explanations to select the best one. Other authors regard abduction as a single process by which a single best explanation is constructed’ (Aliseda 2006, p. 33).

Het onderscheid dat Aliseda maakt tussen de *generatieve* fase en de *selectieve* fase, is vergelijkbaar met het onderscheid dat auteurs als Minnameier (2004) e.a. maken tussen *abductie* en IBE. Zij zijn namelijk van mening dat abductie onder de eerste *generatieve* fase geschaard dient te worden; bij

abductie wordt volgens hen enkel een hypothese bedacht. Wanneer de hypothese getest wordt, door deze bijvoorbeeld af te zetten tegen andere verklarende hypothesen (de selectieve fase), is er volgens Minnameier e.a. sprake van IBE.

Zelf kiest Aliseda ervoor om zich in haar analyse vooral op de generatie van een hypothese te concentreren. Zij erkent echter dat bij abductie de tweede fase van selectie een rol speelt (daarmee schaart zij zich bij Walton (2004) en Wagemans (2013) die abductie en IBE als vergelijkbaar behandelen): ‘We will split abduction into a first phase of hypothesis construction, but also acknowledge a next phase of hypothesis selection’ (Aliseda, 2006, p. 33).

Mijns inziens zijn de twee door Aliseda beschreven processen van generatie en selectie inderdaad niet los van elkaar te zien, en zijn abductie en IBE vergelijkbaar. Hoewel er een in theorie een onderscheid te maken is tussen de twee processen, is er in de praktijk *altijd* sprake van beide processen. Wanneer een abductieve redenering naar voren wordt gebracht, wordt namelijk niet alleen een *mogelijke* verklaring gegeven. We kunnen er vanuit gaan dat de spreker/schrijver van mening is dat zijn gegeven verklaring, ook de *beste* verklaring is.

3.4 Verschillende aspecten van abductieve redeneringen

Een abductieve redenering bevat naast een standpunt, een argument en een gevolgtrekking, een vierde element. Dit vierde element wordt vaak over het hoofd gezien, terwijl dit onderdeel een zeer belangrijk aspect is voor de beoordeling van de abductieve redenering. Peirce beschrijft het proces van *abductief* redeneren als volgt: ‘We find some very curious circumstance, which would be explained by the supposition that it was a case of a certain *general rule*, and thereupon adopt that supposition’ (Peirce 1965II, p. 375). Abductieve inferenties zijn gebaseerd op ‘algemene regels’. Deze algemene regels vormen het vierde element van een abductieve redenering. Walton (2004) legt uit wat er wordt bedoeld met deze ‘algemene regels’:

‘Abductive inferences are derived from the way things can normally be expected to go in a familiar kind of situation, or as a ‘general rule’. A general rule may not hold in all cases of a certain kind. It is not based on a warrant of ‘for all X’, as deductive inferences so often are. It is not even based on a finding of most or countably many cases, as inductive inferences so often are. It holds only for normal or familiar cases and may fall outside this range of ‘general rule’ cases’ (Walton 2004, p. 4).

De algemene regels zijn algemene opvattingen over hoe zaken ‘in het algemeen’ verlopen. Dit betekent niet dat deze regels in alle gevallen gelden. Ze stellen enkel dat in ‘normale’ of ‘reeds bekende’ situaties, de zaken op een bepaalde manier verlopen. Bijvoorbeeld: over het algemeen zullen kinderen die vallen, beginnen te huilen. Deze algemene regel maakt het mogelijk om te

abduceren dat een kind dat huilend op de stoep ligt, gevallen is. In deze redenering zou het standpunt luiden: het kind is gevallen. In dit standpunt wordt een verklaring gegeven voor de bevinding in het argument: het kind ligt huilend op de stoep. De gevolgtrekking zou luiden: als een kind huilend op de stoep ligt, dan is het gevallen. De algemene regel die stelt dat kinderen die vallen over het algemeen beginnen te huilen, maakt de redenering plausibel.

Het is zeer belangrijk om een onderscheid aan te brengen tussen de *algemene regel* enerzijds en de *gevolgtrekking* anderzijds. Bij de beoordeling van abductieve redeneringen, dienen deze twee elementen namelijk apart bekeken te worden. Abductieve redeneringen zijn, zoals Walton (2004, p. 26) het noemt, 'defeasible'. Dat wil zeggen dat abductieve argumenten niet sluitend zijn. Een abductief argument dat aangenomen is, kan later (wanneer er meer informatie voor handen is) alsnog worden verworpen. Pollock (1995, p. 40-41) noemt in zijn onderzoek naar 'defeasible arguments' twee typen 'defeaters' (manieren om een 'defeasible' argument aan te vallen): 'rebutting defeaters' en 'undercutting defeaters'. Een 'rebutting defeater' valt de algemene regel aan en geeft dus een reden om de redenering te verwerpen. Zo zou bijvoorbeeld gesteld kunnen worden dat wanneer kinderen vallen, zij helemaal niet beginnen te huilen. In dat geval zou het onaannemelijk zijn dat een huilend kind gevallen is. Een 'undercutting defeater' valt de algemene regel niet aan (deze kan over het algemeen gewoon geldig zijn), maar valt de verbinding tussen de algemene regel en de gegeven conclusie aan. Met andere woorden: de 'undercutting defeater' valt de gevolgtrekking aan. Over het algemeen zou het juist kunnen zijn dat kinderen die vallen, beginnen te huilen. In een specifiek geval hoeft dit echter niet op te gaan. Zo kan het kind in de voorbeeldredenering zijn moeder kwijt zijn. Deze kennis/dit argument (of deze 'defeater') valt niet de juistheid van de algemene regel aan, maar de juistheid van de gevolgtrekking ('als een kind huilend op de stoep ligt, dan is het gevallen'). Bij de beoordeling van abductieve redeneringen, moeten er dus eigenlijk twee belangrijke vragen worden gesteld: (1) Is de algemene regel waarop de redenering gebaseerd is juist? (2) Is de algemene regel in dit specifieke geval van kracht? Wanneer deze algemene regel namelijk onjuist blijkt te zijn ('rebutting defeater'), is de hele redenering niets meer waard. Maar ook wanneer deze algemene regel juist is, is het belangrijk om na te gaan of er niet alsnog bevindingen zijn die richting een andere verklaring wijzen ('undercutting defeaters').

Aliseda noemt ook het bestaan van de 'algemene regels', zij gebruikt echter de term 'achtergrondtheorieën' (2006, p 46). Zij ziet een belangrijk verschil tussen *inductieve* en *abductieve* inferenties met betrekking tot deze 'achtergrondtheorieën'. *Abductieve* inferenties zijn namelijk afhankelijk van een achtergrondtheorie/algemene regel om de redenering te construeren en te testen. *Inductieve* inferenties behoeven daarentegen geen achtergrondtheorie/algemene regel per se (Aliseda 2006, p. 35). Zo is er bijvoorbeeld niet direct een achtergrondtheorie nodig om een generalisatie te maken over het wit zijn van alle zwanen, wanneer de eerste tien waargenomen zwanen wit zijn. Er is wel sprake van het gebruik van achtergrondkennis wanneer bij het zien van een zwaan die niet kan

vliegen, wordt geconcludeerd dat zijn vleugel gebroken is. Immers, men moet uitgaan van de algemene regel/achtergrondtheorie dat zwanen gewoonlijk kunnen vliegen. En dat het feit dat deze zwaan niet kan vliegen, waarschijnlijk wordt veroorzaakt door een blessure (een voor de hand liggende verklaring op basis van eerdere ervaringen/achtergrondkennis).

Aliseda (2006, p. 46) geeft in haar boek de volgende formalisering voor abductieve argumenten. Daarin is **o** de achtergrondinformatie/theorie, **a** de geabduceerde verklaring, **=>** de gevolgtrekking en **p** de observatie.

$$o, a \Rightarrow p$$

Het bovenstaande wijst uit dat een abductieve redenering uit vier elementen bestaat: (1) De observatie/bevinding, (2) een verklaring voor de observatie/bevinding, (3) een gevolgtrekking en (4) een algemene regel/achtergrondtheorie op basis waarvan de verklaring wordt geconstrueerd en getest (Aliseda 2006, p. 35; p. 46). Bij de bespreking van de evaluatiecriteria voor abductieve/verklarende argumentatie (in hoofdstuk 4), zal worden teruggekomen op het bestaan van de algemene regel. Veel argumentatietheoretici vergeten deze algemene regel namelijk te noemen bij hun reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie. Dit terwijl de algemene regel een belangrijke rol speelt bij de beoordeling van verklarende argumentatie.

3.5 Schellens' verklarende argumentatie

In de meeste bekende moderne typologieën van argumentatie wordt verklarende argumentatie niet als een apart type argumentatie onderscheiden. Een auteur die in zijn typologie van argumentatie wél verklarende argumentatie als een apart argumentatietype onderscheidt, is Peter Jan Schellens (1985).

Schellens (1985) bekijkt verschillende bekende argumentatietypologieën, en komt tot de conclusie dat vaak ten onrechte geen onderscheid wordt gemaakt tussen *verklarende* en *voorspellende* argumentatie. Zo maken veel auteurs geen onderscheid tussen verklarende causale argumentatie (waarbij van gevolg naar oorzaak wordt geredeneerd, met een conclusie van verklarende aard) en voorspellende causale argumentatie (waarbij van oorzaak naar gevolg wordt geredeneerd, met een conclusie van voorspellende aard) (Schellens 1985, p. 89).

Schellens (1985) wijkt met zijn typologie af van degenen die 'argumentatie van gevolg naar oorzaak en van oorzaak naar gevolg beschouwen als één en hetzelfde argumentatieproces en er dientengevolge dezelfde evaluatievragen aan verbinden' (Schellens 1985, p. 89). Volgens Schellens gebeurt dit namelijk ten onrechte en zou er wel degelijk verschil moeten zijn tussen de

beoordelingscriteria voor *verklarende* en de criteria voor *voorspellende* argumentatie. Mijns inziens heeft Schellens hierin gelijk.

Schellens geeft als definitie voor verklarende argumentatie: ‘argumentatie waarin de conclusie een verklaring vormt voor het gegeven in de eerste premisse’ (Schellens 1985, p. 101). Hij onderscheidt drie typen verklarende argumentatie (Schellens 1985, p. 107):

1. Verklarende argumentatie op basis van causale regelmaat van gevolg naar oorzaak (in het vervolg: *causale verklarende argumentatie*, type 1). Schellens schematiseert dit als volgt:

Bi is het geval	Je hebt hoofdpijn
A leidt (over het algemeen) tot B	Te veel drinken leidt (over het algemeen) tot hoofdpijn
Dus: Ai is (waarschijnlijk) het geval	Dus: Je zal (waarschijnlijk) te veel gedronken hebben ⁶

2. Verklarende argumentatie op basis van niet-causale regelmaat. Schellens noemt dat het niet noodzakelijk is voor verklarende argumentatie om op basis van oorzaak en gevolg (*causaal*) te verklaren. Een verklaring kan ook worden gegeven op basis van een *teken*: ‘Dat een verdachte de eigenaar is van het wapen waarmee de moord is gepleegd, kan als een teken worden opgevat dat het waarschijnlijk(er) maakt dat hij de moordenaar is’ (Schellens 1985, p. 101). In het vervolg zal daarom dit tweede type verklarende argumentatie: *verklarende tekenargumentatie* (type 2) worden genoemd. Schellens schematiseert dit type argumentatie als volgt:

Bi is het geval	De verdachte is in het bezit van het moordwapen
B is een teken van A	In het bezit van het moordwapen zijn is een teken voor het zijn van de moordenaar
Dus: Ai is (waarschijnlijk) het geval	Dus: De verdachte is (waarschijnlijk) de moordenaar

---

⁶Schellens 1985, p. 105.

3. Verklarende argumentatie van tijd naar causaliteit (in het vervolg: *verklarende tijdargumentatie*, type 3). Schellens schematiseert dit type als volgt:

Ai is het geval	Je hebt hoofdpijn
Bi is het geval	Je hebt gisteren te veel gedronken
(A leidt (meestal) tot B)	Te veel drinken leidt (meestal) tot hoofdpijn
Dus: Bi is (waarschijnlijk) het gevolg van Ai	De hoofdpijn is (waarschijnlijk) te wijten aan het te veel drinken ⁷

In argumentatie van tijd naar causaliteit wordt uit het tegelijk voorkomen van twee bevindingen, de conclusie getrokken dat de ene bevinding het gevolg is van de andere bevinding. Schellens benadrukt dat deze vorm van redeneren niet hetzelfde is als verklarende argumentatie van gevolg naar de oorzaak. In argumentatie van tijd naar causaliteit is het genoemde in de oorzaak en het gevolg namelijk beide waargenomen. Er bestaat twijfel over of de ene bevinding de andere bevinding heeft veroorzaakt. Bij verklarende argumentatie van gevolg naar oorzaak is alleen het gevolg waargenomen. Er is dan twijfel over het genoemde in de verklaring/oorzaak (Schellens 1985, p. 105-106).

Argumentatie van tijd naar causaliteit komt veelvuldig voor in ‘naar racisme riekende verklaringen voor allerlei ongunstige maatschappelijke ontwikkelingen’ (Van Eemeren en Grootendorst 1992, p. 81). Een voorbeeld: ‘Sinds de komst van al die buitenlandse werknemers zijn de werkloosheid en de criminaliteit enorm gestegen, het is dus wel duidelijk wat daar de oorzaak van is’ (Van Eemeren en Grootendorst 1992, p. 81). In deze soort verklarende argumentatie zijn de komst van buitenlanders en de stijging van de werkloosheid en criminaliteit, beide waargenomen. Er bestaat echter twijfel of de ene bevinding de andere heeft veroorzaakt. Deze redenering zou er in een verklarend argument van gevolg naar oorzaak (causale verklarende argumentatie) als volgt uitzien: Er zullen wel veel buitenlanders bij gekomen zijn (verklaring/oorzaak), want de werkloosheid en de criminaliteit is gestegen (bevinding). In deze redenering is twijfel over het genoemde in de verklaring/oorzaak (zijn er wel veel buitenlanders bij gekomen?). Bij argumentatie van tijd naar causaliteit is zeker dat er veel buitenlanders bij gekomen zijn.

---

⁷ Schellens 1985, p. 105.

3.6 Verklarende argumentatie in de meest bekende typologieën

Het feit dat in de meeste bekende argumentatietypologieën geen onderscheid wordt gemaakt tussen verklarende en voorspellende argumentatie, betekent niet dat Schellens (1985) de enige argumentatietheoreticus is die dit onderscheid aanbrengt. Zo maakt bijvoorbeeld Hastings (1962), zij het zonder een term als ‘verklarende argumentatie’ te gebruiken, ook onderscheid tussen argumentatie met een conclusie van voorspellende aard, en argumentatie met een conclusie van verklarende aard. Ook Kienpointner (1992) maakt onderscheid tussen voorspellende en verklarende argumentatie. Echter, het onderscheid tussen verklaringen en voorspellingen en de bijbehorende terminologie neemt Kienpointner over van Schellens (Garssen 1997, p. 106). Om deze reden zal de typologie van Kienpointner (1992) niet besproken worden.

Hastings (1962) maakt in zijn typologie onderscheid tussen negen typen argumentatie. Twee van de beschreven argumentatietypen zijn duidelijk een vorm van verklarende argumentatie: *argumentatie van teken naar niet-waargenomen gebeurtenis* en *argumentatie van aanwijzingen naar hypothese*. Zowel Schellens (1985, p. 104) als Garssen (1997, p. 49) merken echter op dat het verschil tussen beide typen argumentatie zo miniem is, dat het maken van een onderscheid onnodig is. Om deze reden heeft Schellens (1985) in zijn eigen typologie deze beide typen verklarende argumentatie samen opgenomen onder *verklarende tekenargumentatie* (type 2).

Hastings (1962) noemt ook een argumentatietype dat van *voorbeeld naar descriptieve generalisatie* gaat. Over het algemeen betreft dit geen verklarende argumentatie. Wanneer uit het voorbeeld van één ziektekostenverzekeraar die is uitgegaan van inadequate regelingen, wordt gegeneraliseerd dat *alle* ziektekostenverzekeringen van inadequate regelingen uitgaan⁸, is er geen sprake van een verklaring. Er wordt namelijk niet verklaard wáárom de ziektekostenverzekeraar uitgaat van inadequate regelingen.

Bij een ander type generalisatie dat Hastings noemt, is echter wél sprake van verklarende argumentatie. Hastings noemt namelijk een type generalisatie waarin een ‘beschrijving van een correlatie’ wordt gemaakt (1962, p. 29). Hij geeft een voorbeeld waarin op basis van demografische gegevens van de staten New York en Mississippi, geconcludeerd wordt dat er een bepaalde correlatie bestaat tussen het inkomen van de bevolking in een bepaald gebied en de aandacht die in dat gebied aan medische zorg wordt besteed. Dit type generalisatie is vergelijkbaar met de *verklarende tijdargumentatie* (type 3) van Schellens (1985).

---

⁸ Voorbeeld van Hastings 1962, p. 25.

3.7 Verklarende argumentatie in de pragma-dialectiek

In veel argumentatietypologieën kan bij bepaalde argumentatietypen wel verklarende argumentatie voorkomen, maar het feit dat in het standpunt een verklaring wordt gegeven voor de bevinding in het argument is niet de reden voor de indeling in argumentatietypes. Zo bespreekt de pragma-dialectiek bijvoorbeeld het type *causale argumentatie*, waaronder zowel argumentatie van oorzaak naar gevolg (voorspellende argumentatie) als argumentatie van gevolg naar oorzaak (verklarende argumentatie) valt. Niet de verklarende aard van de redenering, maar de causaliteit in de redenering is hier de reden om argumenten in te delen bij *causale argumentatie*.

Net als in de meeste bekende argumentatietheorieën, is binnen het kader van de pragma-dialectische argumentatietheorie nog weinig onderzoek gedaan naar verklarende argumentatie. Wel heeft pragma-dialecticus Bart Garssen in ‘Argumentatieschema’s in pragma-dialectisch perspectief’ (1997) verschillende typologieën voor argumentatie vergeleken met de pragma-dialectische typologie. In zijn vergelijkingsstudie wordt onder andere de typologie van Schellens (1985) behandeld. Garssen bespreekt de typologie van Schellens en bovendien reconstrueert hij Schellens’ drie typen verklarende argumentatie op pragma-dialectische wijze. Deze reconstructies geven een goed beeld van de pragma-dialectische interpretatie van verklarende argumentatie.

In paragraaf 3.5 hebben we kunnen zien dat Schellens de volgende drie soorten verklarende argumentatie onderscheidt:

(1) Causale verklarende argumentatie (type 1)

Bi is het geval
A leidt (over het algemeen) tot B
Dus: Ai is (waarschijnlijk) het geval

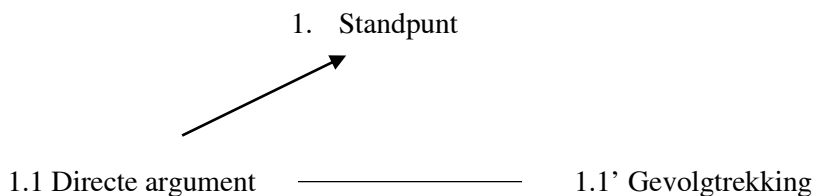
(2) Verklarende tekenargumentatie (type 2)

Bi is het geval
B is een teken van A
Dus: Ai is (waarschijnlijk) het geval

(3) Verklarende tijdargumentatie (type 3)

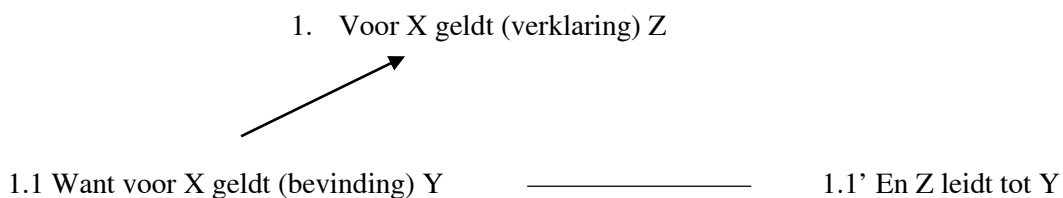
Ai is het geval
Bi is het geval
(A leidt (meestal) tot B)
Dus: Bi is (waarschijnlijk) het gevolg van Ai

In de pragma-dialectische argumentatietheorie wordt argumentatie gereconstrueerd aan de hand van argumentatiestructuren. De meest simpele vorm van argumenteren is een redenering waarbij één standpunt wordt verdedigd door één argument (en de daarmee verbonden gevolgtrekking) (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 124). Deze argumentatiestructuur wordt als volgt weergegeven:

Garssen ziet *causale verklarende argumentatie* (type 1) als een pragma-dialectisch subtype van causale argumentatie, namelijk ‘argumentatie van gevolg naar oorzaak⁹’ (1997, p. 94). Hij geeft hiervoor de volgende argumentatiestructuur:

(1) *Causale verklarende argumentatie*:

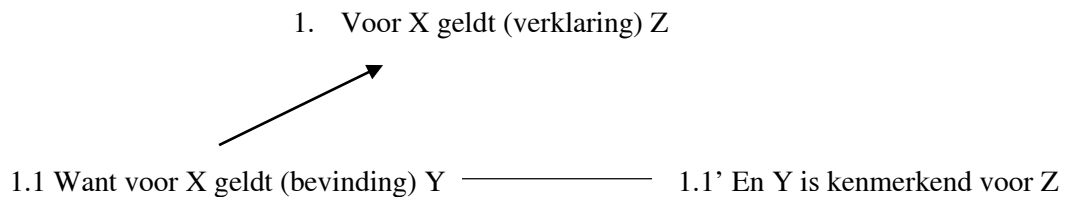

---

⁹ In latere publicaties wordt er ook wel gesproken van ‘omgekeerde causale argumentatie’.

Garssen ziet *verklarende tekenargumentatie* (type 2) (in het vervolg *verklarende kentekenargumentatie* (type 2)) als een pragma-dialectisch subtype van kentekenargumentatie, namelijk ‘argumentatie van kenmerk naar eigenschap’ (1997, p. 95). Het reconstructiemodel voor deze argumentatiestructuur ziet er als volgt uit:

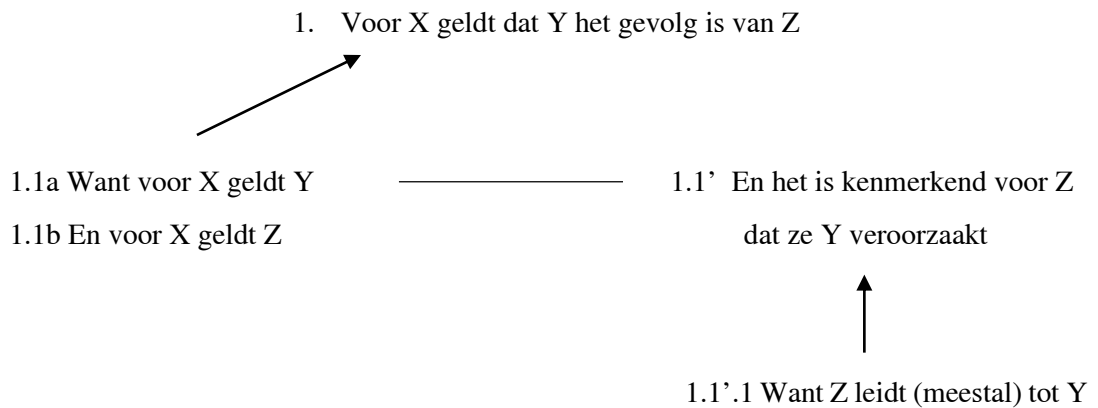
(2) *Verklarende kentekenargumentatie*:

Verklarende tijdargumentatie (type 3) is ingewikkelder om op pragma-dialectische wijze te reconstrueren. In deze argumentatiesoort wordt op grond van het optreden van twee gebeurtenissen, en het algemene idee dat er tussen deze twee gebeurtenissen een oorzakelijk verband bestaat, afgeleid dat de ene gebeurtenis de andere heeft veroorzaakt. Garssen wijst erop dat er geen causaal verband tussen het argument en de conclusie wordt gelegd, maar een verband op basis van een kentekenrelatie. Garssen: ‘Ondanks het feit dat de bijbehorende onuitgesproken premisse ‘A leidt (meestal) tot B’ luidt, wordt er in dit argumentatieschema geen causaal verband tussen het argument en de conclusie gelegd. De conclusie dat A de oorzaak van B moet zijn geweest, wordt ondersteund door erop te wijzen dat gebeurtenissen zoals gebeurtenis A in de regel gebeurtenissen zoals gebeurtenis B veroorzaken. Het is met andere woorden *kenmerkend* voor gebeurtenissen zoals A dat ze gebeurtenissen zoals B veroorzaken’ (1997, p. 95). Volgens Garssen wordt er dus een kentekenschema gebruikt. Garssen geeft in zijn bespreking geen argumentatiestructuur voor dit type argumentatie. Maar op basis van zijn bespreking, zouden we er een kunnen maken. De onuitgesproken premisse ‘A leidt (meestal) tot B’, kunnen we zien als ondersteuning voor de gevolgtrekking: B wijst op A. Eigenlijk zegt de spreker: ‘omdat A meestal tot B leidt, kunnen we B opvatten als een teken voor A’. Het reconstructiemodel voor *verklarende tijdargumentatie* komt er dan als volgt uit te zien:

(3) *Verklarende tijdargumentatie:*

Garssens reconstructiemodellen voor de verschillende typen verklarende argumentatie bieden een goed uitgangspunt voor mijn pragma-dialectische onderzoek naar beoordelingscriteria voor verklarende argumentatie. Toch zijn de reconstructiemodellen van Garssen, mijns inziens, om verschillende redenen problematisch. In hoofdstuk 4 zullen de problemen rondom de reconstructiemodellen van Garssen worden besproken. Voor nu is het voldoende om vast te stellen dat de pragma-dialectische argumentatietheoretici, verklarende argumentatie zowel bij kenteken- als bij causale argumentatie indelen. Dit zou ook betekenen dat verschillende evaluatiecriteria een rol spelen bij het beoordelen van verklarende argumentatie; in sommige gevallen moet gekeken worden naar de kritische vragen voor het beoordelen van *kentekenargumentatie*, in andere gevallen zullen de kritische vragen bij *causale argumentatie* moeten worden gesteld.

3.8 Conclusie

Verklarende argumentatie, ook wel *abductie*, is een type redenering waarin voor een bepaalde bevinding, een verklaring wordt gegeven in de conclusie. Hoewel er nog geen algemene opvatting bestaat over wat precies het onderscheid is tussen *abductie* en *inductie*, wordt in dit onderzoek het volgende onderscheid gehanteerd: *abductie* betreft het geven van verklaringen, *inductie* betreft het maken van generalisaties. Bovendien is er mijns inziens geen onderscheid te maken tussen het geven van een verklaring en het geven van ‘de beste’ verklaring (zeker niet in de argumentatieve praktijk). Om deze reden zie ik *abductie* als een *inference to the best explanation*.

Verklarende redeneringen doen altijd een beroep op een bepaalde algemene regel/‘achtergrondtheorie’. Daarmee zijn er vier elementen aan een verklarende redenering te onderscheiden: (1) het argument, (2) de conclusie, (3) de gevolgtrekking en (4) de algemene regel. De aanvaardbaarheid van een verklarende redenering kan op verschillende punten in het geding komen. Zo kan de juistheid van de algemene regel worden betwist doormiddel van ‘rebutting defeaters’. Maar ook wanneer er geen twijfel bestaat over de algemene regel, kan worden betwijfeld of in een specifiek geval de algemene regel van toepassing is (‘undercutting defeaters’).

Schellens (1985) onderscheidt in zijn typologie van argumentatie, drie soorten verklarende argumentatie: *causale verklarende argumentatie* (type 1), *verklarende kentekenargumentatie* (type 2) en *verklarende tijdargumentatie* (type 3). Garssen (1997) vertaalt de typologie van Schellens naar de pragma-dialectische indeling in argumentatieschema’s, en komt daarmee tot de volgende conclusie: *causale verklarende argumentatie* (type 1) behoort tot het pragma-dialectische argumentatietype ‘causale argumentatie’. De andere twee typen verklarende argumentatie van Schellens, vallen in de pragma-dialectische typologie onder ‘kentekenargumentatie’. Mijns inziens echter, zijn deze ‘vertalingen’ problematisch en onjuist. In het komende hoofdstuk zal de problematiek rondom de indeling worden besproken, en zal een voorstel worden gedaan voor een andere pragma-dialectische interpretatie (en daarmee beoordeling) van verklarende argumentatie.

HOOFDSTUK 4   EVALUATIECRITERIA   VOOR VERKLARENDE ARGUMENTATIE

4.1   Inleiding

Volgens zowel Schellens (1985) als Garssen (1997) kan verklarende argumentatie gebaseerd zijn op twee verschillende argumentatieschema's: het causale- of het kentekenschema. Dit zou betekenen dat verklarende argumentatie in sommige gevallen zou moeten worden beoordeeld aan de hand van de kritische vragen bij causale argumentatie, en in andere gevallen aan de hand van de kritische vragen behorende bij kentekenargumentatie.

In de praktijk blijkt echter, dat het vaak moeilijk is om te bepalen of er sprake is van *causale verklarende argumentatie* (type 1) of van *verklarende kentekenargumentatie* (type 2). In paragraaf 4.2 zullen de problemen rondom het achterhalen van het argumentatieschema van verklarende argumentatie worden besproken. Ook zal de oorzaak van deze achterhalingsproblematiek worden benoemd.

In paragraaf 4.3 zal dieper in worden gegaan op Garssens (1997) reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie. Deze blijken namelijk niet altijd alle elementen van een verklarend argument te benoemen. In deze paragraaf zal een voorstel worden gedaan voor aangepaste reconstructiemodellen. Vervolgens zullen in paragraaf 4.4 de voordelen van deze nieuwe reconstructiemodellen ten opzichte van de oude worden besproken. Een belangrijk voordeel van de aangepast reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie is, dat hiermee duidelijk is welke kritische vragen van toepassing zijn op verklarende argumentatie. Hiermee is de eerste doelstelling in dit onderzoek behaald, namelijk: het achterhalen van de kritische vragen die van toepassing zijn bij de beoordeling van verklarende argumentatie.

4.2   Verklarende causale- of kenteken argumentatie?

In eerder besproken onderzoek van Jansen, Dingemanse en Persoon (2009) naar de strategische presentatie van argumentatie, werd betoogd dat de presentatiewijze van argumentatie (in het bijzonder de *volgorde* waarop het antecedens en het consequens worden gepresenteerd), de perceptie van het argumentatieschema kan beïnvloeden. Wanneer in de gevolgtrekking de volgorde oorzaak - > gevolg wordt aangehouden, lijkt een causaal argumentatieschema te worden waargenomen. Wanneer de gevolgtrekking de omgekeerde volgorde volgt, dus van gevolg -> oorzaak, wordt een kentekenschema gepercipieerd (2009, p. 172-173).

Jansen, Dingemanse en Persoon (2009, p. 166) geven in hun onderzoek aan dat het hen er niet om gaat te bepalen welk argumentatieschema er 'in essentie' aan de redeneringen ten grondslag

ligt. Zij stellen enkel vast dat de presentatievolgorde van het antecedens en het consequens, van invloed is op de perceptie van het argumentatieschema. Wel wordt duidelijk dat het soms moeilijk is om vast te stellen van welk argumentatieschema er in de redeneringen sprake is.

Jansen, Dingemans en Persoon zijn niet de enigen die moeite hebben met het precieze onderscheid tussen kenteken- en causale argumentatie. Hitchcock en Wagemans (2011, p. 192-193) leggen de mogelijke verwarring tussen het causale- en het kentekenschema goed bloot in hun artikel. Zij maken duidelijk dat, met name wanneer men kijkt naar verklarende argumentatie, sprake is van overlapping tussen causale- en kentekenargumentatie:

‘In particular, argumentation from an effect to its cause [verklarende argumentatie, NA], although classified as a variant of causal argumentation, can also be classified as a sub-type of symptomatic argumentation. If one defends the standpoint that someone has an infection by means of the argument that the person has a fever, is that causal argumentation or symptomatic argumentation? In fact, it is both, because fever is both an effect of infection (since infection is its usual cause) and a symptom of infection’ (Hitchcock en Wagemans, 2011, p.193).

Hitchcock en Wagemans hebben het hier in feite over *causale verklarende argumentatie* (type 1) en wijzen er terecht op dat een onderscheid tussen causale- en kentekenargumentatie soms moeilijk te maken is: moet men koorts zien als een *teken* voor infectie, of is koorts het *gevolg* van de infectie? Hitchcock en Wagemans (2011) benoemen in dit citaat dat het mogelijk is om deze redenering in te delen bij zowel causale-, als kentekenargumentatie.

Ook Jansen (2014) komt het probleem van overlap tussen verklarende causale- en verklarende kentekenargumentatie tegen in haar onderzoek naar gedragsargumentatie. Jansen bespreekt een redenering op basis van kentekenrelatie, namelijk: Syrië weigert een VN-team toe te laten, en dit gedrag wijst erop dat Syrië iets te verbergen heeft. Het gedrag vormt dus een **teken** voor de conclusie. Onder deze tekenrelatie ligt echter een verband dat volgens Perelman en Olbrechts-Tyteca (1969), Schellens (1986) en Kienpointner (1992) **causaal** genoemd zou mogen worden: ‘Namelijk, als je iets te verbergen hebt, kan dit ertoe leiden dat je ervoor zorgt dat je niemand toegang geeft tot de plek waar je iets te verbergen hebt. Die causaliteit wordt abductief vastgesteld: het *gegeven* gevolg vormt het argument, voor het standpunt dat de *vermeende* oorzaak voor dit gevolg uitdrukt’ (Jansen, 2014, p. 157).

Zelfs Garssen (1997) laat zien af en toe moeite te hebben met het onderscheid tussen verklarende causale- en verklarende kentekenargumentatie. Zo bespreekt hij in zijn onderzoek Hastings’ (1962) *argumentatie van teken naar niet-waargenomen gebeurtenis* en *argumentatie van aanwijzingen naar hypothese* als behorende tot **causale argumentatie** (Garssen 1997, p. 54). Maar in zijn bespreking van Schellens’ (1985) typologie, deelt hij de *verklarende tekenargumentatie* (type

2) in bij de argumentatie gebaseerd op een **kentekenschema** (Garssen 1997, p. 98). Dit terwijl Schellens zelf benoemt dat zijn *verklarende tekenargumentatie* (type 2) vergelijkbaar is met Hastings' *argumentatie van teken naar niet-waargenomen gebeurtenis* en *argumentatie van aanwijzingen naar hypothese* (Schellens 1985, p. 104-105). Waarom behoort de *verklarende tekenargumentatie* van Schellens dan tot kentekenargumentatie, terwijl dezelfde verklarende argumentatietypen van Hastings tot causale argumentatie worden gerekend?

Oorzaak voor de verwarring

De oorzaak van de verwarring tussen causale- en kentekenargumentatie is mijns inziens te vinden in de wijze waarop de gevolgtrekkingen worden geëxpliciteerd. In de pragma-dialectiek kan de gevolgtrekking namelijk op twee manieren worden geëxpliciteerd: via het *logisch minimum*, of via het *pragmatisch optimum*. Het probleem is alleen dat bij alle *causale verklarende argumenten* (type 1), de impliciet gebleven gevolgtrekkingen op beide wijzen kunnen worden geëxpliciteerd. Dit zorgt voor verwarring.

Bij de reconstructie van de gevolgtrekking volgens het *logisch minimum* wordt de gevolgtrekking geëxpliciteerd door een 'als ..., dan ...'-zin te formuleren, waarbij eerst het **argument** en dan de **conclusie** wordt genoemd. Deze wijze van expliciteren voegt eigenlijk niets toe aan de redenering. Van Eemeren en Grootendorst (1992, p. 64): 'All it [reconstrueren volgens het *logisch minimum*, NA] does is to state explicitly that it is permitted to infer the given conclusion from the given premise'.

Binnen de pragma-dialectiek wordt de verzwegen gevolgtrekking van *verklarende kentekenargumentatie* volgens het *logisch minimum* geëxpliciteerd:

1. Hij heeft de moord gepleegd, want
  - 1.1 Hij is in het bezit van het moordwapen, en

(1.1' Als hij in het bezit van het moordwapen is, dan wijst dat erop dat hij de moord gepleegd heeft (gevolgtrekking))

Bij *causale verklarende argumenten* (waar van gevolg naar oorzaak wordt geredeneerd), zorgt de reconstructie volgens het *logisch minimum* echter voor een invalide redenering (Van Eemeren en Grootendorst 1992, p. 62). Bijvoorbeeld:

1. Hij staat in de file, want (oorzaak)
- 1.1 Hij is te laat, en (gevolg)

(# 1.1' Als hij te laat is, dan leidt dat ertoe dat hij in de file staat (gevolgtrekking))

In de pragma-dialectiek gaat men er van uit dat sprekers niet doelbewust een ongeldige redenering uitspreken (Van Eemeren en Grootendorst 1992, p. 60-62). Men zoekt daarom naar een reconstructie van de impliciet gebleven gevolgtrekking, die de redenering toch kloppend maakt. Van Eemeren en Grootendorst (1992, p. 62): 'the analyst must examine whether it is possible to complement the invalid argument in such a way that it becomes valid'. In bovenstaand voorbeeld is het nodig om de gevolgtrekking volgens het *pragmatisch optimum* te reconstrueren. De gevolgtrekking bevat meer informatie dan alleen het argument en de conclusie gecombineerd en wordt niet per se in een 'als ..., dan ...'-constructie gegoten (Van Eemeren en Grotendorst 1992, p. 64-67). Bijvoorbeeld:

1. Hij staat in de file, want
- 1.1 Hij is te laat, en

(1.1' In de file staan leidt tot te laat komen (gevolgtrekking))

Er is echter nog een tweede manier om de gevolgtrekking in bovenstaand argument te reconstrueren, zonder het argument invalide te maken. Men kan namelijk de gevolgtrekking *toch* volgens het *logisch minimum* expliciteren, door er kentekenargumentatie van te maken. Dit is mogelijk bij **alle causale verklarende argumentatie**.

1. Hij staat in de file, want (oorzaak)
- 1.1 Hij is te laat, en (gevolg)

(1.1' Als hij te laat is, dan wijst dat erop dat hij in de file staat (gevolgtrekking))

Er zijn binnen de pragma-dialectische argumentatietheorie dus twee manieren om de impliciet gebleven gevolgtrekking te reconstrueren. Bij *verklarende kentekenargumentatie* wordt gekozen voor reconstructie volgens het *logisch minimum*. En bij *causale verklarende argumentatie*, wordt

gekozen voor reconstructie volgens het *pragmatisch optimum*. Het probleem is alleen dat bij *causale verklarende argumentatie* (type 2) ook altijd een reconstructie volgens het *logisch minimum* mogelijk is. De redenering verandert dan weliswaar in kentekenargumentatie, maar soms is onduidelijk welke reconstructie de juiste is; moet de gevolgtrekking volgens het *logisch minimum* of volgens het *pragmatisch optimum* worden gereconstrueerd? In het voorbeeld van Wagemans en Hitchcock (2011) is dit bijvoorbeeld het geval:

1. Hij heeft een infectie, want
  - 1.1 Hij heeft koorts, en

Logisch minimum:	Als hij koorts heeft, dan <u>wijst dat erop</u> dat hij een infectie heeft
Pragmatisch optimum:	Infecties <u>leiden tot</u> koorts

Bij reconstructie volgens het *logisch minimum* wordt het argument als zijnde verklarende **kentekenargumentatie** geïnterpreteerd. Bij de reconstructie volgens het *pragmatisch optimum* wordt het argument als zijnde **causale** verklarende argumentatie geïnterpreteerd. Welke reconstructie is de juiste? De verwarring maakt het ook moeilijk om te bepalen welke kritische vragen gesteld dienen te worden: de vragen die horen bij kentekenargumentatie of de vragen die horen bij causale argumentatie?

Oplossing voor het probleem

Een simpele oplossing voor de problemen bij het achterhalen van het juiste argumentatieschema (en de juiste wijze van expliciteren van de gevolgtrekking), zou zijn om gevolgtrekkingen nooit meer volgens het *pragmatisch optimum* te reconstrueren. Alle *causale verklarende argumentatie* zou dan als *verklarende kentekenargumentatie* worden gezien, en ook zo worden beoordeeld. De overlap en verwarring tussen verklarende causale- en verklarende kentekenargumentatie zou niet meer bestaan.

Het zou echter vreemd zijn om alleen om verwarring te voorkomen, causale redeneringen als kentekenargumentatie te analyseren en beoordelen. Toch zijn er meer argumenten te vinden om *causale verklarende argumentatie*, als *verklarende kentekenargumentatie* te analyseren en beoordelen.

4.3 De reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie

Wanneer we nog eens Garssens (1997) reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie bekijken, zal duidelijk worden dat deze niet volledig zijn. Zoals gevonden in hoofdstuk 3, bestaan verklarende redeneringen uit vier elementen: (1) de observatie/bevinding, (2) een abductieve verklaring, (3) een gevolgtrekking en (4) een 'achtergrondtheorie'/algemene regel op basis waarvan de verklaring wordt geconstrueerd en getest (Aliseda 2006, p 35; p. 46). In Garssens reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie komen echter niet altijd alle vier de elementen terug.

Garssens (1997) reconstructiemodellen voor verklarende argumentatie zullen hieronder worden weergegeven. Opvallend is dat bij de eerste twee reconstructiemodellen (causale en kentekenargumentatie), slechts drie van de vier elementen worden genoemd: (1) de verklaring, (2) de bevinding en (3) de gevolgtrekking. Wat mist is de algemene regel, die toch de basis vormt voor verklarende argumentatie. Alleen voor verklarende tijdargumentatie (type 3) is deze algemene regel *wel* door Garssen genoemd (Garssen 1997, p. 95) Op basis van Garssens beschrijving heb ik deze algemene regel in het reconstructiemodel verwerkt (zie pagina 31-32).

1. Causale verklarende argumentatie:

Voor X geldt [verklaring] Z	(de verklaring)
Want voor X geldt [bevinding] Y	(de bevinding)
En Z leidt tot Y	(de gevolgtrekking)

2. Verklarende kentekenargumentatie:

Voor X geldt [verklaring] Z	(de verklaring)
Want voor X geldt [bevinding] Y	(de bevinding)
En Y is kenmerkend voor Z	(de gevolgtrekking)

3. Verklarende tijdargumentatie

Voor X geldt Y is het gevolg van Z	(de verklaring)
Want voor X geldt Y en voor X geldt Z	(de bevinding)
En het is kenmerkend voor Z dat ze Y veroorzaken	(de gevolgtrekking)
(want Z leidt over het algemeen tot Y)	(de algemene regel)

Het benoemen van de algemene regel waarop een verklarend argument is gebaseerd, is van belang voor de beoordeling van verklarende argumenten. Wanneer deze algemene regel namelijk onjuist blijkt te zijn ('rebutting defeater'), is de hele redenering niets meer waard. Maar ook wanneer deze algemene regel juist is, is het belangrijk om na te gaan of er niet alsnog andere bevindingen zijn die in dit specifieke geval, richting een andere verklaring wijzen ('undercutting defeaters').

Om alle elementen van een verklarende redenering te kunnen beoordelen, is het van belang dat al deze elementen in de reconstructie van de redenering worden genoemd. Garssens pragmatische reconstructiemodellen voor verklarende causale argumentatie en verklarende kentekenargumentatie zullen daarom moeten worden aangepast, zodat ook de algemene regel waarop de verklarende redenering is gebaseerd, wordt genoemd.

Ten eerste de *verklarende kentekenargumentatie*. Laten we het voorbeeld nemen dat Jansen (2014, p. 157) geeft:

1. Syrië heeft iets te verbergen, want
  - 1.1 Syrië heeft geweigerd het VN-team toe te laten, en
    - 1.1' Weigeren om het VN-team toe te laten, wijst erop Syrië iets te verbergen heeft.

De vraag die bij deze redenering gesteld kan worden, is de volgende: waarom wijst het weigeren van een VN-team erop dat Syrië iets te verbergen heeft? In antwoord op deze vraag, kan men de volgende algemene regel formuleren: Als men iets te verbergen heeft, leidt dit er over het algemeen toe dat men ervoor zorgt dat niemand toegang heeft tot de plek waar men iets verbergt. Verklarende kentekenargumentatie is pas volledig gereconstrueerd, wanneer ook dit element van de redenering in de reconstructie is opgenomen. De redenering komt er als volgt uit te zien:

1. Syrië heeft iets te verbergen, want
  - 1.1 Syrië heeft geweigerd het VN-team toe te laten, en
    - 1.1' Weigeren om het VN-team toe te laten, wijst erop Syrië iets te verbergen heeft, want
      - 1.1'.1 Als men iets te verbergen heeft, leidt dit er over het algemeen toe dat men ervoor zorgt dat niemand toegang heeft tot de plek waar men iets verbergt.

Eigenlijk verschilt de *verklarende kentekenargumentatie* (type 2), dus niet veel van de *verklarende tijdargumentatie* (type 3) (waar Garssen reeds de algemene regel heeft opgenomen in de reconstructie).

Belangrijk is dat bij *verklarende kentekenargumentatie* de algemene regel altijd een causaal verband volgt. Wanneer er geen onderliggend causaal element in kentekenargumentatie zit (waarin

van kenmerk naar eigenschap wordt geredeneerd), kan er geen sprake zijn van verklarende argumentatie. Iets kan alleen verklaard worden door iets dat eraan vooraf is gegaan. Niet alle kentekenargumentatie waarin van kenmerk naar eigenschap wordt geredeneerd, is dus verklarende argumentatie. Zie bijvoorbeeld het volgende voorbeeld van kentekenargumentatie op basis van definitie¹⁰:

1. Kippen zijn geen vogels, want (eigenschap)
  - 1.1 Ze vliegen 's winters niet naar het Zuiden, en (kenmerk)
    - 1.1' Als kippen 's winters niet naar het Zuiden vliegen, dan wijst dat erop dat het geen vogels zijn.

Bij de bovenstaande redenering zou de algemene regel als volgt kunnen luiden: over het algemeen zijn dieren die 's winters naar het Zuiden vliegen, vogels. Deze algemene regel, volgt *geen* causaal verband. Wanneer we echter goed naar de redenering kijken, valt op dat dit ook helemaal geen verklarende redenering is: er wordt niet verklaard *wáárom* kippen 's winters niet naar het Zuiden vliegen. Er wordt enkel vastgesteld dat *ómdat* kippen niet naar het Zuiden vliegen, kippen geen vogels zijn. Dit is dus kentekenargumentatie op basis van *definitie*, en geen *verklarende kentekenargumentatie*. Bij *verklarende kentekenargumentatie* moet er dus altijd sprake zijn van een onderliggend causaal verband.

Niet alleen bij *verklarende kentekenargumentatie*, maar ook bij *causale verklarende argumentatie* (type 1), zou een algemene regel geformuleerd moeten worden. Laten we een voorbeeld bekijken, dat Schellens (1985, p. 105) geeft:

1. Je zal waarschijnlijk te veel gedronken hebben, want
  - 1.1 Je hebt hoofdpijn, en
    - 1.1' Als je te veel drinkt, dan leidt dat tot hoofdpijn

Bij deze redenering is het heel moeilijk om een algemene regel te geven. Het lijkt er namelijk op dat de algemene regel al in de gevolgtrekking wordt genoemd. Een algemene regel zou kunnen zijn: over het algemeen leidt te veel drinken tot hoofdpijn. Dat is eigenlijk al genoemd in de gevolgtrekking.

In de vorige paragraaf hebben we kunnen zien dat alle *causale verklarende argumentatie*, ook als *verklarende kentekenargumentatie* te interpreteren is. Bovenstaande redenering zou er dan als volgt uit komen te zien:

---

¹⁰ Voorbeeld afkomstig uit Jansen, Dingemans en Persoon (2009, p. 171).

1. Je zal waarschijnlijk te veel gedronken hebben, want
  - 1.1 Je hebt hoofdpijn, en
    - 1.1' Als je hoofdpijn hebt, dan wijst dat erop dat je te veel gedronken hebt.

Bij deze redenering is het wél goed mogelijk om de algemene regel te formuleren, namelijk: 1.1'.1
Over het algemeen leidt te veel drinken tot het hebben van hoofdpijn.

Wanneer we de hoofdpijn-redenering nu vergelijken met de Syrië-redenering, is er eigenlijk niet meer zoveel verschil. Ze volgen eenzelfde patroon, namelijk:

1. Voor X geldt (verklaring) Z
  - 1.1 Want voor X geldt (bevindig) Y
    - 1.1' En Y is kenmerkend voor Z
      - 1.1'.1 Want over het algemeen leidt Z tot Y

De algemene regel volgt een causale relatie, maar de redenering zelf is steeds gebaseerd op een kentekenrelatie. Als we erover nadenken, is het enige verschil tussen de Syrië-redenering en de hoofdpijn-redenering dat het causale element minder opvallend aanwezig is bij het Syrië-argument dan bij het hoofdpijn-argument:

Syrië-redenering:

1. Syrië heeft iets te verbergen, want
  - 1.1 Syrië heeft geweigerd het VN-team toe te laten, en
    - 1.1' Weigeren om het VN-team toe te laten, wijst erop Syrië iets te verbergen heeft, want
      - 1.1'.1 Als men iets te verbergen heeft, leidt dit er over het algemeen toe dat men ervoor zorgt dat niemand toegang heeft tot de plek waar men iets verbergt.

Hoofdpijn-redenering:

1. Je zal waarschijnlijk te veel gedronken hebben, want
  - 1.1 Je hebt hoofdpijn, en
    - 1.1' Als je hoofdpijn hebt, dan wijst dat erop dat je te veel gedronken hebt, want
      - 1.1'.1 Over het algemeen leidt te veel drinken tot het hebben van hoofdpijn.

Voor de volledigheid van de reconstructiemodellen (waarbij dus ook de algemene regel geformuleerd dient te worden) zou het beter zijn om ook *causale verklarende argumentatie* als *verklarende kentekenargumentatie* te reconstrueren. Waarom doen we dit niet binnen de pragma-dialectiek? In

de volgende paragraaf zal een belangrijk argument **tegen** de reconstructie van *causale verklarende argumentatie* als *verklarende kentekenargumentatie* worden besproken.

4.4 Beoordeling van verklarende argumentatie

Volgens de pragma-dialectici zouden we *causale verklarende argumentatie* volgens het *pragmatisch optimum* moeten reconstrueren. Een belangrijk argument hiervoor, heeft betrekking op de kritische vragen die gesteld dienen te worden bij een redenering. Bij een causale redenering moeten namelijk de kritische vragen behorende bij causale argumentatie gesteld worden. Wanneer we *causale verklarende argumentatie* als kentekenargumentatie zouden reconstrueren en behandelen, zouden de verkeerde kritische vragen gesteld worden. Mijn vraag is echter: is dat wel zo?

De kritische vragen bij causale redeneringen zijn (Garssen 1997, p. 20-22):

1. Leidt datgene wat als oorzaak wordt voorgesteld (Z) inderdaad tot het genoemde gevolg (Y)?
2. Zijn er nog andere factoren die samen met datgene wat als oorzaak wordt voorgesteld (Z) aanwezig moeten zijn om het genoemde gevolg (Y) te doen optreden?
3. Kan datgene wat als gevolg (Y) wordt voorgesteld ook niet door iets anders (Z') zijn veroorzaakt?

In de causale verklarende hoofdpijn-redenering zou de oorzaak 'het te veel drinken zijn' zijn. De vragen bij deze redenering, wanneer deze als causaal wordt geïnterpreteerd, zouden daarom zijn:

1. Leidt te veel drinken inderdaad tot hoofdpijn?
2. Zijn er nog andere factoren die samen met te veel drinken aanwezig moeten zijn, om hoofdpijn te veroorzaken?
3. Kan hoofdpijn ook niet door iets anders dan te veel drinken zijn veroorzaakt?

De kritische vragen bij redeneringen gebaseerd op een kentekenschema zijn de volgende (Garssen 1997, p. 9-11):

1. Is (bevinding) Y inderdaad kenmerkend voor (verklaring) Z?
2. Is (bevinding) Y ook niet kenmerkend voor een andere verklaring (Z')?
3. Zijn er niet nog andere bevindingen (Y') die X noodzakelijk moet hebben om (verklaring) Z aan X te kunnen toekennen?

Specifiek gericht op de hoofdpijn-redenering zouden de vragen als volgt zijn geformuleerd:

1. Is het hebben van hoofdpijn inderdaad kenmerkend voor het te veel hebben gedronken?
2. Is het hebben van hoofdpijn niet ook kenmerkend voor iets anders?
3. Zijn er niet nog andere bevindingen nodig (naast het hebben van hoofdpijn) om te kunnen zeggen dat iemand te veel heeft gedronken?

Wanneer we de kritische vragen met elkaar vergelijken, is te zien er eigenlijk maar één vraag anders is. Kritische vraag 1 bij causale argumentatie ‘Leidt te veel drinken inderdaad tot hoofdpijn?’ komt overeen met kritische vraag 1 bij kentekenargumentatie: Is het hebben van hoofdpijn inderdaad kenmerkend voor het te veel hebben gedronken? Kritische vraag 3 bij causale argumentatie ‘Kan hoofdpijn ook niet door iets anders dan te veel drinken zijn veroorzaakt?’, komt overeen met kritische vraag 2 bij kentekenargumentatie: Is het hebben van hoofdpijn niet ook kenmerkend voor iets anders? Alleen kritische vraag 2 bij causale argumentatie en kritische vraag 3 bij kentekenargumentatie verschillen van elkaar: Zijn er nog andere factoren die samen met te veel drinken aanwezig moeten zijn, om hoofdpijn te veroorzaken? Versus: Zijn er niet nog andere bevindingen nodig (naast het hebben van hoofdpijn) om te kunnen zeggen dat iemand te veel heeft gedronken? In de kritische vraag bij kentekenargumentatie wordt gekeken of alleen het hebben van hoofdpijn, voldoende argument is om aan te nemen dat iemand te veel heeft gedronken. Bij de causale kritische vraag wordt bekeken of het te veel drinken voldoende is om de hoofdpijn te hebben veroorzaakt. Dit is vreemd, want nu lijkt het ineens alsof het te veel drinken een argument is voor het standpunt dat iemand hoofdpijn heeft. En dat is niet hoe de redenering in elkaar zit.

Kritische vraag 2 bij causale argumentatie (zijn er nog andere factoren die samen met datgene wat als oorzaak wordt voorgesteld (Z) aanwezig moeten zijn om het genoemde gevolg (Y) te doen optreden?) is een nuttige vraag als het gaat om het beoordelen van de ‘normale’ variant van causale argumentatie (waar van oorzaak naar gevolg wordt geredeneerd). Maar voor de ‘omgekeerde’ variant van causale argumentatie (verklarende argumentatie) is deze vraag overbodig. Bijvoorbeeld: Hij zal wel hoofdpijn krijgen, want hij heeft te veel gedronken (de ‘normale’ variant). Bij deze redenering zouden we kunnen vragen of er meer factoren aanwezig zijn die de hoofdpijn zullen veroorzaken (bijvoorbeeld: heeft hij te veel alcohol én te weinig water gedronken?). Bij: Hij zal wel te veel gedronken hebben, want hij heeft hoofdpijn (‘omgekeerde’ variant/verklarende argumentatie), is de vraag of er nog andere factoren aanwezig moeten zijn om de hoofdpijn te hebben veroorzaakt tamelijk overbodig. *Er is namelijk geen twijfel over de aanwezigheid van hoofdpijn.*

Mijns inziens is het zinniger om te beoordelen of alleen het hebben van hoofdpijn, voldoende voorwaarde is om aan te nemen dat iemand te veel heeft gedronken. Deze vraag wordt als kritische vraag bij kentekenargumentatie wel gesteld (vraag 3) terwijl bij de kritische vragen bij causale

argumentatie deze vraag niet gesteld wordt. Daar wordt niet gevraagd of er nog andere effecten (gevolgen) aanwezig zijn, die bewijzen dat er inderdaad sprake is van de genoemde oorzaak (te veel drinken). Naast hoofdpijn, zou een ander gevolg bijvoorbeeld ‘een algeheel brak gevoel’ kunnen zijn. Als de persoon in kwestie zowel hoofdpijn als een algeheel brak gevoel heeft, dan is het inderdaad waarschijnlijk dat deze persoon te veel gedronken heeft. Beoordelen of enkel te veel drinken inderdaad kan leiden tot het hebben van hoofdpijn, lijkt mij geen zinnige kritische toetsing van de redenering (waar het standpunt is dat iemand te veel heeft gedronken). Om deze reden lijken de kritische vragen bij kentekenargumentatie mij het meest geschikt om alle verklarende argumentatie mee te beoordelen.

Laten we nog eens het koorts-argument van Hitchcock en Wagemans (2011) bekijken: hij heeft een infectie, want hij heeft koorts. Volgens de heren zou de koorts-redenering zowel bij *causale argumentatie*, als bij *kentekenargumentatie* kunnen worden ingedeeld (2011, p. 193). De kritische vragen die gesteld dienen te worden, zijn bepalend voor de indeling in argumentatieschema’s. De vraag bij het koorts-argument is dus eigenlijk: welke kritische vragen zijn het meest geschikt om de koorts-redenering te beoordelen?

De causale kritische vragen zouden er bij de koorts-redenering als volgt uit komen te zien:

1. Leidt het hebben een infectie inderdaad tot het hebben van koorts?
2. Zijn er nog andere factoren die samen met een infectie aanwezig moeten zijn om koorts te doen optreden?
3. Kan koorts ook niet door iets anders dan het hebben van een infectie, zijn veroorzaakt?

De eerste vraag roept eigenlijk al twijfel op. Niet in alle gevallen leidt het hebben van een infectie tot koorts. De tweede vraag is daarom ook al moeilijk te beantwoorden; er zijn inderdaad andere factoren nodig samen met de infectie, om koorts te doen optreden (het moet bijvoorbeeld om een hevige infectie gaan). Wederom (net als bij de kritische causale vragen bij de hoofdpijn-redenering) wordt de redenering hier omgedraaid, waardoor het lijkt alsof er wordt getwijfeld aan het aanwezig zijn van de koorts. Terwijl er juist wordt getwijfeld over het bestaan van de infectie. Ook het antwoord op vraag drie zal niet bevredigend zijn. Koorts kan inderdaad door nog verschillende andere zaken worden veroorzaakt (griep, stress, oververmoeidheid, etc.). De protagonist zal duidelijk moeten maken dat van al deze andere oorzaken geen sprake is. Toch zal hij hiermee niet bewezen hebben dat er inderdaad sprake is van een infectie (hij bewijst enkel dat er van de andere mogelijke oorzaken geen sprake is). Met andere woorden, de kritische vragen leiden er niet bepaald toe dat we met meer zekerheid kunnen aannemen dat de persoon in kwestie inderdaad een infectie heeft.

De kritische kentekenvragen zouden bij de koorts-redenering als volgt luiden:

1. Is koorts inderdaad kenmerkend voor het hebben van een infectie?
2. Is koorts ook niet kenmerkend voor een andere verklaring?
3. Zijn er niet nog andere bevindingen noodzakelijk om te kunnen zeggen dat iemand een infectie heeft?

Het antwoord op de eerste kritische vraag zou kunnen zijn: over het algemeen leidt het hebben van een infectie tot koorts (maar dit hoeft niet in alle gevallen zo te zijn), om deze reden *kan* het hebben van koorts er inderdaad op wijzen dat iemand een infectie heeft. De tweede kritische vraag zal bevestigend moeten worden beantwoord. Het hebben van koorts kan inderdaad ook wijzen op een andere verklaring dan de infectie. De protagonist zal hier (net als bij de causale kritische vragen) moeten beargumenteren dat van de andere verklaringen niet van toepassing zijn. De derde kritische vraag richt zich op de vraag of alleen het hebben van koorts, genoeg bewijs kan zijn voor de verklaring (het hebben van een infectie). De protagonist zou op deze vraag kunnen reageren door te noemen dat de persoon in kwestie niet alleen koorts heeft, maar ook een akelige wond op zijn been. Bovendien kan hij noemen dat de persoon geen goed afweersysteem heeft. Een nuttige toevoeging/versterking van de redenering, naar mijn idee.

Mijns inziens vormen de kritische vragen bij kentekenargumentatie een beter beoordelingsinstrumentarium voor *causale verklarende argumentatie* (zoals de koorts-redenering) dan de kritische vragen bij causale argumentatie. Om, onder andere, deze reden zou ik willen voorstellen om alle verklarende argumentatie als kentekenargumentatie te analyseren en beoordelen. Dit betekent dat ik het bestaan van de ‘omgekeerde’ variant van causale argumentatie, ontken. Wat tot nu toe de ‘omgekeerde’ causale variant werd genoemd, zie ik als verklarende argumentatie en verklarende argumentatie is een type kentekenargumentatie. Bij *causale verklarende argumentatie* (type 1), *verklarende kentekenargumentatie* (type 2) en *verklarende tijdargumentatie* (type 3) is sprake van een onderliggend causaal verband. Deze wordt echter geformuleerd als een onderliggende algemene regel, en vormt niet de relatie tussen het standpunt en het argument (de gevolgtrekkingsrelatie). De gevolgtrekkingsrelatie kan beter als een kentekenrelatie worden geïnterpreteerd. De kritische vragen bij kentekenargumentatie lijken zeer geschikt om alle verklarende argumentatie mee te beoordelen.

Ook Schellens is van mening dat de beoordeling van *causale verklarende argumentatie* en die van *verklarende kentekenargumentatie*, niet middels verschillende vragen hoeft te geschieden. Schellens (1985, p. 108) noemt dat de twee typen verklarende argumentatie zodanig op elkaar lijken, dat eenzelfde lijst met kritische vragen van toepassing kan zijn op zowel *verklarende*

kentekenargumentatie (type 2) als op *causale verklarende argumentatie* (type 1). Hij stelt daarom slechts 1 lijst met vragen op, waarmee verklarende argumentatie type 1 en 2 kan worden getoetst.

4.5 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn drie argumenten genoemd om *causale verklarende argumentatie* als kentekenargumentatie te analyseren en beoordelen. Ten eerste zorgt de mogelijkheid om gevolgtrekkingen volgens het *logische minimum* of volgens het *pragmatisch optimum* te expliciteren, voor veel verwarring. Het is namelijk niet altijd duidelijk of er sprake is van verklarende causale- of van verklarende kentekenargumentatie. Ten tweede wordt verklarende argumentatie niet altijd volledig gereconstrueerd. De algemene regel, waar verklarende argumentatie op is gebaseerd, ontbrak bij *verklarende kentekenargumentatie* en werd als gevolgtrekking genoemd bij *causale verklarende argumentatie*. Hoewel er sprake is van een onderliggende causale algemene regel, volgt bij verklarende argumentatie de gevolgtrekking tussen het standpunt en het argument *altijd* een kentekenrelatie. Bovendien, en ten derde, zijn de kritische vragen bij kentekenargumentatie mijns inziens meer geschikt om '*causale verklarende argumentatie*' te beoordelen, dan de kritische vragen bij causale argumentatie.

De eerste doelstelling in dit onderzoek was het achterhalen van heldere beoordelingscriteria voor verklarende argumentatie. De beoordelingscriteria zijn afhankelijk van het argumentatieschema van de redeneringen. Om het argumentatieschema van verklarende argumentatie te kunnen achterhalen, was het van belang verklarende argumentatie volledig te reconstrueren. De aangepaste reconstructiemodellen maken dat alle verklarende argumentatie een kentekenrelatie tussen het standpunt en het argument laat zien. De kritische vragen voor kentekenargumentatie zijn daarmee uitermate geschikt voor het beoordelen van *alle* verklarende argumentatie. Met dit resultaat is de eerste doelstelling binnen dit onderzoek behaald.

HOOFDSTUK 5 STRATEGISCH PRESENTEREN MET 'HOE VERKLAAR JE ANDERS DAT ...'

5.1 Inleiding

Verklarende argumentatie is niet zonder meer overtuigend. Er zijn namelijk altijd andere verklaringen mogelijk. Om de verklarende redenering toch wat kracht bij te zetten, kunnen taalgebruikers gebruik maken van presentationele middelen. De presentatie van verklarende argumentatie met 'hoe verklaar je anders dat' is een vorm van strategisch presenteren. In dit hoofdstuk zal verklarende argumentatie gepresenteerd met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...' worden gereconstrueerd en geanalyseerd. De centrale vraag daarbij is: *welke retorische voordelen zijn er te behalen door verklarende argumentatie te presenteren met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...'?*

In paragraaf 5.2 zal een corpus worden besproken van 88 verklarende argumenten gepresenteerd met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...'. Zijn alle drie typen verklarende argumentatie in dit corpus vertegenwoordigd? En zijn er opvallende bevindingen wanneer we de voorbeelden analyseren? In paragraaf 5.3 zullen de corpusvoorbeelden op pragma-dialectische wijze worden gereconstrueerd. Wat valt er op aan de argumentatiestructuur en kunnen alle corpusvoorbeelden op de in hoofdstuk 4 voorgestelde 'standaardwijze' worden gereconstrueerd? Met andere woorden, is het mogelijk om alle voorbeelden als kentekenargumentatie met een achterliggende causale algemene regel te reconstrueren? Ten slotte zal in paragraaf 5.4 worden gekeken naar de retorische voordelen van de presentatie van verklarende argumentatie met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...'.

5.2 Corpus verklarende argumentatie met 'hoe verklaar je anders dat ...'

Van de 88 corpusvoorbeelden, zijn er 81 onder te verdelen bij *causale verklarende argumentatie* (type 1) dan wel *verklarende kentekenargumentatie* (type 2). Omdat het onderscheid tussen beide typen verklarende argumentatie zo lastig te maken is, het onderscheid is immers enkel gebaseerd op de afstand tussen de redenering en de achterliggende causale algemene regel, heb ik mij niet gewaagd aan het aanbrengen van dit onderscheid. 7 voorbeelden betroffen *verklarende tijdargumentatie* (type 3). Verder worden in 8 corpusvoorbeelden meerdere argumenten genoemd. Alle typen verklarende argumentatie komen dus voor in het corpus. Bovendien is er geen enkele redenering in het corpus die niet bij één van de typen is onder te verdelen.

Een voorbeeld uit het corpus van verklarende causale/kentekenargumentatie is:

Causale verklarende argumentatie/ verklarende kentekenargumentatie (type 1/2):

Nooit aan gedacht dat sommige spelers niet hun potentie halen door de trainer. Er is te weinig vertrouwen onder Rutten, hoe verklaar je het anders dat zoveel spelers in een dip raken, dat er zoveel niet doorgroeien maar blijven hangen in hun vorm.

1. Voetbalcoach Rutten geeft zijn spelers te weinig vertrouwen, want hoe verklaar je anders dat zoveel spelers in een dip raken en maar blijven hangen in hun vorm?

In de bovenstaande redenering wordt in het standpunt (Voetbalcoach Rutten geeft zijn spelers te weinig vertrouwen) een verklaring gegeven voor de bevinding in het argument (veel spelers raken in een dip en blijven hangen in hun vorm).

In het corpus kwam ook verklarende tijdargumentatie (type 3) voor. In deze redeneringen wordt in het standpunt een oorzaak-gevolg relatie benoemd als verklaring voor de bevinding in het argument:

Verklarende tijdargumentatie (type 3):

De zogenaamde financiële prikkels, zoals het steeds hoger wordende eigen risico, zijn bedoeld om ons bewust te maken van de kosten van de zorg. Maar ze resulteren in óf zorgmijding (met alle negatieve gezondheids- en economische effecten van dien) óf tot consumentisme, het alles uit de polis halen wat er in zit, noodzakelijk of niet. En ja, er is consumentisme op dit terrein, want hoe verklaar je anders de bizarre decemberdrukte bij opticiens, audiciens en de KNO-afdelingen van ziekenhuizen?

2. De financiële prikkels in de zorg leiden tot consumentisme (standpunt), want hoe verklaar je anders de bizarre decemberdrukte bij opticiens, audiciens en de KNO-afdelingen van ziekenhuizen (argument)?

Belangrijk om te noemen is dat een aantal voorbeeldenredeneringen uit het corpus, meerdere argumenten bevatten. Eigenlijk is dit ook al het geval in argument 1. Daar wordt niet alleen ‘de dip van de vele spelers’ genoemd als argument voor het gebrek aan vertrouwen onder Rutte, maar ook ‘het blijven hangen in de vorm’. Een ander voorbeeld in het corpus dat nog duidelijker laat zien dat taalgebruikers soms meerdere argumenten noemen bij het voeren van verklarende argumentatie, is het volgende:

Een nieuwe rattenplaag, genaamd ‘groene eco-diesels’, teistert alle Europese en vooral Vlaamse steden. Het motto luidt: hoe minder CO₂, hoe beter voor het klimaat. Geen enkel land stelde zich echter ooit de vraag of het fiscaal opbod van goedkoop dieselrijden niet schadelijk kon zijn voor de gezondheid. Maar hoe verklaar je anders de onzinnige opmars van cortisonepuffers bij kinderen en sporters, toenemende vruchtbaarheidsproblemen, gedragsstoornissen bij kinderen en ten slotte (wereld)recordcijfers long- en borstkanker?

In de bovenstaande redenering wordt niet alleen ‘de onzinnige opmars van cortisonepuffers bij kinderen en sporters’ als argument genoemd, ook ‘de toenemende vruchtbaarheidsproblemen’, ‘gedragsstoornissen bij kinderen’ en ‘de (wereld)recordcijfers long- en borstkanker’ passeren de revue.

5.3 Reconstructie en analyse verklarende argumentatie met ‘hoe verklaar je anders dat ...’

Een belangrijke vraag bij de analyse van verklarende argumentatie gepresenteerd met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ is: wat wordt er eigenlijk bedoeld met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’? De spreker zal niet werkelijk om een andere mogelijke verklaring vragen, gezien hij probeert te betogen dat juist *zijn* verklaring de juiste is. We moeten de vraag daarom niet interpreteren als vraag, maar als een *retorische vraag*. Wat de spreker eigenlijk lijkt te zeggen is: er is geen andere verklaring! Helaas hebben we kunnen zien dat verklarende redeneringen niet erg sterk zijn, juist omdat er altijd nog andere verklaringen zijn. De spreker zou een drogreden begaan door te stellen dat er helemaal geen andere verklaring mogelijk is. Het ontbreken van andere mogelijke verklaringen is namelijk onjuist en als het goed is, weet de spreker dit ook. Gelukkig kunnen we bij de analyse van argumentatief taalgebruik uitgaan van de strategie van *de maximaal-redelijke interpretatie* (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 118-119). We gaan er daarom vanuit dat de spreker niet een pertinente onwaarheid uitspreekt en eigenlijk bedoelt: er is geen **betere** verklaring!

Een van de redeneringen uit het corpus is de volgende:

Natuurlijk is de meerderheid randdebiel, hoe verklaar je het anders dat we een "koning" hebben¹¹.

‘Natuurlijk is de meerderheid [van Nederland, NA] randdebiel, want hoe verklaar je anders dat we een koning hebben?’ Verklarende argumentatie gepresenteerd met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ bevat een expliciete gevolgtrekking (1.1’), namelijk de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’. In deze zin wordt het argument met de conclusie verbonden. Zoals we hebben kunnen zien, kunnen we de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ interpreteren als ‘er is geen betere verklaring voor ...’. De gevolgtrekking zouden we daarom als volgt kunnen reconstrueren: er is geen betere verklaring voor het hebben van een koning, dan dat de meerderheid debiel is. Wanneer deze redenering volgens de pragma-dialectische methode wordt gereconstrueerd, komt daar de volgende argumentatiestructuur uit voort:

---

¹¹ Comment van ‘reagrunder’ op het forum van Geenstijl naar aanleiding van een artikel dat stelt dat Maarten van Rossum de Gordon van NPO 1 is.

1. Natuurlijk is de meerderheid randdebiel, want
  - (1.1 We hebben een koning, en)
    - 1.1'Hoe verklaar je anders dat we een koning hebben?

= Er is geen betere verklaring voor het hebben van een koning, dan dat de meerderheid randdebiel is.

Wanneer we de bovenstaande verklarende redenering op de in hoofdstuk 4 gegeven 'standaardwijze' reconstrueren, komt de redenering er als volgt uit te zien:

1. Natuurlijk is de meerderheid randdebiel, want
  - 1.1 We hebben een koning, en
    - 1.1' Als we een koning hebben, dan wijst dat erop dat de meerderheid randdebiel is
      - 1.1'.1 Wanneer een volk randdebiel is, leidt dat er over het algemeen toe dat er een koning wordt verkozen.

Voor alle voorbeelden uit het corpus, bleek het mogelijk ze op deze wijze te reconstrueren. Dus als *verklarende kentekenargumentatie* met een onderliggende causale algemene regel. Wanneer de redenering overigens meerdere argumenten bevat, worden deze argumenten binnen de pragmatische dialectiek als nevenschikkende argumentatie gereconstrueerd (Garssen 1997, p. 53). Bijvoorbeeld:

Een stijlvolle naaktkalender met 50+ vrouwen... Een absurd idee? Niet echt, hoe verklaar je anders dat 1114 vrouwen zich kandidaat stelden of dat een topfotografe als Lieve Blancquaert met overtuiging haar medewerking verleende aan dit project?

1. Een stijlvolle naaktkalender met 50+ vrouwen is geen absurd idee, want
  - (1.1a Er zijn 1114 vrouwen die zich kandidaat stelden)
    - 1.1a'Hoe verklaar je anders dat 1114 vrouwen zich kandidaat stelden?
      - (1.1b Topfotografe Lieve Blancquaert verleende haar medewerking met overtuiging aan dit project.)
        - 1.1b'Hoe verklaar je anders dat Lieve Blancquaert haar medewerking met overtuiging verleende aan dit project?

Bij de bovenstaande redenering is sprake van twee 'algemene regels': (1.1a'.1) als een idee niet absurd is, dan leidt dit er over het algemeen toe dat veel mensen zich aanmelden voor het idee. (1.1b'.1) als een idee niet absurd is, leidt dit er over het algemeen toe dat topfotografen hun medewerking willen verlenen.

5.4 Retorische voordelen van de presentatie met ‘hoe verklaar je anders dat ...’

Het feit dat taalgebruikers er veelvuldig voor kiezen om hun verklarende argument te presenteren met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’, doet vermoeden dat er retorische voordelen te behalen zijn met deze presentatiewijze. In deze paragraaf zal worden bekeken wat de voordelen kunnen zijn.

Wanneer taalgebruikers hun argumentatie met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ presenteren, lijken zij te zeggen: weet jij een andere verklaring? Wanneer de hoorder geen goede alternatieve verklaring kan geven, zal hij daarom snel geneigd zijn om de gegeven verklaring te aanvaarden. Een eerste retorisch voordeel van de presentatie van verklarende argumentatie met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ is dat wanneer de tegenstander geen andere verklaring kan bedenken, de gegeven verklaring wordt aangenomen.

In feite is hier sprake van de drogreden ‘het verschuiven van de bewijslast’ (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 171-172). Het is een overtreding van regel 3 voor het voeren van een kritische discussie, waarin is vastgesteld dat de bewijslast bij degene moet liggen die het standpunt verdedigt (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 143-144). De bewijslast wordt nu ineens in de schoenen van de antagonist geschoven: kan de antagonist geen alternatieve verklaring bedenken, dan moet de gegeven verklaring worden aangenomen. Dit kan natuurlijk geen goede grond zijn om de aanvaardbaarheid van een redenering mee te toetsen.

We hebben in paragraaf 5.3 kunnen zien dat de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ eigenlijk betekent: er is geen betere verklaring. Deze zin maakt dat de hoorder niet snel geneigd zal zijn om verder te vragen. Een belangrijke vraag zou bijvoorbeeld kunnen zijn of er wel voldoende bewijs is om aan te nemen dat de voorgestelde verklaring de juiste is (kritische vraag 3 bij kentekenargumentatie). Maar doordat de spreker al aangeeft dat zijn verklaring de beste verklaring is, lijkt doorvragen overbodig. Een ander belangrijk retorisch voordeel van de presentatie van verklarende argumentatie met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’, is dus dat de zin het de antagonist niet makkelijk maakt om door te vragen over de redenering.

Toch lijkt ook dit retorisch voordeel op een overtreding van regel 2 voor het voeren van een kritische discussie (Van Eemeren en Grootendorst 2000, p. 141):

Regel 2:

De discussiant die in de confrontatiefase het standpunt van de andere discussiant in twijfel heeft getrokken, heeft altijd het recht deze uit te dagen zijn standpunt te verdedigen.

De hoorder wordt eigenlijk de mogelijkheid ontnomen om de spreker uit te dagen zijn standpunt te verdedigen. De spreker geeft namelijk vooraf al aan dat de gegeven verklaring simpelweg de beste is. Dit wordt ook wel ‘ontduiken van de bewijslast’ genoemd.

Overigens lijkt het erop dat taalgebruikers zelf ook intuïtief aanvoelen dat hun verklarende argument gebaseerd is op een kentekenschema. Zoals gezegd zijn in het corpus zijn verschillende redeneringen te vinden waarin meerdere argumenten worden genoemd. Om de aanvaardbaarheid van kentekenargumentatie te toetsen, kan gevraagd worden naar meer tekens/bevindingen om de verklaring in de conclusie te ondersteunen. Het feit dat taalgebruikers zelf al meerdere tekens/bevindingen noemen om de gegeven verklaring te ondersteunen, zou kunnen betekenen dat taalgebruikers intuïtief aanvoelen dat ze te maken hebben met kentekenargumentatie. Zij gaan met het voeren van meerdere tekens ter ondersteuning van hun conclusie, in op de verwachte kritische vraag 3 bij kentekenargumentatie: Zijn er niet nog andere bevindingen (Y') die X noodzakelijk moet hebben om (verklaring) Z aan X te kunnen toekennen?

Zoals in hoofdstuk 4 besproken is, wordt de vraag naar meerdere tekens (ook wel gevolgen) ter ondersteuning van de conclusie niet gesteld bij de toetsing van causale argumentatie. Daar wordt enkel gevraagd naar andere factoren die samen met de oorzaak aanwezig moeten zijn, om tot het genoemde gevolg te leiden (kritische vraag 2). En of het gevolg niet ook door een andere dan de genoemde verklaring kan zijn veroorzaakt (kritische vraag 3). Het feit dat taalgebruikers vooraf ingaan op de kritische vragen bij kentekenargumentatie en niet op de vragen bij causale argumentatie, is daarmee nog een reden om '*causale*' *verklarende argumentatie* als *kentekenargumentatie* te analyseren en beoordelen.

5.5 Conclusie

De vraag die in dit hoofdstuk centraal stond was: welke retorische voordelen zijn er te behalen door verklarende argumentatie te presenteren met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...'. Na nadere analyse kwamen twee voordelen aan het licht: (1) de zin houdt kritische vragen van de antagonist naar de aanvaardbaarheid van de conclusie af. En (2) de bewijslast wordt bij de antagonist gelegd. Beide voordelen worden echter op drogredelijke manier behaald. Dat wil zeggen, de zet in de discussie werkt het komen tot een oplossing van het verschil van mening tegen. Men zou dus kunnen zeggen dat argumentatie gepresenteerd wordt met de zin 'hoe verklaar je anders dat ...', drogredelijk is.

Een opvallende bevinding is dat een verklarende redenering soms meerdere argumenten bevat. Men zou dit kunnen opvatten als een anticipatieve reactie op de mogelijke kritiek op de redenering. Het lijkt alsof de taalgebruiker verwacht dat de antagonist zal vragen om meer bewijs voor de conclusie, een typische vraag om de aanvaardbaarheid van kentekenargumentatie te toetsen. Hiermee lijkt het zo te zijn dat taalgebruikers intuïtief aanvoelen dat ze bij verklarende argumentatie te maken hebben met kentekenargumentatie.

CONCLUSIE

In de taalgebruikerspraktijk wordt veelvuldig gebruik gemaakt van argumentatie ter verklaring. Toch bestaat er op argumentatietheoretisch gebied nog veel onduidelijkheid omtrent de analyse en beoordeling van dit argumentatietype. Hebben we bij verklarende argumentatie te maken met kenteken- of causale argumentatie? En daarmee samenhangend: hoe beoordelen we verklarende argumentatie? In dit onderzoek stelde ik mij twee doelen: het achterhalen van de juiste beoordelingscriteria voor verklarende argumentatie en het maken van een analyse van de retorische voordelen van de presentatie van verklarende argumentatie met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’. In dit laatste concluderende hoofdstuk zullen alle bevindingen worden samengevat en besproken.

Binnen de pragma-dialectiek wordt argumentatie beoordeeld op basis van de aanvaardbaarheid van de propositionele inhoud van de argumenten en op basis van het argumentatieschema van de redenering. Per onderscheiden argumentatieschema (dit zijn er drie) zijn kritische vragen opgesteld waarmee de aanvaardbaarheid van de relatie tussen het standpunt en het argument (de gevolgtrekking) wordt getoetst. Het probleem is alleen dat er met betrekking tot verklarende argumentatie, onduidelijkheid bestaat over het type relatie dat de gevolgtrekking volgt. Er lijkt sprake te zijn van overlap tussen de argumentatieschema's. Wanneer onduidelijk is van welk argumentatieschema er sprake is, is ook onduidelijk hoe de redenering moet worden beoordeeld. Om deze reden is in hoofdstuk 3 een analyse gemaakt van verklarende argumentatie, om vervolgens in hoofdstuk 4 te kunnen achterhalen van welk argumentatieschema sprake is bij verklarende argumentatie. Uit de analyse bleek dat verklarende argumentatie altijd vier elementen bevat: (1) de verklaring in de conclusie, (2) het argument, (3) de gevolgtrekking en (4) een achtergrondtheorie ofwel ‘een algemene regel’. Bij de reconstructie van verklarende argumentatie werd vaak vergeten het vierde element op te nemen, wat waarschijnlijk de verwarring over het argumentatieschema in de hand werkte. Hoewel de algemene regel namelijk altijd een causaal verband volgt, is de relatie tussen het argument en het standpunt zelf, altijd gebaseerd op een kentekenschema. De kritische vragen bij kentekenargumentatie zijn daarom ook het meest geschikt om de gevolgtrekking van verklarende argumentatie mee te beoordelen. Taalgebruikers anticiperen in sommige gevallen zelf al op de kritische vragen bij kentekenargumentatie wanneer zij een verklarend argument voeren. Dit blijkt uit het feit dat zij soms meerdere ‘tekens’ noemen ter ondersteuning van hun verklarende standpunt. Het lijkt er daarom op dat taalgebruikers zelf ook aanvoelen dat ze te maken hebben met kentekenargumentatie.

Uit de analyse van de verklarende argumenten gepresenteerd met de zin ‘hoe verklaar je anders dat ...’ is gebleken dat er twee voordelen te behalen zijn met deze presentatiewijze: (1) de antagonist zal minder geneigd zijn door te vragen over de aanvaardbaarheid van de redenering. De

protagonist lijkt namelijk al aan te geven dat zijn gegeven verklaring de beste verklaring is. Bovendien (2) lijkt de protagonist te vragen: weet jij een betere verklaring? Daarmee is het aan de antagonist om een betere verklaring te bedenken en kan de protagonist achteroverleunen. Beide retorische voordelen neigen echter naar drogredelijkheid. De bewijslast wordt namelijk zowel ‘ontdoken’ als ‘verschoven’. Dit zijn overtredingen van de regels 2 en 3 voor het voeren van een kritische discussie. Het belemmert namelijk het komen tot een gezamenlijke oplossing voor een verschil van mening.

Verdere discussie

Tijdens mijn onderzoek naar verklarende argumentatie, stuitte ik op een opvallende bevinding. Voor sommige verklarende kentekenargumentatie is het namelijk lastig een onderliggende causale algemene regel te formuleren. Deze algemene regel komt namelijk soms wat gekunsteld over. Nog opvallender was dat juist bij deze redeneringen ook steeds twijfel bestond over het verklarende karakter van de redenering. Ik zal een aantal van deze redeneringen bespreken:

1. De verdachte is een relschopper, want hij droeg een bivakmuts en handschoenen (in augustus)¹²;
  - (?) Over het algemeen leidt het zijn van een relschopper tot het dragen van een bivakmuts en handschoenen (in augustus).
2. Die man moet de gouverneur zijn, want hij wordt omringd door vier mannen die een draaghemel boven zijn hoofd dragen¹³;
  - (?) Over het algemeen leidt het zijn van een gouverneur ertoe dat je omringd wordt door vier mannen die een draaghemel boven je hoofd dragen.

Bij de bovenstaande redeneringen komt de causale algemene regel behoorlijk gekunsteld over. Is het dan misschien toch niet juist dat bij alle verklarende redeneringen een *causale* algemene regel te formuleren is? Men zou hieraan kunnen gaan twijfelen. Maar wanneer we goed kijken naar de bovenstaande redeneringen, zouden we ons ook kunnen afvragen of hier wel sprake is van verklarende redeneringen. Wordt er werkelijk in het standpunt een verklaring gegeven voor de bevinding in het argument? Wordt er bijvoorbeeld verklaard waarom iemand een bivakmuts en handschoenen draagt (in augustus)? Of wordt er simpelweg vastgesteld dat deze man een relschopper is (en kenmerkend voor relschoppers is dat zij bivakmutsen en handschoenen dragen)? Een antwoord op deze vraag kan ik helaas nog niet geven. Verder onderzoek zou nodig zijn.

---

¹² Redenering besproken door Jansen (2014, p. 149)

¹³ Redenering besproken door Peirce (1965V, p. 375) en later besproken door Walton (2004, p. 5-6)

Voor mijn betoog dat verklarende argumentatie altijd als kentekenargumentatie gereconstrueerd dient te worden, is het bovenstaande overigens niet van belang. Hoewel er twijfel kan bestaan over causaliteit van de achterliggende algemene regel, bestaat er (in ieder geval bij mij) nooit twijfel over het kentekenschema waarop de gevolgtrekking van alle verklarende argumentatie is gebaseerd.

BRONNEN

- Aliseda, A. (2006): *Abductive Reasoning: Logical Investigation into the Processes of Discovery and Evaluation*. Amsterdam: Springer.
- Campos, D.G. (2009): On the distinction between Peirce's abduction and Lipton's Inference to the best explanation. *Synthese*, 180(3), 419–442.
- Eemeren, F.H. van & Houtlosser, P (1997): Retorical rationales for dialectical moves. In J. Klum (red.), *Proceedings of the Tenth NCA/AFA Conference on Argumentation* (pp. 51-56). Annandale, VA: Speech communication Association.
- Eemeren, F.H. van (2010): *Strategic Maneuvering in Argumentative Discourse: Extending the pragma dialectical Theory of Argumentation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Eemeren, F.H. van (2013a): Fallacies as derailments of argumentative discourse: Acceptance based on understanding and critical assessment. *Journal of Pragmatics* (59), 141-152.
- Eemeren, F.H. van (2013b): Bien étonnes... Hoe de dialectische en de retorische benadering van argumentatie samenkwamen. In: R. Boogaart & H. Jansen (red.) *Studies in Taalbeheersing 4*. (p. 1-21). Van Gorcum.
- Eemeren, F.H. van, & Grootendorst, R. (1992): *Argumentation, communication, and fallacies: A pragma-dialectical perspective*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Eemeren, F.H. van, & Grootendorst, R. (1992): *Dat heeft u mij niet horen zeggen. Drogredenen van A tot Z*. Amsterdam: Contact.
- Eemeren, F.H. van, & Grootendorst, R. (1997): *Studies over argumentatie*. Amsterdam: Boom.
- Eemeren, F.H. van, & Grootendorst, R. (2000): *Kritische discussie*. Amsterdam: Boom.
- Eemeren, F.H. van, & Grootendorst, R. (2004): *A systematic theory of argumentation: The pragmadialectical approach*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Garssen, B.J. (1997). *Argumentatieschema's in pragma-dialectisch perspectief: Een theoretisch en empirisch onderzoek*. Dordrecht: Foris.
- Harman, G. (1965): The inference to the best explanation. *Philosophical review*, 74(1), 88-95.

- Hastings, A. (1962): *A reformulation of the modes of reasoning in argumentation*. Evanston (Ill.). (Unpubl.diss.).
- Hintikka, J. (1998): What is Abduction? The Fundamental Problem of Contemporary Epistemology. *Transactions of the Charles S. Peirce Society*, 34(3), 503– 533.
- Hitchcock, D.L., & Wagemans, J.H.M. (2011): The pragma-dialectical account of argument schemes. In E.T. Feteris, B.J. Garssen & A.F. Snoeck Henkemans (red.), *Keeping in touch with pragma-dialectics* (pp. 185-205). Amsterdam: Benjamins.
- Jansen H. (2006): Formele geldigheid, semantische geldigheid en de reconstructie van verzwegen argumenten. In: Garssen B., Snoeck Henkemans F. (red.), *De redelijkheid zelve. Tien pragma dialectische opstellen voor Frans van Eemeren*. Amsterdam: Rozenberg Publishers. 95-106.
- Jansen H. (2009): Arguing about plausible facts. Why a reductio ad absurdum presentation may be more convincing. In: Feteris E.T., Kloosterhuis H., Plug H.J. (red.), *Argumentation and the application of legal rules*. Amsterdam: Sic Sat. 140-159.
- Jansen, H. (2006): De reductio ad absurdum: argumentatievorm versus argumentatieschema. *Tijdschrift voor Taalbeheersing* 28, p. 289-301.
- Jansen, H. (2007): Strategic use of Reductio ad Absurdum. In: Frans H. van Eemeren, J. Antony Blair, Charles A. Willard & Bart Garssen (red.), *Proceedings of the Sixth Conference of the International Society for the Study of Argumentation*. Amsterdam: Sic Sat, p. 701-704.
- Jansen, H. (2014). Gedrag als bewijs. Kritische vragen bij moderne varianten van klassieke conjecturatopen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 36(2), 143-168.
- Jansen, H., Dingemanse, M., & Persoon, I. (2009): Raadsels voor de argumentatietheorie. Het belang van de volgorde in de presentatie van enkelvoudige argumentatie. In M. Onrust, W. Spooren & J. Sanders (red.) *Studies in taalbeheersing* 3 (pp. 163-174). Assen: Van Gorcum.
- Kienpointner, M. (1992): *Alltagslogik. Struktur und Funktion von Argumentationsmustern*. Stuttgart Bad Cannstatt: Frommann-Holzboog.
- Minnameier, G. (2004): Peirce-suit of Truth: Why Inference to the Best Explanation and Abduction Ought not to Be Confused. *Erkenntnis*, 60, 75–105.
- Paavola, S. (2006): Hansonian and Harmanian Abduction as Models of Discovery. *International Studies in the Philosophy of Science*, 20, 93–108.

Peirce, C.S. (1965II): *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Vol. 2, *Elements of Logic*, ed. Charles Hartshorne and Paul Weiss. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Peirce, C.S. (1965V): *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Vol. 5, *Pragmatism and Pragmaticism*, ed. Charles Hartshorne and Paul Weiss. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Peelman, C. & Olbrechts-Tyteca, L. (1969): *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*. Translated by Wilkinson, J. & Weaver, P. Notre Dame, Ind.: University of Notre Dame Press.

Pollock, J.L. (1995): *Cognitive Carpentry*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Scellens, P. J. (1985): *Redelijke argumenten: Een onderzoek naar normen voor kritische lezers*. Dordrecht: Foris.

Wagemans, J.H.M. (2014): The assessment of argumentation based on abduction. In D. Mohammed & M. Lewiński (red.), *Virtues of argumentation: proceedings of the 10th International Conference of the Ontario Society for the Study of Argumentation (OSSA), 22-26 May 2013*. Windsor, ON: OSSA.

Walton, D.N. (2004): *Abductive Reasoning*. Tuscaloosa: The University of Alabama Press.

WEBLIOGRAFIE

Auteur: Stefan (2015): Wereldkampioenschap voetbal in Qatar? Protestactie gaat er met gestrekt been in! (10-6-2015) Opgehaald van: <http://www.want.nl/wereldkampioenschap-voetbal-in-qatar-protestactie-gaat-er-met-gestrekt-been-in/>

Verklarende argumentatie type 1 en 21. <http://www.fr-fans.nl/nieuws/mogelijk-drie-basisspelers-niet-fit-genoege-voor-duel-tegen-nac-breda-16319/>

Een comment van een voetbalwebsite-bezoeker over de coach Rutten:

nooit aan gedacht dat sommige spelers niet hun potentie halen door de trainer. Er is te weinig vertrouwen onder Rutten, hoe verklaar je het anders dat zoveel spelers in een dip raken, dat er zoveel niet doorgroeien maar blijven hangen in hun vorm.

1. Rutten geeft zijn spelers te weinig vertrouwen, want
  - (1.1a) Veel spelers raken in een dip,)
  - (1.1b) groeien niet door maar blijven hangen in hun vorm)
  - 1.1a' Hoe verklaar je anders dat zoveel spelers in een dip raken?
  - 1.1b' Hoe verklaar je anders dat er zoveel niet doorgroeien maar blijven hangen in hun vorm.

2. <http://www.emercede.nl/nieuws/escador-haalt-de-buikriem-aan>

Daarnaast had men de ontwikkelingen kunnen zien aankomen en had men er op ingespeeld. Maar nee, men bleef lekker eigenwijs de weg varen die men zelf wilde, zonder te beseffen wat nou echt goed is voor het bedrijf. Vervolgens kan dus nu weer het mes er in, nog meer mensen op straat die een paar maanden daarvoor met een mooie auto en laptop zijn binnengelokt. Peter en Leen hebben ongetwijfeld in het verleden hun zakken dusdanig gevuld, dat de huidige situatie ze wellicht weinig kan schelen. Hoe verklaar je het anders dat Leen probleemloos al een jaar geen salaris meer trekt uit zijn bedrijf? als dit al waar is, dan zal Leen genoeg reserves heeft om nooit meer te hoeven werken.

1. Peter en Leen hebben ongetwijfeld in het verleden hun zakken dusdanig gevuld, dat de huidige situatie ze wellicht weinig kan schelen, want
  - (1.1) Leen trekt al een jaar probleemloos geen salaris meer uit zijn bedrijf.)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders dat Leen probleemloos al een jaar geen salaris meer trekt uit zijn bedrijf?

3. <http://www.clint.be/entertainment/zo-ziet-het-ideale-bedrijf-voor-een-man-er-uit-foto>

Stuk voor stuk werden de medewerkers geselecteerd op basis van hun geslacht en uiterlijk - hoe verklaar je het anders dat elk personeelslid er van minimum 'redelijk' tot zelfs 'bijzonder appetijtelijk' uitziet?

1. Stuk voor stuk werden de medewerkers geselecteerd op basis van hun geslacht en uiterlijk, want
  - (1.1) Elk personeelslid ziet er van minimum 'redelijk' tot zelfs 'bijzonder appetijtelijk' uit.)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders dat elk personeelslid er van minimum 'redelijk' tot zelfs 'bijzonder appetijtelijk' uitziet?

4. http://www.soccernews.nl/news/158357/Wat_de_kranten_zeggen:_Duitsers_zwijnen_en_lachen_Nederland_uit

Comment van een voetbalwebsite-bezoeker:

Van Marwijk heeft er de ballen niet voor om Van Bommel te passeren. *Hoe verklaar je het anders dat De Jong ipv Van Bommel er gisteren uit moest?*

1. Van Marwijk heeft er de ballen niet voor om Van Bommel te passeren, want
  - (1.1) De Jong in plaats van Van Bommel moest er gisteren uit)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat De Jong ipv Van Bommel er gisteren uit moest?

5. <http://www.verontrustemoeders.nl/Uit%20huis%20geplaatst%20-%20twee%20vriendinnen.pdf>

Deze jongeren worden op een kluitje gezet en worden alleen maar nog tegendraadser, hetzij openlijk, hetzij stiekem. Ja, als je echte probleemjongeren, die op het randje zitten van de criminaliteit, bij jongeren zetten die in principe alleen grote spijbelaars zijn, creëer je van deze vervelende pubers ook echte probleemjongeren. Hoe verklaar je het anders dat jongeren tot aan hun 18^e herhaaldelijk blijven terugkomen naar deze gevangenissen en alleen maar erger lijken te worden.

1. Ja, als je echte probleemjongeren, die op het randje zitten van de criminaliteit, bij jongeren zetten die in principe alleen grote spijbelaars zijn, creëer je van deze vervelende pubers ook echte probleemjongeren, want
  - (1.1 Jongeren komen tot aan hun 18^e herhaaldelijk terug naar deze gevangenissen en het lijkt alleen maar erger te worden.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat jongeren tot aan hun 18^e herhaaldelijk blijven terugkomen naar deze gevangenissen en alleen maar erger lijken te worden?

6. <http://forum.fok.nl/topic/2195886/10/25>

Comment van FOK-forum

Jij laat constant zien te bevooroordeeld te zijn om echt naar die twijfel te luisteren. Hoe verklaar je het anders dat bv wetenschappers als Coen Vermeeren en die man die de lezing op de TU heeft georganiseerd ook naar die twijfel hebben geluisterd en tot hele andere conclusies komen als jij?

1. Jij bent te bevooroordeeld om echt naar de twijfel te luisteren, want
  - (1.1 Coen Vermeeren en die man die de lezing organiseerde luisteren wel naar twijfel en komen tot hele andere conclusies dan jij)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders dat bv wetenschappers als Coen Vermeeren en die man die de lezing op de TU heeft georganiseerd ook naar die twijfel hebben geluisterd en tot hele andere conclusies komen als jij?

7. <http://www.mamjo.com/forum/index.php?topic=551025.15:wap2>

Forum Mamjo "Surinaamse videotheek", een forumbezoeker schrijft:

De vrouwen hebben ook een hoop bijbedoelingen want hoe verklaar je het anders dat ik in de 2 jaar dat ik op tagged zit al 21 van die wijven daar genaaid heb? En in de meeste gevallen hoefde ik niet eens mijn sneakers uit te doen.

1. De vrouwen op tagged hebben ook een hoop bijbedoelingen, want
  - (1.1 Ik heb in de 2 jaar dat ik op tagged zit al 21 van die wijven genaaid.)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders dat ik in de 2 jaar dat ik op tagged zit al 21 van die wijven daar genaaid heb?

8. <http://klachtensiliconen.forum2go.nl/slijtage-siliconen-t23.html>

Forum over Siliconenimplantaten, een forumbezoekster schrijft:

Je had ze dus 11 jaar in. Best lang. Wanneer begonnen bij jou de klachten eigenlijk? Bij mij heel snel nog geen jaar later eigenlijk. Was er geen sprake van zweten bij jou? Zaten er geen losse siliconen om de implantaten? Bij de mijne dus wel, heel veel.

Misschien dat die CUI implantaten die ik had wel sneller zweten. Hoe verklaar je het anders. Er zijn meer vrouwen die snel ziek werden.

1. Misschien dat die CUI implantaten die ik had wel sneller zweten, want
  - (1.1 Ik had nog geen jaar later last van losse siliconen om de implantaten)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders. Er zijn meer vrouwen die snel ziek werden.

9. <http://strandvogels.nl/2014/10/strandvogels-1-beloont-zichzelf-tegen-a-l-c-eindelijk-met-drie-punten/>

Artikel over een amateurvoetbalwedstrijd:

Om onduidelijke redenen begon ALC aan de 2e helft terwijl de spelers van Strandvogels nog rust hadden. Tenminste, hoe verklaar je het anders dat je na welgeteld 10 seconden de gelijkmaker om je oren krijgt.

1. ALC begon aan de tweede helft terwijl de Standvogels nog rust hadden, want
  - (1.1 Na 10 seconden kwam de gelijkmaker al om de oren vliegen)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders dat je na welgeteld 10 seconden de gelijkmaker om je oren krijgt.

10. <http://www.nettooor.be/mobistar-laait-fraude-toe-fail/>

Blog van een familie (denk ik)

Mobistar laat fraude toe? Of hoe verklaar je het anders dat Mobistar niet wil ingrijpen als, zorgezegde Third Party Services providers, zoals CM Telecom, ongeremd kosten kunnen in rekening brengen voor diensten waarnaar we nooit hebben gevraagd?

1. Mobistar laat fraude toe.

(1.1 Of hoe verklaar je het anders dat Mobistar niet wil ingrijpen als, zorgezegde Third Party Services providers, zoals CM Telecom, ongeremd kosten kunnen in rekening brengen voor diensten waarnaar we nooit hebben gevraagd.)

1.1' Hoe verklaar je het anders dat Mobistar niet wil ingrijpen als, zorgezegde Third Party Services providers, zoals CM Telecom, ongeremd kosten kunnen in rekening brengen voor diensten waarnaar we nooit hebben gevraagd?

11. <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-3915512-jahooooooooo-het-is-weer-zover-p-2.html>

Forum van Marokkaanse Nederlanders over irritante vragen die zij krijgen over de hoofddoek die zij dragen (of het niet warm is):

Het verschil met en zonder hoofddoek is niet groot vind ik. Ze beseffen het alleen niet. Idd. Hoe verklaar je het anders dat het in de woestijnen handiger is om je geheel te bedekken? Chill girl. Dat is jouw gedachte erachter. Chill idd. Ik ben toe aan vakantie.

1. In de woestijnen is het handiger om je geheel te bedekken,

(1.1 Daar bedekken ze zich allemaal.)

1.1' Hoe verklaar je het anders dat het in de woestijnen handiger is om je geheel te bedekken?

12. <http://www.voetbalzone.nl/doc.asp?uid=149008>

Comment van voetbalwebsite-bezoeker over een wedstrijd:

In mijn ogen is de keeper te laat, want hoe verklaar je anders dat hij op zo'n belachelijke manier uitkomt. Dit is toch een roekeloze actie ingezet als laatste redmiddel.

1. In mijn ogen is de keeper te laat, want

(1.1 Hij komt op een belachelijke manier uit.)

1.1' hoe verklaar je anders dat hij op zo'n belachelijke manier uitkomt.

13. <http://www.quotenet.nl/Nieuws/Arthur-Paes-Hij-wilde-me-echt-dood-hebben-30697>

In gesprek met Quote laat Koning Togbui Ngoryifia Kofi Arthur Paes Duenyo I geen spaan heel van zijn voormalige hoteldirecteur. 'Ik hoor Jan Wubbeling het op een veertig minuten durende tape samen met zeven ontslagen werknemers zelf zeggen. Hij sprak ook expliciet over mijn begrafenis. Het was zo duidelijk. Ik heb vervolgens meteen justitie ingeschakeld en hen de band gegeven. Die man is ontspoord. Hoe verklaar je het anders dat een zestigjarige man net gescheiden is van zijn vrouw van 22? Waarbij hij nog een kind heeft ook!

1. De man is ontspoord, want

(1.1 Hij is zestig jaar en net gescheiden van zijn 22 jaar oude vrouw met kind.)

1.1' Hoe verklaar je het anders dat een zestigjarige man net gescheiden is van zijn vrouw van 22? Waarbij hij nog een kind heeft ook!

14. http://www.geenstijl.nl/mt/archieven/2014/12/maarten_van_rossem_de_gordon_van_npo1.html

Comment van reaguurder op het forum van Geenstijl na aanleiding van artikel dat Maarten van Rossum de Gordon van NPO 1 is.

Natuurlijk is de meerderheid randdebiel, hoe verklaar je het anders dat we een "koning" hebben.

1. Natuurlijk is de meerderheid randdebiel, want

(1.1 We hebben een koning)

1.1' Hoe verklaar je het anders dat we een "koning" hebben.

15. <http://frissekijk.info/hoer-joods-is-het-kabinet-rutte-ii/>

Het menselijk leven kent beperkingen er is ook geen echte vrijheid in de materiële wereld! Voordat we geboren waren wie was onze vader & moeder, als we weer terugkomen op aarde waar worden we geboren en in welke omstandigheid!? Daar heeft de Jood & de Moslim vaak niet aan gedacht, er is een Karmische werking, hoe verklaar je het anders dat mensen op dezelfde tijdstip op aarde een gelukkig leven lijden (slechtschiks of kwaadschiks) en dat bijvoorbeeld tegelijkertijd andere mensen een ongelukkig leven lijden!?

1. Het menselijk leven kent beperkingen, er is ook geen echte vrijheid in de materiële wereld, want
  - (1.1 Er zijn zowel ongelukkige als gelukkige mensen op aarde, en die staat van zijn wordt bepaald door een karmische werking.)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders dat mensen op dezelfde tijdstip op aarde een gelukkig leven lijden (slechtschiks of kwaadschiks) en dat bijvoorbeeld tegelijkertijd andere mensen een ongelukkig leven lijden!?

16. <http://www.wijzijnvoetbal.nl/forum/archive/index.php/t-47771.html>

Comments op een voetbalforum:

Bezoeker A schrijft: Als men daarmee het totalitarisme en despotisme bedoeld, dan zie ik wel overeenkomsten. Maar dan had je natuurlijk vrijwel elke andere communistische of fascistische staat ook kunnen noemen. Het feit dat Noord-Korea niet met expansief en genocidaal bezig is vind ik al genoeg verschil met Nazi-Duitsland.

Bezoeker B schrijft: Ze hebben anders wel alle Joden in het land vermoord. Hoe verklaar je het anders dat er geen joden zijn?

1. De Duitsers hebben alle joden vermoord, want
  - (1.1 Er zijn geen joden meer.)
  - 1.1' Hoe verklaar je het anders dat er geen joden zijn?

17. <http://www.ad.nl/ad/nl/10444/Offside/article/detail/3811094/2014/12/14/Hoe-onsportief-kun-je-zijn.dhtml>

AD-krantenartikel over onsportieve basketbaler

Het doel heiligt de middelen, Tyson Chandler hebben gedacht tijdens de NBA-wedstrijd Dallas Mavericks - Golden State Warriors. Hoe verklaar je anders het onsportieve gedrag van de center in bovenstaand filmpje om een paar seconden tijdwinst te boeken.

1. Tyson Chandler moet hebben gedacht dat het doel de middelen heiligt, want
  - (1.1 Hij vertoonde onsportief gedrag om een paar seconden tijdwinst te boeken)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders het onsportieve gedrag van de center in bovenstaand filmpje om een paar seconden tijdwinst te boeken.

18. <http://doedemocratie.net/blogs/nieuwe-buren>

Wat haal ik als rode draad uit de bundel? Niet zozeer het zelforganiserend vermogen van burgers. Dat herken ik maar al te goed, dat is er altijd al geweest. Hoe verklaar je anders 140.500 verenigingen in dit land? Dit land is gebouwd op initiatief en dat is maar goed ook.

1. Het zelforganiserend vermogen van burgers is er altijd al geweest, want
  - (1.1 Er zijn 140.500 verenigingen in dit land.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders 140.500 verenigingen in dit land?

19. https://books.google.nl/books?id=CjDb2IYrudAC&pg=PA102&lpg=PA102&dq=%22hoe+verklaar+je+anders%22&source=bl&ots=CjGul21Jpn&sig=M4l_rR5vtCkxKjoNeNueEvP9oh8&hl=en&sa=X&ved=0CC0Q6AEwAjgKahUKEwj7-snwxl_GAhXBOBQKHwtUAGs#v=onepage&q=%22hoe%20verklaar%20je%20anders%22&f=false

Boek: Van rooksignaal tot gsm, geschreven door Roland de Beule, Jeroen Bert, bladzijde 102, uitgeverij Technipolis en Davidsfonds Uitgeverij NV 2004

God heeft de wereld geschapen en gaat daar nog mee door. Dat geloof ik. Hoe verklaar je anders dat dieren, planten en delfstoffen groeien? Dat heeft te maken met zijn "geest".

1. God heeft de wereld geschapen en gaat daar nog mee door, want
  - (1.1 Dieren, planten en delfstoffen groeien.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat dieren, planten en delfstoffen groeien?

20. https://books.google.nl/books?id=Ut2AAAAQBAJ&pg=PT414&lpg=PT414&dq=%22hoe+verklaar+je+and+ers%22&source=bl&ots=n1T-Bv6DkQ&sig=EL_-KBgEQiSQuuC6-2kT04qdtmI&hl=en&sa=X&ved=0CEcQ6AEwBjgKahUKEwj7-snwXl_GAhXBOBQKHwUAGs#v=onepage&q=%22hoe%20verklaar%20je%20anders%22&f=false

Boek: Wonder, geschreven door RJ Palacio, uitgeverij: Querido's Uitgeverij BV 2013, bladzijde onbekend: in het afsluitend dankwoord

Je bent mijn eerste lezer, mijn eerste liefde, mijn alles. Zoals Maria zei: 'Ergens in mijn jeugd of kindertijd moet ik iets goeds gedaan hebben.' Hoe verklaar je anders het leven dat we samen opgebouwd hebben? Ik ben er elke dag dankbaar voor.

1. Ergens in mijn jeugd of kindertijd moet ik iets goeds gedaan hebben, want
  - (1.1 We hebben een prachtig leven samen opgebouwd)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders het leven dat we samen opgebouwd hebben?

21. <http://www.ninefornews.nl/wat-gebeurt-er-na-de-dood-met-de-ziel/>

Comment na aanleiding van een internetartikel getiteld "Wat gebeurt er na de dood met de ziel?"

Ja, er is zoiets als 'n collectief bewustzijn want hoe verklaar je anders dat gelijkaardige uitvindingen terzelfdertijd gedaan worden in twee verschillende werelddelen?

1. Er is zoiets als een collectief bewustzijn, want
  - (1.1 Uitvindingen worden in twee verschillende werelddelen, tezelfdertijd gedaan.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat gelijkaardige uitvindingen terzelfdertijd gedaan worden in twee verschillende werelddelen?

22. <http://www.famme.nl/hierom-zullen-we-nooit-definitief-stoppen-met-voorlezen/>

Wij mensen zijn nieuwsgierig. Zonder onze nieuwsgierigheid zou de mensheid niet ver gekomen zijn. We zijn gaan verkennen, doen onderzoek en leren ondertussen een hoop bij. Nieuwe verhalen, werelden en personages spreken tot onze verbeelding. Hoe verklaar je anders het mega succes van films zoals Avatar of Star Wars? Voorlezen voorziet in onze behoefte naar nieuwe perspectieven en zet kinderen aan tot lezen.

1. Nieuwe verhalen, werelden en personages spreken tot onze verbeelding, want
  - (1.1 Films als Avatar of Star Wars zijn een mega succes)
  - 1.1' Hoe verklaar je dat anders?

23. <http://jan.verhoeven272.nl/energie/fossiel.html>

Blog over energie en fossiele brandstoffen van Jan Verhoeven

Mijn idee achter aardgas is dat het een interstellair gas is, dat al tijdens het ontstaan van de aarde is opgesloten in de bodem. Niks rotting en zo: gewoon een stof die in de ruimte aanwezig is. Hoe verklaar je anders de grote hoeveelheden methaan in de ruimte? Scheten van dinosauriers? Daarachter is interessant, hij ridiculiseert andere verklaringen.

1. Naar mijn idee is aardgas een interstellair gas, dat al tijdens het ontstaan van de aarde is opgesloten in de bodem, want
  - (1.1 Er is een grote hoeveelheid methaan aanwezig in de ruimte,)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders de grote hoeveelheden methaan in de ruimte?

24. <http://macblogster.nl/powervrouwen-barbie-maakt-carriereswitch/>

Blog over de carrière van vrouwen en Barbie

Volgens politica en columniste Mei Li Vos gaan hoger opgeleiden, die flexibel werken en vaak van baan wisselen, er financieel op vooruit. Barbie snapt het. Hoe verklaar je anders haar immense collectie designerkleding en wagenpark?

1. Barbie snapt dat hoger opgeleide vrouwen die flexibel werken en vaak van baan wisselen er financieel op vooruit gaan, want
  - (1.1 Zij heeft een immense collectie designerkleding en een wagenpark.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders haar immense collectie designerkleding en wagenpark?

25. <http://www.want.nl/wereldkampioenschap-voetbal-in-qatar-protestactie-gaat-er-met-gestrekt-been-in/>

Artikel over de FIFA en het WK in Qatar

Gisteren kwam de wereldvoetbalbond FIFA nogal prominent in het nieuws. Verschillende functionarissen zouden smeergeld hebben aangenomen, en steekpenningen hebben uitgedeeld om toernooien in bepaalde landen te kunnen houden. Het nieuws van gisteren ging over wat oudere zaken, maar het heeft er alle schijn van dat het nog steeds gebeurt.

Hoe verklaar je anders dat het WK voetbal van 2022 in Qatar gehouden wordt? Qatar: daar is het overdag 55 graden!

1. Het heeft er alle schijn van dat corruptie in de Wereldvoetbalbond FIFA nog steeds gaande is, want (1.1 Het WK voetbal van 2022 wordt in Qatar gehouden!)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat het WK voetbal van 2022 in Qatar gehouden wordt?

26. <http://www.berger-sg.nl/cms/index.php/over-de-bsg/columns/bergens-nieuwsblad/292-jongens>

Website van BSG Middelbare school

Waar meisjes hun best doen er zo fris en leuk mogelijk uit te zien, lijken jongens daar totaal geen moeite voor te nemen. Hoe verklaar je anders bijvoorbeeld die eeuwige afgezakte broeken?

1. Jongens doen geen moeite om er zo fris en leuk mogelijk uit te zien, want (1.1 Ze dragen eeuwig afgezakte broeken.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders bijvoorbeeld die eeuwige afgezakte broeken?

27. <http://baarsen.com/teksten/duivel.htm>

Artikel op een blog over de Duivel

Er gebeuren zoveel vreemde en duistere dingen, dat je je afvraagt: zit daar niet meer achter? Hoe verklaar je anders bijvoorbeeld al dat zinloze geweld op straat?

1. De duivel bestaat, want (1.1 Er is veel zinloos geweld op straat)
- 1.1' Hoe verklaar je anders bijvoorbeeld al dat zinloze geweld op straat?

28. <http://www.vitaalplus.com/vitaalplus-meer-grip-op-uw-gezondheid/zin-geving-zin-vinding/>

Zij is écht goed hoor: hoe verklaar je anders dat ze dát kan weten

1. Zij is echt goed, want (1.1 Ze weet dingen die anderen niet kunnen weten,)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat ze dát kan weten

29. <http://www.succesvolondernemenalscreatief.nl/algemeen/de-grote-mythe-over-prijzen-en-ook-een-beetje-over-spaghetti/>

Artikel over succesvol ondernemen

Het verschil zit 'm niet zozeer in het product zelf, maar in de manier waarop het gepresenteerd wordt. Eigenlijk is dat voor de meeste creatieve ondernemers niet anders. Want hoe verklaar je anders dat de ene fotograaf of grafisch vormgever een uurtarief van rond de 100 euro kan rekenen terwijl zijn collega na lang onderhandelen op 30 euro uitkomt?

1. Voor creatieve ondernemers wordt de prijs van het product niet zozeer berekend op het product zelf, maar eerder op de manier waarop het gepresenteerd wordt, want (1.1 De ene fotograaf of vormgever kan 100 euro rekenen, terwijl zijn collega na lang onderhandelen op 30 euro uitkomt)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat de ene fotograaf of grafisch vormgever een uurtarief van rond de 100 euro kan rekenen terwijl zijn collega na lang onderhandelen op 30 euro uitkomt?

30. <https://www.robeco.nl/actueel/beleggen/2015/02/duurzaam-duurt-het-langst.jsp>

Artikel over de duurzaamheid van de investeringen van Robeco

Robeco is een vermogensbeheerder dus natuurlijk benaderen wij duurzaamheid vanuit een financieel standpunt. Maar duurzaamheid en rendement blijken uitstekend samen te kunnen gaan. Hoe verklaar je anders dat onze fondsen goede rendementen halen, terwijl duurzaamheid een integraal onderdeel van het beleggingsbeleid is?

1. Duurzaamheid en rendement blijken uitstekend samen te kunnen gaan, want
  - (1.1 Onze fondsen behalen goede rendementen, terwijl duurzaamheid een integraal onderdeel van het beleggingsbeleid is.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat onze fondsen goede rendementen halen, terwijl duurzaamheid een integraal onderdeel van het beleggingsbeleid is?

31. <http://www.klasse.be/archief/edito-schreeuw-uit-hoe-graag-je-je-leerlingen-ziet/>

Artikel over het graag zien van je leerlingen

“Ja, natuurlijk, anders word je geen leraar.” Hij zegt het zonder fronsen, aan de lange tafel in de lerarenkamer, terwijl hij zijn boterhammen opeet. Daarmee antwoordt hij op de opmerking “ik voel dat hier met veel liefde voor de leerlingen wordt lesgegeven”. Hij gaat er niet verder op in. Omdat het evident is, die liefde voor zijn leerlingen. En dat is het. Voor alle leraren. Zelfs zo evident dat de buitenwereld het niet meer beseft. Want hoe verklaar je anders de vuurpijlen die de jongste tijd op het lerarenkorps zijn afgeschoten?

1. De liefde van alle leraren voor de leerlingen wordt door de buitenwereld niet meer gezien, want
  - (1.1 Er worden de jongste tijd vuurpijlen op het lerarenkorps afgeschoten.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders de vuurpijlen die de jongste tijd op het lerarenkorps zijn afgeschoten?

32. <http://www.trouw.nl/tr/nl/4492/Nederland/article/detail/3967913/2015/04/20/Er-zijn-geen-ondermaatse-Pabo-s-meer.dhtml>

Reactie op een artikel van de Trouw over de prestaties van het Pabo-onderwijs

We hebben van een lerarenprobleem een jongetjesprobleem gemaakt: niet de leraar (lees: de juf) is inadequaar, maar jongetjes die jongetjes zijn worden geproblematiseerd, met etiketten als ADHD en autisme. Hoe verklaar je anders de explosie van dergelijke diagnoses? En de farmaceutische industrie helpt graag mee met deze stigmatisering.

1. We hebben van een lerarenprobleem een jongetjesprobleem gemaakt: niet de leraar (lees: de juf) is inadequaar, maar jongetjes die jongetjes zijn worden geproblematiseerd, met etiketten als ADHD en autisme, want
  - (1.1 We hebben een explosie aan diagnoses als autisme en ADHD)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders de explosie van dergelijke diagnoses?

33. <http://www.gospelboulevard.nl/informatie/>

Website over Gospel Band

Sinds de oprichting van het koor heeft ze op verschillende plekken bewezen dat blackgospel over muren heen klinkt. Hoe verklaar je anders een koor dat het ene moment speelt in een sfeervolle kerk, en de vervolgens in het Gelredome of in een kasteel?

1. Sinds de oprichting van het koor heeft ze op verschillende plekken bewezen dat blackgospel over muren heen klinkt, want
  - (1.1 Het ene moment speelt een koor in een sfeervolle kerk, en vervolgens in het Gelredome of in een kasteel.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders een koor dat het ene moment speelt in een sfeervolle kerk, en de vervolgens in het Gelredome of in een kasteel?

34. <http://www.automotiveimport.nl/import-nieuws/zo-sjoemelen-autohandelaren-met-de-bpm-aangifte>

Artikel over de wijze waarop autohandelaren sjoemelen met de BPM-aangifte

Op het moment dat je een dergelijke auto inruilt voor een andere auto zal de inruilwaarde aanzienlijk lager zijn. De autodealer zal namelijk aannemen dat de auto een ex-schadeauto is. Hoe verklaar je anders een bruto-bpm bedrag van € 400,- terwijl het “normale” bpm bedrag ruim € 10.000 hoort te zijn?

1. De autodealer zal aannemen dat de auto een ex-schadeauto is, want
  - (1.1 Het bruto-bpm bedrag van 400 euro, komt niet overeen met het bedrag dat het hoort te zijn, namelijk ruim 10.000 euro)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders een bruto-bpm bedrag van € 400,- terwijl het “normale” bpm bedrag ruim € 10.000 hoort te zijn?

35. <http://www.rtlnieuws.nl/editien/geesten-oproepen-20-de-charlie-charlie-challenge>

Artikel van Editie NL over het oproepen van geesten

Ondanks het gebrek aan wetenschappelijk bewijs zijn er flink wat mensen die in het bestaan van geesten en spoken geloven. Want hoe verklaar je anders zo'n bewegend potlood?

1. Geesten bestaan, want
- (1.1 Bij spelletjes waar men geesten oproept, beweegt het potlood,)
- 1.1' Hoe verklaar je anders zo'n bewegend potlood?

36. <http://www.gezondheidsnet.nl/horen/7-vragen-over-tinnitus>

Reactie op een artikel over Tinnitus (oorsuizen en fantoomgeluiden)

Tinnitus kan wel degelijk erfelijk zijn, hoe verklaar je anders dat moeder en alle 3 haar kinderen er last van hebben?!

1. Tinnitus kan wel degelijk erfelijk zijn, want
- (1.1 De moeder en alle 3 haar kinderen hebben er last van.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat moeder en alle 3 haar kinderen er last van hebben?!

37. <http://wepowder.nl/info/heliskien>

Artikel over Heli-skiën

Het opvallende is dat dit voornamelijk gezegd wordt door skiërs en boarders die nog nooit met de heli omhoog zijn geweest of die een keer een dag zijn geweest en in een groep met allemaal rijders van een minder niveau terecht zijn gekomen. Tja, dan is het veel geld. Als je wel in een goede groep zit en je rijdt wel geweldig terrein, dan is het natuurlijk nog steeds duurder dan de gemiddelde 'normale' vakantie in de Alpen, maar vraag aan rijders die wel eens meerdere dagen in een lodge gezeten hebben of zij het het geld waard vonden en je krijgt hetzelfde antwoord. Hoe verklaar je anders dat bij sommige heliski bedrijven meer dan 90% van de klanten terugkomt?

1. Als je in een goede groep zit en je rijdt een geweldig terrein, dan is het het geld wel waard om te Heli-skiën, want
- (1.1 Bij sommige heliski bedrijven komt meer dan 90% van de klanten terug.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat bij sommige heliski bedrijven meer dan 90% van de klanten terugkomt?

38. <http://www.nuij.nl/algemeen/hoe-kan-een-democratische-staat-functioneren-als.31609737.lynkx>

Reactie op een artikel van Nu.nl over democratie

Hoe kan een democratische staat functioneren als niet iedereen stemt? Het simpele antwoord: NIET! Hoe verklaar je anders dat na 2 jaar wanbeleid de VVD nog steeds de grootste kan zijn?

1. Een democratische staat kan niet functioneren als niet iedereen stemt, want (eigenlijk: Niet iedereen stemt, want)
- (1.1 Na 2 jaar wanbeleid is de VVD nog steeds de grootste.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat na 2 jaar wanbeleid de VVD nog steeds de grootste kan zijn?

39. <https://theauberginecoat.wordpress.com/2014/08/08/in-de-geest-van-van-gogh/>

Artikel over Vincent van Gogh

In de Camargue moeten de mannen wel extreem oud worden. Hoe verklaar je anders dat Vincent van Gogh in 1888 het portret van een boer op leeftijd tekende en dat fotograaf Emmy Andriessie diezelfde bejaarde boer ruim 60 jaar later vastlegde met haar camera?

1. In de Camargue moeten de mannen wel extreem oud worden, want
- (1.1 Vincent van Gogh tekende in 1888 het portret van een boer op leeftijd, en fotograaf Emmy Andriessie legde diezelfde bejaarde boer ruim 60 jaar later met haar camera vast.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat Vincent van Gogh in 1888 het portret van een boer op leeftijd tekende en dat fotograaf Emmy Andriessie diezelfde bejaarde boer ruim 60 jaar later vastlegde met haar camera?

40. <http://www.sportrusten.nl/plas-recyclen-tijdens-marathon/>

Plas recyclen tijdens het hardlopen: het klinkt natuurlijk idiot. Maar de wetenschapsjournalist baseert haar uitspraak op het dierenrijk. Een aantal dieren halen water uit hun blaas terug. Hoe verklaar je anders dat winterslapers als beren de hele winter niet plassen?

1. Een aantal dieren halen [haalt] water uit hun blaas terug, want
- (1.1 Winterslapers als beren plassen de hele winter niet,)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat winterslapers als beren de hele winter niet plassen?

41. <http://www.leesvoer.net/handgemaakte-quilt/>

Volgens mij heb ik iets goed gedaan in een vorig leven. Hoe verklaar je anders dat iemand vrijwillig een enorme quilt voor me maakt, iemand die me amper kent!

1. Volgens mij heb ik iets goed gedaan in een vorig leven, want
- (1.1 Iemand die me amper kent maakt vrijwillig een enorme quilt voor mij.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat iemand vrijwillig een enorme quilt voor me maakt, iemand die me amper kent!

42. <http://www.trending.nl/artikel/wtf/deze-29-mensen-zijn-niet-geschikt-voor-selfies>

Website met bijzondere selfies

Soms is slechte timing de oorzaak van de meest vreselijke selfies, maar meestal komt het door de stupiditeit van de makers. Hoe verklaar je anders dat je met een grote witte haai op de foto gaat?

1. Meestal zijn de meest vreselijke selfies veroorzaakt door de stupiditeit van de makers, want
- (1.1 Mensen gaan met een grote witte haai op de foto)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat je met een grote witte haai op de foto gaat?

43. <http://insamenspel.nl/artikelen/pesten-hoe-haal-je-het-in-je-hoofd/4>

Artikel over pesten

Iemands sociaal gedrag wordt in belangrijke mate bepaald door de manier waarop hij/zij zichzelf in relatie tot anderen in gedachte weergeeft; intern representeert. Want hoe verklaar je anders dat diezelfde beugel bij het ene kind aanleiding geeft om hem te pesten, terwijl er bij een ander kind niet of juist positief op wordt gereageerd?

1. Iemands sociaal gedrag wordt in belangrijke mate bepaald door de manier waarop hij/zij zichzelf in relatie tot anderen in gedachte weergeeft; intern representeert, want
- (1.1 Een beugel bij het ene kind geeft aanleiding tot pesten, terwijl bij een ander kind niet of juist positief op een beugel wordt gereageerd.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat diezelfde beugel bij het ene kind aanleiding geeft om hem te pesten, terwijl er bij een ander kind niet of juist positief op wordt gereageerd?

44. <http://mwnw.nl/blog/2015/02/20/mwnw-collegetour-imam-bewijst-zon-om-aarde-draait-48715#.VX3Dcudlkfo>

Artikel over een filmpje waarin een imam zegt dat de zon om de aarde draait.

De aarde is plat. Hoe verklaar je anders het feit dat als de aarde in dezelfde richting draait je toch met het vliegtuig in China kan landen?

1. De aarde is plat, want
- (1.1 Je kan met een vliegtuig in China landen, terwijl de aarde in dezelfde vliegrichting draait.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders het feit dat als de aarde in dezelfde richting draait je toch met het vliegtuig in China kan landen?

45. http://www.divosa.nl/sites/default/files/experimenteer_meer_sprank_201409.pdf

Artikel in tijdschrift Spraak, 27 november 2014, blz. 8

Dat er nieuwe aanpakken nodig zijn, staat voor Loorbach buiten kijf; het oude evenwicht voldoet niet langer. "Hoe verklaar je anders dat met zo veel professionals in het sociaaldomein nog steeds 10 tot 15 procent van de Rotterdammers rond de armoedegrens leeft?"

1. Er zijn nieuwe aanpakken nodig, het oude evenwicht voldoet niet langer volgens Loorbach, want
- (1.1 Zelfs met zo veel professionals in het sociaaldomein leeft nog steeds 10 tot 15 procent van de Rotterdammers rond de armoedegrens.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat met zo veel professionals in het sociaaldomein nog steeds 10 tot 15 procent van de Rotterdammers rond de armoedegrens leeft?

46. <http://www.moto73.nl/2014/03/31/reputatieschade/>

Artikel over reputatieschade van motorclubs

Het allerzuurst is uiteindelijk dat de naam 'motorclub' voor altijd vervuult is. Natuurlijk heeft de gemiddelde motorclub (99,9%) helemaal niets te maken met de Angels of Bandito's, maar voor de buitenwacht, de grote grijze massa is een motorclub wél een motorclub. Die maken niet zo snel nuances. Hoe verklaar je anders dat de motorrijder (ook weer op TV) al sinds de uitvinding van het wiel wordt geassocieerd met zaken als snelheidsduivel/wegpiraat.

1. Natuurlijk heeft de gemiddelde motorclub (99,9%) helemaal niets te maken met de Angels of Bandito's, maar voor de buitenwacht, de grote grijze massa is een motorclub wél een motorclub, want
  - (1.1 De motorrijder wordt al sinds de uitvinding van het wiel geassocieerd met zaken als snelheidsduivel/wegpiraat.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat de motorrijder (ook weer op TV) al sinds de uitvinding van het wiel wordt geassocieerd met zaken als snelheidsduivel/wegpiraat.

47. <http://mens-en-gezondheid.infonu.nl/kinderen/123091-ontspoorde-tieners.html>

Artikel over ontspoorde tieners en opvoeding

Er zijn heel veel factoren die een invloed hebben op de ontwikkeling van het kind, zoals ervaringen die hij of zij opdoet in het leven, vrienden en leeftijdsgenoten en niet in de laatste plaats het kind zelf. Hoe verklaar je anders gezinnen waarin ieder kind het prima doet en een verantwoordelijke volwassene is geworden, op één kind na. Het zogenaamde zwarte schaap dat verslaafd is of het criminele pad op is gegaan.

1. Er zijn heel veel factoren die een invloed hebben op de ontwikkeling van het kind, zoals ervaringen die hij of zij opdoet in het leven, vrienden en leeftijdsgenoten en niet in de laatste plaats het kind zelf, want
  - (1.1 Er zijn gezinnen waarin ieder kind het prima doet en een verantwoordelijke volwassene is geworden, op één kind na.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders gezinnen waarin ieder kind het prima doet en een verantwoordelijke volwassene is geworden, op één kind na.

48. <http://www.flows.be/nl/opinies/macht-en-onmacht-van-de-grote-allianties>

Artikel over de (on-)macht van grote scheepvaartallianties

Wat de tarieven betreft, lijken de allianties voorlopig geen enkele macht te hebben. Hoe verklaar je anders dat de vrachtprijzen tussen het Verre Oosten en Europa intussen een historisch dieptepunt hebben bereikt?

1. Wat de tarieven betreft lijken de allianties voorlopig geen enkele macht te hebben, want
  - (1.1 De vrachtprijzen tussen het Verre Oosten en Europa hebben intussen een historisch dieptepunt bereikt.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat de vrachtprijzen tussen het Verre Oosten en Europa intussen een historisch dieptepunt hebben bereikt?

49. <http://www.autoblog.nl/nieuws/video-zo-grilt-een-jaguar-xj220-zijn-eigen-banden-68000>

Artikel over een Jaguar (auto)

Deze Jaguar was bij zijn introductie in 1992 de snelste productie-auto en dit model heeft in de loop der jaren klaarblijkelijk weinig aan kracht ingeboet. Hoe verklaar je anders dat de achterband al na vijf seconden in de fik vliegt?

1. Deze Jaguar was bij zijn introductie in 1992 de snelste productie-auto en dit model heeft in de loop der jaren klaarblijkelijk weinig aan kracht ingeboet, want
  - (1.1 De achterband vliegt al na vijf seconden in de fik.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat de achterband al na vijf seconden in de fik vliegt?

50. <http://www.big.nl/bizar/teletubbie-breekt-en-jat-een-chinese-maaltijd/20141031>

Terez Owens moet wel érg hongerig (en dronken) zijn geweest, want hoe verklaar je anders dat hij op zo'n bizarre manier bij het huis van een van z'n beste vrienden inbreekt?

1. Terez Owens moet wel erg hongerig (en dronken) zijn geweest, want
  - (1.1 Hij brak op een bizarre manier bij het huis van een van z'n beste vrienden in.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat hij op zo'n bizarre manier bij het huis van een van z'n beste vrienden inbreekt?

51. [http://vorige.nrc.nl/binnenland/article2271183.ece/Tweehonderd demonstranten bij ambassade Iran](http://vorige.nrc.nl/binnenland/article2271183.ece/Tweehonderd_demonstranten_bij_ambassade_Iran)

Artikel van de NRC over de verkiezingen in Iran

De Iraanse president heeft de verkiezingsoverwinning ten onrechte opgeëist, zeggen de demonstranten. De stemmen kunnen nooit geteld zijn. Hoe verklaar je anders dat de tegenkandidaten het zelfs in hun geboorteplaats hebben afgelegd tegen Ahmadinejad?

1. De stemmen kunnen nooit geteld zijn, want
  - (1.1 Tegenkandidaten hebben het zelfs in hun geboorteplaats afgelegd tegen Ahmadinejad.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat de tegenkandidaten het zelfs in hun geboorteplaats hebben afgelegd tegen Ahmadinejad?

52. http://www.nachtvandejournalistiek.be/wp-content/uploads/2014/04/Nacht-van-de-Journalistiek_Brussel-tijdens-WOI_LenBuggenhout.pdf

Het 'verzet' was eigenzinnig. 'Want hoe verklaar je anders dat een burgemeester onthaald wordt op een manier die tegenwoordig enkel nog monarchen en Amerikaanse presidenten te beurt valt?

1. Het verzet was eigenzinnig, want
  - (1.1 De burgermeester wordt onthaald op een manier die tegenwoordig enkel nog monarchen en Amerikaanse presidenten te beurt valt.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat een burgemeester onthaald wordt op een manier die tegenwoordig enkel nog monarchen en Amerikaanse presidenten te beurt valt?

53. <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/1863966/web/guest/toolbox-nl>

Vakbondsartikel over lonen

Wanneer je de werkgevers hoort doordrammen over loonkost, zou je denken dat er niets anders is wat onze concurrentiekracht beïnvloedt. Maar loonkost is echt niet alles! Hoe verklaar je anders dat onze lonen sinds jaren gemonitord worden, maar ons land toch marktaandeel verliest?

1. Loonkost is niet alles wat onze concurrentiekracht beïnvloedt, want
  - (1.1 Onze lonen worden sinds jaren gemonitord, maar ons land verliest toch marktaandeel.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat onze lonen sinds jaren gemonitord worden, maar ons land toch marktaandeel verliest?

54. <http://belmodo.tv/mode/cult-update/2015/03/17/back-to-basics-de-nieuwe-ambachtsmannen/>

Blog over fashion en beauty....

Toch kan het echt deugd doen om je handen nog eens vuil te maken. De parfums van etat libre d'orange zijn het geurige bewijs dat we toch af en toe terug verlangen naar de rauwe realiteit. Hoe verklaar je anders dat parfums die naar bloed en zweet ruiken (jaja dat lees je goed) een hit zijn?

1. De parfums van etat libre d'orange zijn het geurige bewijs dat we toch af en toe terug verlangen naar de rauwe realiteit, want
  - (1.1 De parfums ruiken naar zweet en bloed en zijn een hit.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat parfums die naar bloed en zweet ruiken (jaja dat lees je goed) een hit zijn?

55. <http://blue-army.com/column/2015/01/de-bond-der-incompetenten>

Een greep uit de gemaakte kosten van het voorbije jaar, toont overduidelijk aan dat de mannen van de Bond al even zot en naïef meesurfden op de hype van de Rode Duivels, zoals het merendeel van onze geschminkte wangen en spiegelhoezen bevolking dat vorige zomer deed. Hoe verklaar je anders de ongelooflijke uitgaven die we vanmorgen met z'n allen konden inkijken?

1. De mannen van de Bond surfden even zot en naïef mee op de hype van de Rode Duivels, als de bevolking, want
  - (1.1 De uitgaven, die we vanmorgen met z'n allen konden inkijken, waren enorm.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders de ongelooflijke uitgaven die we vanmorgen met z'n allen konden inkijken?

56. http://www.standaard.be/cnt/dmf20150526_01698401

Vercamer merkt op dat werkgevers nog steeds de kans hebben werknemers tijdens een korte periode kennis te laten maken met bedrijf. 'Hoe verklaar je anders dat er ongeveer 350.000 mensen via uitzendarbeid worden tewerkgesteld?

1. Werkgevers hebben nog steeds de kans om werknemers tijdens een korte periode kennis te laten maken met bedrijf, want
- (1.1 Er worden ongeveer 350.000 mensen via uitzendarbeid tewerkgesteld.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat er ongeveer 350.000 mensen via uitzendarbeid worden tewerkgesteld?

57. <http://www.vrt.be/taal/zever-gezever>

Er zijn zo van die mythes die je de wereld niet uit krijgt. Dat de televisie een grote invloed op het taalgebruik heeft, is er zo een. Als het al zo was, dan is die invloed in elk geval bijzonder selectief. Hoe verklaar je anders dat twintig minuten tussentaal in *Thuis* meer invloed zou hebben dan uren standaardtaal in de overige programma's?

1. De invloed van TV op het taalgebruik is bijzonder selectief, want
- (1.1 Twintig minuten tussentaal in 'Thuis' [een soap] zou meer invloed hebben dan uren standaardtaal in de overige programma's.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat twintig minuten tussentaal in *Thuis* meer invloed zou hebben dan uren standaardtaal in de overige programma's?

58. <http://cvo-bec.net/e-zine/?p=267>

Een kleine babybibliotheek in de baarmoeder. Die moet er geweest zijn, want hoe verklaar je anders de ontombare leeslust waarmee ik geboren ben? Ik lees altijd en overal: in de trein, in cafés, aan tramhaltes, in bed.

1. Er moet een kleine babybibliotheek in de baarmoeder zijn geweest, want
- (1.1 Ik ben geboren met een ontombare leeslust.)
- 1.1' hoe verklaar je anders de ontombare leeslust waarmee ik geboren ben? Ik lees altijd en overal: in de trein, in cafés, aan tramhaltes, in bed.

59. <http://www.filmfreak.be/index.php?module=filmfreak&func=viewpub&tid=8&pid=214>

Katzenberg bewijst dat hij zijn voormalige werkgever helemaal niet nodig heeft, meer zelfs hij drijft er een beetje de spot mee. Hoe verklaar je anders de aanwezigheid van Sneeuwwitje en Pinocchio in deze aparte en goedgedoseerde film.

1. Katzeberg drijft een beetje de spot met zijn vorige werkgever, want
- (1.1 Sneeuwwitje en Pinocchio komen voor in zijn aparte en goedgedoseerde film.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders de aanwezigheid van Sneeuwwitje en Pinocchio in deze aparte en goedgedoseerde film.

60. http://www.antwerpsupporter.be/interview/gast-interviews/smidts_rudi/010102-rudy_smidts.htm

Er rest Rudi overigens nog een grote dosis roodwitte sympathie. Hoe verklaar je anders dat het op zijn verzoek is dat we deze tekst ontvingen en 'm ook mochten publiceren?

1. Er rest Rudi nog een grote dosis roodwitte sympathie, want
- (1.1 Dankzij zijn verzoek konden we deze tekst ontvangen en mochten we hem publiceren.)
- 1.1' Hoe verklaar je anders dat het op zijn verzoek is dat we deze tekst ontvingen en 'm ook mochten publiceren?

61. <http://www.esquire.nl/Vrouwen/Zo-ga-je-goed-vreemd-deel-1>

Vrouwen hebben minder last van dat domme trekje. Ze vertellen het aan niemand. Zelfs niet haar beste vriendin. **Omerta**. Zwijgen als het graf. Vandaar dat de vrouw vaker wegkomt met slippertjes dan de man. Terwijl onderzoek aantoonde dat vrouwen vaker buiten het potje pissen dan wij.

Hoe verklaar je anders het feit dat bij grootschalig DNA-onderzoek, zowel in de Verenigde Staten als in Groot-Brittannië, blijkt dat tien procent van de kinderen niet van de vader is waarvan de vrouw zegt dat het de papa is?

1. Vrouwen pissen vaker buiten het potje dan wij, want
  - (1.1 Uit grootschalig DNA-onderzoek, zowel in de VS als in Groot-Brittannië, blijkt dat tien procent van de kinderen niet van de vader is waarvan de vrouw zegt dat het de papa is.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders het feit dat bij grootschalig DNA-onderzoek, zowel in de Verenigde Staten als in Groot-Brittannië, blijkt dat tien procent van de kinderen niet van de vader is waarvan de vrouw zegt dat het de papa is?

62. <http://beursloper.com/waarom-ik-geen-beleggingsfonds-koop/>

Het probleem is dat je hier geen onafhankelijk advies kan verwachten. Zij moeten verkopen hetgeen er van hogerhand wordt opgedragen. Zo zijn onze bankbediendes verkopers geworden. Bovendien een bijzonder agressieve vorm van verkopen, hoe verklaar je anders dat mijn 83 jarige grootmoeder naar de bank wordt gevraagd om over haar geld te praten?

1. Bankbediendes zijn bijzonder agressieve verkopers geworden, want
  - (1.1 Mijn 83-jarige moeder wordt naar de bank gevraagd om over haar geld te praten.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat mijn 83 jarige grootmoeder naar de bank wordt gevraagd om over haar geld te praten?

63. http://www.dumpert.nl/mediabase/6525664/c8bcc104/coolste_schaakset_ever.html

Reaguurder reageert op Dumpert-filmpje

Natuurlijk is het wel met magneetjes, maar dan computer gestuurde magneetjes. Hoe verklaar je anders dat ze bewegen?

1. Natuurlijk is het met computer gestuurde magneetjes, want
  - (1.1 Ze bewegen.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat ze bewegen?

64. <http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2014/08/20/de-groote-oorlog-is-in-feite-nooit-gecindigd>

“Bovendien was dit een koloniale oorlog, voor uitbreiding van eigen gebieden, voor toegang tot goedkope grondstoffen en goedkope arbeid, voor geld, voor macht. Hoe verklaar je anders dat dit een 'wereldoorlog' werd?”

1. Het was een koloniale oorlog voor uitbreiding van macht, want
  - (1.1 Het werd een wereldoorlog.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat dit een 'wereldoorlog' werd?

65. <http://blog.mediamarkt.be/mediamarkt/nl/2015/04/29/met-mortal-kombat-x-bewijst-een-gevestigde-waarde-in-het-vechtgamegenre-opnieuw-dat-vermakelijk-geweld-en-oerdegelijke-mechanismen-perfect-hand-in-hand-kunnen-gaan/>

Je moet het maar doen, begin jaren '90 aan de wieg staan van een videogamegenre en bijna een kwart eeuw later een tiende editie op de wereld loslaten. Een game die nog net zo relevant, intens en vermakelijk is als die allereerste. Neen, op dat vlak moeten de Stallones en Star Warsen van deze wereld hun meerdere in Mortal Kombat erkennen. Hoe verklaar je anders dat de vorige en dus negende game in de reeks niet enkel door het grote publiek en critici op handen gedragen werd, maar ook nog eens de meest verkochte in de succesvolle geschiedenis van deze serie was.

1. Op het vlak van een serie games maken waarbij negende nog net zo relevant, intens en vermakelijk is als die allereerste, lukt Mortal Kombat beter dan de Stallones en Star Warsen van deze wereld, want
  - (1.1 De negende game in de reeks werd niet enkel door het grote publiek en critici op handen gedragen, maar was ook nog eens de meest verkochte in de succesvolle geschiedenis van deze serie.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat de vorige en dus negende game in de reeks niet enkel door het grote publiek en critici op handen gedragen werd, maar ook nog eens de meest verkochte in de succesvolle geschiedenis van deze serie was.

66. <http://www.lymenet.nl/forum/viewtopic.php?t=3659>

Men ziet bij bepaalde patiënten een 'erfelijke' neiging om meer defensines aan te maken, die vervolgens tot psoriasis kunnen leiden. Want hoe verklaar je anders toch die toegenomen mate van 'defensines' als de specifieke ziekteverwekker niet wordt aangetoond?

1. Men ziet bij bepaalde patiënten een 'erfelijke' neiging om meer defensines aan te maken, die vervolgens tot psoriasis kunnen leiden, want
  - (1.1 Als de specifieke ziekteverwekker niet wordt aangetoond, is er toch een toegenomen mate van 'defensines'.)
  - 1.1' hoe verklaar je anders toch die toegenomen mate van 'defensines' als de specifieke ziekteverwekker niet wordt aangetoond?

67. <http://nl.religie.narkive.com/m80jtuS/god-is-boos>

God is boos! Hoe verklaar je anders deze harde wind? Een andere verklaring is niet mogelijk! Laten we met z'n allen gaan bidden voor de zon....

1. God is boos, want
  - (1.1 Er waait een harde wind.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders deze harde wind?

68. <http://marijndevries.nl/?p=1566>

Ik ben een beetje boos. Boos op de mensen, of beter: de mannen, die me de laatste tijd met nogal hoge frequentie berichten sturen waarin ze de vraag opwerpen of het vrouwenwielrennen eigenlijk wel iets voorstelt, aangezien ik 'zomaar' mee kan doen.

Vandaag kreeg ik weer zo'n bericht, van een B-amateur, die meende dat vrouwen wel met een soort van slakkentempo moeten rondrijden. Hoe verklaar je anders dat een 30-jarige 'moeiteloos' kan aanhaken en hij nog niet eens een prijs kan pakken bij de B's

1. Vrouwen moeten wel met een soort van slakkentempo rondrijden, want
  - (1.1 Een 30-jarige kan moeiteeloos aanhaken bij de race's.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat een 30-jarige 'moeiteloos' kan aanhaken en hij nog niet eens een prijs kan pakken bij de B's

69. http://www.hbvl.be/cnt/dmf20141022_01335124/hallo-in-hollywood-contrast

Het mythische sfeertje dat hier hangt, kruipt je genadeloos onder het vel wanneer je over de honderden sterren van de Walk of Fame voorbij de majestueuze gevel van het Dolby Theatre paradeert. Hoe verklaar je anders dat horden toeristen elkaar haast met een aan een doodsstrijd grenzende ambitie vertrappelen om een wazige smartphonefoto te nemen van de geplaveide ster van, pakweg, wijlen Michael Jackson?

1. Het mythische sfeertje dat hier hangt, kruipt je genadeloos onder het vel wanneer je over de honderden sterren van de Walk of Fame voorbij de majestueuze gevel van het Dolby Theatre paradeert, want
  - (1.1 Er zijn horden toeristen die elkaar haast met een aan een doodsstrijd grenzende ambitie vertrappelen om een wazige smartphonefoto te nemen van de geplaveide ster van, pakweg, wijlen Michael Jackson.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat horden toeristen elkaar haast met een aan een doodsstrijd grenzende ambitie vertrappelen om een wazige smartphonefoto te nemen van de geplaveide ster van, pakweg, wijlen Michael Jackson?

70. <http://johnsarbach.com/dubbele-moraal-van-thai-rond-seks/>

Het beeld dat de meeste mensen van Thailand hebben is dat het een zedeloos land is, waar nogal liberaal met het seks wordt omgegaan. Er zijn zelfs mannen die denken dat elke Thaise vrouw die zij aanspreken, direct opgewonden raakt. Dat klinkt belachelijk, maar hoe verklaar je anders dat een nichtje van mij in Bangkok door buitenlanders vaak in borsten en billen wordt geknepen? Dat ze zelfs een keer is aangesproken met de vraag "Hoeveel voor één nacht?". Alsof elke Thaise vrouw een hoer is.

1. Het beeld dat de meeste mensen van Thailand hebben is dat het een zedeloos land is, waar nogal liberaal met het seks wordt omgegaan, want
  - (1.1a Mijn nichtje in Bangkok wordt door buitenlanders vaak in borsten en billen geknepen,)
  - (1.1b en ze is zelfs een keer aangesproken met de vraag 'Hoeveel voor één nacht?')
  - 1.1a' hoe verklaar je anders dat een nichtje van mij in Bangkok door buitenlanders vaak in borsten en billen wordt geknepen?
  - 1.1b' Dat ze zelfs een keer is aangesproken met de vraag "Hoeveel voor één nacht?".

71. <http://www.pu.nl/artikelen/feature/ea-e3-persconferentie-liveblog/>

De nieuwe UFC wordt de meest onrealistische UFC ooit, hoe verklaar je anders dat Bruce Lee op de grond ligt?

1. De nieuwe UFC wordt de meest onrealistische UFC ooit, want
(1.1 Bruce Lee ligt op de grond)
1.1' hoe verklaar je anders dat Bruce Lee op de grond ligt?

72. <http://www.italiemagazine.nl/index.php?aid=490>

Bij het supermarktje doet Zia Maria, bijna negentig jaar oud, net de luiken omhoog. Ze zwaait er al decennialang de scepter. 'Werken houdt je jong', lacht ze. 'En eten. Hoe verklaar je anders dat de oude mensen in dit dorp zo gezond blijven?

1. Werken en eten houdt je jong, want
(1.1 De oude mensen in dit dorp blijven heel gezond.)
1.1' Hoe verklaar je anders dat de oude mensen in dit dorp zo gezond blijven?

73. <http://www.tekstnet.nl/nieuwjaarspeech-2013-tekstnet>

Is dat een beroepsdeformatie, dat je steeds nieuw wilt zijn, origineel, met een frisse invalshoek, anders? Ik denk het wel, want hoe verklaar je anders dat je met kromme tenen dingen leest als 'Alstublieft, hier is uw nieuwe klantenkaart, waarmee wij u nog beter van dienst kunnen zijn.'

1. Het is denk ik beroepsdeformatie dat je steeds nieuw wilt zijn, origineel, met een frisse invalshoek, want
(1.1 Je ontvangt zomaar een nieuwe klantenkaart om 'U nog beter van dienst te kunnen zijn')
1.1' Hoe verklaar je anders dat je met kromme tenen dingen leest als 'Alstublieft, hier is uw nieuwe klantenkaart, waarmee wij u nog beter van dienst kunnen zijn.'

74. <http://blog.cegeka.be/2012/08/may-the-source-be-with-your-specialist/>

Bedrijven wilden alle macht aan de gebruiker geven, vaak om processen te versnellen. Hoe verklaar je anders de talloze alternatieven die ontwikkeld werden om code te vermijden?

1. Bedrijven wilden alle macht aan de gebruiker geven, vaak om processen te versnellen, want
(1.1 Er zijn talloze alternatieve die ontwikkeld werden om code te vermijden.)
1.1' Hoe verklaar je anders de talloze alternatieven die ontwikkeld werden om code te vermijden?

75. <http://www.mo.be/artikel/de-giftige-nasmaak-van-hervestiging>

'Voor de VS en Canada is hervestiging slechts een 'politiek foefje'', besluit ze. 'Het gaat allemaal om macht en een mooi humanitair imago. Hoe verklaar je anders dat ze massaal vluchtelingen verwelkomen, maar na hun aankomst aan hun lot overlaten?'

1. Het hervestigen van de VS en Canada is slechts een 'politiek foefje', het gaat allemaal om macht en een mooi humanitair imago, want
(1.1 Na het massaal verwelkomen van vluchtelingen, worden ze aan hun lot overgelaten.)
1.1' Hoe verklaar je anders dat ze massaal vluchtelingen verwelkomen, maar na hun aankomst aan hun lot overlaten?'

76. <http://www.marxisten.nl/index.php/geschiedenis-theorie/102-werk-kapitalisme-socialisme>

Zelfs onder het kapitalisme zien we positieve, maar beperkt creatieve, activiteiten in alle hoeken van de samenleving. Mensen overwinnen met veel moeite ontzettend zware uitdagingen om doelen te bereiken die geen productieve betekenis hebben. Hoe verklaar je het anders dat mensen de moeite nemen om te leren naaien of borduren, als het vaak veel goedkoper is om een trui te kopen in de winkel? Hoe verklaar je het gegeven dat mensen eindeloze uren besteden aan het onderhouden van een tuin, terwijl ze ook op de bank hadden kunnen liggen? Hoe verklaar je de vele uren die mensen besteden aan het bespelen van een instrument, wanneer de kans om beroemd te worden vrijwel nihil is? Waarom zijn mensen maanden bezig om te trainen voor een marathon, wat ontzettend vermoeiend en pijnlijk is, en wat ze als ze het eenmaal achter de rug hebben, opnieuw doen?

Het antwoord is eenvoudig. Het is een antwoord dat bij psychologen al decennia bekend is: werken richting een duidelijk resultaat, daadwerkelijk invloed hebben op je werk, vooruitgang zien in je werk en het samenwerken met andere mensen geeft je meer zelfvertrouwen en geeft je meer energie. Kortom, het maakt je gelukkig.

1. Toewerken naar een duidelijk resultaat maakt je gelukkig, want
  - (1.1a Mensen nemen de moeite om te leren naaien en borduren,)
  - (1.1b Mensen werken uren in tuinen,)
  - (1.1c geven uren aan het leren van een muziekinstrument,)
  - (1.1d trainen maanden voor een marathon,)
- 1.1a' Hoe verklaar je het anders dat mensen de moeite nemen om te leren naaien of borduren, als het vaak veel goedkoper is om een trui te kopen in de winkel?
- 1.1b' Hoe verklaar je het gegeven dat mensen eindeloze uren besteden aan het onderhouden van een tuin, terwijl ze ook op de bank hadden kunnen liggen?
- 1.1c' Hoe verklaar je de vele uren die mensen besteden aan het bespelen van een instrument, wanneer de kans om beroemd te worden vrijwel nihil is?
- 1.1d' Waarom zijn mensen maanden bezig om te trainen voor een marathon, wat ontzettend vermoeiend en pijnlijk is, en wat ze als ze het eenmaal achter de rug hebben, opnieuw doen?

77. <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-4976308-quotde-zon-is-een-sterquot-p-3.html>

Forum van Marokkaanse Nederlanders, forum bespreekt het onderwerp: De zon is een ster. De zon is een maan, vriend. Hoe verklaar je anders dat de zon zwaartekracht heeft?;) Hoe verklaar je anders de extreme hitte op de zon? Hoe verklaar je anders dat we om de zon draaien?

1. De zon is een maan, vriend, want
  - (1.1a De zon heeft zwaartekracht,)
  - (1.1b De zon is extreem heet,)
  - (1.1c De wereld draait om de zon)
- 1.1a' Hoe verklaar je anders dat de zon zwaartekracht heeft?
- 1.1b' Hoe verklaar je anders de extreme hitte op de zon?
- 1.1c' Hoe verklaar je anders dat we om de zon draaien?

78. <http://www.goeievraag.nl/persoon-gezondheid/overig/vraag/16692/verklaar-angst-ongeacht-waarvoor-immers>

Forum met onderwerp over angst

Ik denk dat angst een aangeboren reactie is die zorgt dat we overleven. Die aangeboren angst krijgt in iedere cultuur zijn eigen specifieke vorm. Angst is zinvol, een oerinstinct, een beschermingsfactor. Hoe verklaar je anders een baby die angst heeft voor bijvoorbeeld een onverwacht hard geluid? Of als ze iets ouder zijn de angst wanneer moeder de kamer verlaat?

1. Angst is zinvol, een oerinstinct, een beschermingsfactor, want
  - (1.1a Een baby heeft angst voor bijvoorbeeld een onverwacht hard geluid,)
  - (1.1b Een iets oudere baby heeft angst wanneer de moeder de kamer verlaat.)
- 1.1a' Hoe verklaar je anders een baby die angst heeft voor bijvoorbeeld een onverwacht hard geluid?
- 1.1b' Of als ze iets ouder zijn de angst wanneer moeder de kamer verlaat?

79. <http://www.janpronk.nl/media/HoeHippocratesproofisJanPronk.pdf>

Interview met Jan Pronk, bladzijde 7

Het huidige waardesysteem is een modellering geworden van mensen naar de waarden van de markt. Mensen verkondigen dingen waarvan het macht- en marktsysteem graag wil dat ze die verkondigen. Politici en managers zijn in wezen een soort pionnen in de handen van economische machten geworden. Hoe verklaar je anders dat volledige gebrek aan bereidheid en inzicht van bankiers die gewoon doorgaan op de manier waarop ze dat altijd hebben gedaan en op geen enkele manier willen luisteren? Hoe verklaar je anders de houding van al die omhooggevallen kerels in die woningcorporaties die nog steeds zeggen dat ze het allemaal goed gedaan hebben? Zijn deze mensen nou gestoord? Nee, helemaal niet. Ze denken volgens het denksysteem dat hen is aangereikt in de samenleving.

1. Politici en managers zijn in wezen een soort pionnen in de handen van economische machten geworden, want
  - (1.1a) Er is een volledige gebrek aan bereidheid en inzicht van bankiers die gewoon doorgaan op de manier waarop ze dat altijd hebben gedaan en op geen enkele manier willen luisteren.)
  - (1.1b) Er is een houding van al die omhooggevallen kerels in die woningcorporaties die nog steeds zeggen dat ze het allemaal goed gedaan hebben)
  - 1.1a' Hoe verklaar je anders dat volledige gebrek aan bereidheid en inzicht van bankiers die gewoon doorgaan op de manier waarop ze dat altijd hebben gedaan en op geen enkele manier willen luisteren?
  - 1.1b' Hoe verklaar je anders de houding van al die omhooggevallen kerels in die woningcorporaties die nog steeds zeggen dat ze het allemaal goed gedaan hebben?

80. <http://www.ademloos.be/nieuws/%E2%80%9Cwe-moeten-politici-uit-hun-dieselroes-wekken>

Een nieuwe rattenplaag, genaamd 'groene eco-diesels', teistert alle Europese en vooral Vlaamse steden. Het motto luidt: hoe minder CO₂, hoe beter voor het klimaat. Geen enkel land stelde zich echter ooit de vraag af het fiscaal opbod van goedkoop dieselmotoren niet schadelijk kon zijn voor de gezondheid. Maar hoe verklaar je anders de onzinnige opmars van cortisonenpuffers bij kinderen en sporters, toenemende vruchtbaarheidsproblemen, gedragsstoornissen bij kinderen en ten slotte (wereld)recordcijfers long- en borstkanker?

1. Goedkoop dieselmotoren is schadelijk voor de gezondheid, want
  - (1.1a) Er is een onzinnige opmars van cortisonenpuffers bij kinderen en sporters,)
  - (1.1b) Er zijn toenemende vruchtbaarheidsproblemen,)
  - (1.1c) Er zijn gedragsstoornissen bij kinderen)
  - (1.1d) Er zijn (wereld)recordcijfers long- en borstkanker behaald.)
  - 1.1a' hoe verklaar je anders de onzinnige opmars van cortisonenpuffers bij kinderen en sporters,
  - 1.1b' ...toenemende vruchtbaarheidsproblemen,
  - 1.1c' ...gedragsstoornissen bij kinderen
  - 1.1d' ...en ten slotte (wereld)recordcijfers long- en borstkanker?

81. <http://www.life-magazine.be/nl/1011-te-jong-om-oud-te-zijn.html>

Een stijlvolle naaktkalender met 50+ vrouwen... Een absurd idee? Niet echt, hoe verklaar je anders dat 1114 vrouwen zich kandidaat stelden of dat een topfotografe als Lieve Blancquaert met overtuiging haar medewerking verleende aan dit project?

2. Een stijlvolle naaktkalender met 50+ vrouwen is geen absurd idee, want
  - (1.1a) Er zijn 1114 vrouwen die zich kandidaat stelden)
  - (1.1b) Topfotografe Lieve Blancquaert verleende haar medewerking met overtuiging aan dit project.)
  - 1.1a' hoe verklaar je anders dat 1114 vrouwen zich kandidaat stelden
  - 1.1b' ...of dat een topfotografe als Lieve Blancquaert met overtuiging haar medewerking verleende aan dit project?

Verklarende argumentatie type 3 - Van tijd naar causaliteit

82.

http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=36&ved=0CEQQFjAF0B5qFQoTCKzCsM_dj8YCFQHZFAd7GwA7Q&url=http%3A%2F%2Fwww.sportvisserijnederland.nl%2Ffiles%2Fpiet-kalkman_6987.pdf&ei=ybx9Vey5KIGyU-ZZgegO&usq=AFQjCNFhpZglmUIM176gxdU1r6fyiJjJbg&sig2=V5wlm-MlqgnPWEEY56paiA&cad=rja

Tijdschrift voor visserij: Visionair, augustus 2006, nr. 1, blz. 41

“Door de afname van voedingsstoffen in het water, maar ook door de predatie van aalscholvers dreigt de brasem zeldzaam te worden. Hoe verklaar je anders dat er tegenwoordig door hengelsportverenigingen goud wordt betaald voor kleine brasem. Die zitten er gewoon niet meer.”

1. Door de afname van voedingsstoffen in het water, maar ook door de predatie van aalscholvers dreigt de brasem zeldzaam te worden, want
  - (1.1 Tegenwoordig wordt door hengelsportverenigingen goud betaald voor kleine brasem.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat er tegenwoordig door hengelsportverenigingen goud wordt betaald voor kleine brasem.

83. <http://www.meerinkomsten.nl/negatieve-ervaring-met-fm-group>

En als de geur goedkoper is dan dezelfde geur in de winkel, tja dan moet het wel namaak zijn... Hoe verklaar je anders het prijsverschil!

1. Als de geur goedkoper is dan dezelfde geur in de winkel, dan moet het wel namaak zijn, want
  - (1.1 Er is een prijsverschil tussen de twee geuren.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders het prijsverschil!

84. <http://www.juridischforum.be/forum/viewtopic.php?f=5&t=64288>

Forum over auto's en APK

Het enige mogelijke besluit lijkt dus, toch voor de overgrote meerderheid van zulke zoekertjes, dat de aankoop van je 2dehandswagen zeer veel kans heeft om uit te draaien op een 'kat in de zak'-koop. Want een aangeboden wagen met 2 prijzen, zonder TC verkoop en car pass of met, zal dus altijd een wagen zijn met kosten aan. En soms grote kosten. Hoe verklaar je anders een verschil in verkoopprijs tot 700 euro tussen 'verkoop' en 'verkoop met keuring voor verkoop en car pass'?

1. De aankoop van een tweedehands auto zonder keuring draait vaak uit op het kopen van een 'kat in de zak', want
  - (1.1 Er is een verschil in verkoopprijs van 700 euro tussen wel- en niet gekeurde auto's)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders een verschil in verkoopprijs tot 700 euro tussen 'verkoop' en 'verkoop met keuring voor verkoop en car pass'?

85. <http://www.israel-palestina.info/actueel/2014/06/23/obsessie-met-bezetting-vertroevelt-zicht-op-problematiek/>

Veel Israëli's en hun sympathisanten hebben ook zo'n verklaringmodel: de Jodenhaat aan Palestijnen/Arabische zijde. Zij worden zo gevoed met haat in hun media, moskeeën en scholen, dat in principe normale en aardige Palestijnen de meest vreselijke dingen zeggen over Joden, en genieten wanneer er weer een paar op gruwelijke wijze zijn gedood door een aanslag. Hoe verklaar je anders de verrukte lach van de terroriste die dacht dat er 3 Israelische kinderen waren omgekomen bij de bomaanslag en toen hoorde dat het er 8 waren?

1. De Palestijnen worden zo gevoed met haat in hun media, moskeeën en scholen, dat in principe normale en aardige Palestijnen de meest vreselijke dingen zeggen over Joden, en genieten wanneer er weer een paar op gruwelijke wijze zijn gedood door een aanslag, want
  - (1.1 De terroriste lachte verrukt toen ze hoorde dat niet 3 maar 8 Israelische kinderen waren omgekomen bij een bomaanslag.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders de verrukte lach van de terroriste die dacht dat er 3 Israelische kinderen waren omgekomen bij de bomaanslag en toen hoorde dat het er 8 waren?

86. <http://www.lcmt.be/nl/verslag2013.php>

Deze jubileum-editie waaraan duidelijk heel hard was aan gewerkt kreeg alleen niet de zonnewarmte die je normaliter in die periode hoopt te voelen. Maar de figuurlijke warmte tussen de mensen - deelnemers en organisatie team - compenseerde dat ruimschoots. Hoe verklaar je anders de brede smile aan de finish in Aywaille spijts de bijna verkleumde lichamen en de getekende gezichten want door de modder bijzonder zwaar geworden omstandigheden?

1. De figuurlijke warmte tussen de mensen – deelnemers en organisatie team – compenseerde de slechte omstandigheden van de jubileum-editie ruimschoots, want
  - (1.1 De deelnemers vertoonden een brede smile aan de finish in Aywaille.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders de brede smile aan de finish in Aywaille spijts de bijna verkleumde lichamen en de getekende gezichten want door de modder bijzonder zwaar geworden omstandigheden?

87. <http://www.janstedehouder.nl/2014/12/12/vrije-artsenkeuze-geloof-en-consumentisme/>

De zogenaamde financiële prikkels, zoals het steeds hoger wordende eigen risico, zijn bedoeld om ons bewust te maken van de kosten van de zorg. Maar ze resulteren in óf zorgmijding (met alle negatieve gezondheids- en economische effecten van dien) óf tot consumentisme, het alles uit de polis halen wat er in zit, noodzakelijk of niet. En ja, er is consumentisme op dit terrein, want hoe verklaar je anders de bizarre decemberdrukte bij opticiens, audiciens en de KNO-afdelingen van ziekenhuizen?

1. De financiële prikkels in de zorg leiden tot consumentisme, want
  - (1.1 Er is een bizarre decemberdrukte bij opticiens, audiciens en de KNO-afdeling van ziekenhuizen.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders de bizarre decemberdrukte bij opticiens, audiciens en de KNO-afdelingen van ziekenhuizen?

88. <http://www.lachispa.eu/nieuws/venezuela-heeft-op-een-na-hoogste-moordcijfer/>

Volgens de officiële lezing zijn de armoede en uitsluiting de hoofdoorzaken van het geweld. Briceño-León is het hiermee oneens. “De straffeloosheid, het ineensstorten van de instituties en de teloorgang van sociale samenhang zijn belangrijker aandrijvers. Hoe verklaar je anders dat vanaf het moment dat de olie-inkomsten ieder record braken en de ongelijkheid afnam dankzij sociale programma's, het moordcijfer de hoogte in schoot?”

1. Straffeloosheid, het ineensstorten van de instituties en de teloorgang van sociale samenhang zijn belangrijker aandrijvers voor het geweld dan armoede en uitsluiting, want
  - (1.1 Vanaf het moment dat de olie-inkomsten ieder record braken en de ongelijkheid afnam dankzij sociale programma's, schoot het moordcijfer de hoogte in.)
  - 1.1' Hoe verklaar je anders dat vanaf het moment dat de olie-inkomsten ieder record braken en de ongelijkheid afnam dankzij sociale programma's, het moordcijfer de hoogte in schoot?